گول

عەبوو ڕاوەند

ڕۆمان

کتێبی ژنەفتن

١١

گول

عەبوو ڕاوەند

گول

عەبوو ڕاوەند

وەشانی ژنەفتن
jineftin.krd
ناونیشان: گول
نووسینی: عەبوو ڕاوەند
بابەت: ڕۆمان
دیزاینی: گەیلان عەبدوڵا
تابلۆی ڕووبەرگ: هاوار ئەمینی
مێژووی بڵاوکردنەوە:
هەولێر، نیسانی ٢٠٢٢
چاپی یەکەم: ئەلیکترۆنی
١٥١ لاپەڕە
Email: jineftin@jneftin.krd
.مافی لەچاپدانەوەی ئەلیکترۆنی و کاغەزی پارێزراوە
بڵاوکردنەوەی پاژ یان بەشێک لە وتار و کتێبەکان تەنیا بە ئاماژەدان بە سەرچاوەکە ڕێ پێدراوە.

من هیوام ناوە پێویســـــت ناکا بۆ ناســـــینی من یان وێنـاکردنم زۆر بیر بکەنەوە، لەو کەســـــانەم کە ڕۆژانە ئەیانناســـــیت و ئەیانبینیت. زۆرن لە دەور و بەرتان وەک خزم و کەسەکانی خۆتان، لە هەر شوێن و شار و جێگا و بنەماڵەیەک لەم کوردستانە کەسێک وەک من هەیە، زۆرن ئەوانەی وەک منن، هەلومەرجی کۆمەڵایەتی و سیاسـی و مێژوویی زۆر کەسی وەک منی لە جێگا جیاوازەکانی ئەم وڵاتە دروســت کردووە، ســـەرم بە کاری خۆمەوە ناوە و ســـــەرەڕای ئەوەی کە ئەزانم دۆخی زۆرینەی کۆمەڵگا لە من باشــترە هێشــتا هەر بۆڵەبۆڵ ناکەم و دۆخەکەم وەک خۆی قەبووڵ کردووە، لەوانە نیم کە نە زۆر ڕازی بم و نە نـاڕازییەکی بەرچـاو، نە لەوانە زۆر دوورم کە زۆر نـاڕازین نە لەوانەش کە زۆر ڕازین، تێبینیی خۆم هەیە لەســـــەر هەردوو لایان. شـــــایەت بتوانم بە خۆم بڵێم کە ناڕازیم، ناڕازییەکی بێدەنگ، بەڵام ئەوە شـــتێک نییە لە

ئێستادا زۆرینەی خەڵک بە ڕواڵەتیش بێت ناڕازی قسە ئەکەن، ناڕازی قسەکردنێک کە بۆ ئەوەی نەبێتە مەترسی بۆ سەر بەرژەوەندییەکانیان و لە دڵی کۆمەڵگا بکرێنە دەر و پێگە و کار و ژیانیان بخاتە ژێر کاریگەری و مەترسییەوە.

ئەم دۆخە بە من ڕاسەی نایەت، من هەر بارم چل مەنە، بە هەر بارا بڕۆم بازنەکەم لە خۆم تەنگتر کردۆتەوە، بەڵام بەڕاسی من لە کام لام، زیاتر بە کام لادا ئەیکێشم، لە ڕاستیدا بێلایەنمان لەم کۆمەڵگا نەماوە، دۆخەکە وەک شەڕی دەستەویەخە وایە، با باش بیر بکەمەوە شەڕناوجیشم کردبێت هەر بەشدار بووم تێیدا، با بزانم بە قسەکردنی کام لایان زۆر دڵخۆشم و ڕام ئەکێشێت، کێشەکە تازە نییە تا هەڵوێستێکی ڕوونت لە سەری نەبێت.

ئەمە بە من ناکرێت ئەم هەموو ڕایی ڕایی و بیر و داڵغە بە من ناکرێت تا زووتر لە دەستیان هەڵ بێم باشترە، من هیوام خۆم باش ئەناسم هەمیشە تا ئێرا ڕۆشتووم، ناڵێم کە بیرم نەکردۆتەوە و دۆخەکەم دەرک نەکردووە، بەڵام پێم وایە تا ئێرا پارێزراو ئەبم، لێرە بەولاوە گەر دەسەڵات و کۆمەڵگاش پێت نەزانن و ئەشکەنجەت نەدەن، تۆ خۆتی

که خۆت ئازار ئەدەیت و ئەکەویتە ناوچەی ســـوورەوە، لێرە بەولاوەس کە شەیتان زەفەرت پێ ئەبات، شەیتان کە لەناو بیر و خەیاڵەکاندا هەمیشە خۆی مەڵاس داوە.

نـاتوانم زۆریش خۆم لۆمە بکەم و بە خۆم بڵێم حیز و ســـڵامەت، ناکرێت ئەم عالەمە لە خۆم بکەمە دوژمن و وابزانم چاوی من لە هی هەموو کەس ڕەشترە. سەرم بە هەموو کونێکـدا کردووە تـا ڕادەیەکی زۆر لە زۆربەی شـــتەکان ئاگادارم و لەو داخ و دەردانەی کە خەوت لێ ئەزڕێنن و هەمیشـــە دوای ئەوانەش توانیومە خەوێکی ئاسوودەشم هەبێت، ئەتوانم بێژم کە زیاتر لە منداڵیدا یا تا تەمەنەکانی شـــازدە و حەڤدە ئەو دیمەن و ڕووداو و کێشـانە عەزابیان ئەدام، ئەو کاتانە زۆر نەمەتوانی جڵەوی هەســت و بیرکردنەوە و هیچ شــتێکی خۆم بگرم، ئێســتا دامەچڵەکێنێـت، بەڵام دڵخۆشـــییەکی چکۆلەش ئەتوانێ ئەوانەم لەبیر بباتەوە، بۆ درۆ بکەم من کەســـێکی وام. بە زۆر خۆم ڕاگرتووە لەوانەیە هەر کـات جڵەوی خۆم لە دەس بدەم، بڵێی ئەم خەڵکەش وەها بن کە ڕووداوێک یا بیرکردنەوەیەک بتوانێ لە ڕەوتی ژیانی ئاســـاییی خۆیان لایان بدات و بیانکاتە کەسێکی سەرکەش و جڵەوی هەموو شـــتێک لە دەس بدەن. لە ڕاســـتیدا هەرچەن لە دوورەوە

زۆر ئارام و سـەقامگیر ئەنوێنم بەڵام بەشـێکی زۆری ئەو خۆ دوورگرتنەم ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو هەســـتیـارییەم و ئەکرێت زۆر زوو بەری خۆمم پێ نەگیریەت و دۆخەکە لە خۆم بکەمە ئاور.

ئەوەندەش ئاگادارم کە لەم سـەردەمەدا ئەبێت زیاتر بەری خۆت بگریت لە حەقیقەت و ڕاســتییەوە نەگلێیت تا لە درۆ و وەهمەوە.

لەوەتەی ئاوزاوم و پێگەشــتووم تا کاری ماڵ بووە بە دەوری ماڵەوە بووم و لە نەبوونیشـــیا ڕێگەی کارکردنم گرتۆتە بەر لە هەر شـــوێنێکی ئەم کوردســـتان و ئێرانە بووبێت. زۆر جێگا ڕۆشــتووم و زۆر کەســم ناســیوە لە مرۆڤە پەراویز و دوورەدەسـت و دەگمەنەکانی هەژاری و برســـێتی، زۆر شـــەوم لە گەڵیاندا ڕۆژ کردۆتەوە و لە گەڵیاندا خەوتووم و خواردوومە و خەبەرم بۆتەوە.

هەر کامەیان و چیرۆکێکی بڕوا پێنەکراویان لە ڕابردوو و بنەماڵە و ژیانی خۆیاندا پێ بووە، مرۆڤ تا زیاتر خەڵک بناســـێت زیاتر ئەزانێت کە دنیا لەوەی کە لە مێشـــکی ئەودایە بەرینترە. ئەو کات هەموو شتێکت لە بەردەستتدایە، پێویســـــت ناکات بۆ ناســـین و بەئاگابوون لە دەرد و

ڕەنجەکانی خۆت و دەوروبەر دەســـــت بۆ ئەدەبیات و مارکس و هیچ کەســـێکی تر درێژ بکەیت و بیخوێنیتەوە، تێ ئەگەی، بەڵام تۆزێک دێر، لە هەموو شـــتێ تێ ئەگەی، بێ ئەوەی بۆ تێگەشـتن چووبێتی تێ ئەگەی، بەڵام تۆزێک دێر، تێگەیشـتن وایە شـتێکی ڕوون نییە تا تۆ بە ئاسـانی بتوانی بە ڕوانینێک ببینیت، تێگەیشـــتن تاریکییە، تا چاوت بە تاریکییەکە دانەیەت و ڕەشـــی و تارمایی نەزرینگێتەوە تۆ تەنیـا ئەتوانی چێوی لێ بکوتی و هیچ، تێگەیشـــــتن ڕواڵەتێکی هەس کە تا کۆتاییی تەمەن یەتەوە پێش چاوت و هەر تاوە و خاڵ و نیشـــانێکی ئەبینی، تێ ئەگەی بەڵام هەر سـاڵە و هەر بیرکردنەوەیەک تەنیا بەشـێکی. تا زیاتر تێکەڵ ببیت لەگەڵ ئەم خەڵکە ئەزموونەکانی ئەوان ئەبنە ئەزمـوونـی تـۆ، خەمەکـانـی ئەوان ئەبـنە خەمـی تـۆ، خەونەکانیان بە خەونی تۆ، سنوورەکانت گەورەتر ئەبن تا جێگەیەک دوور ئەبنەوە کە ئیتر تۆ خۆت نازانی تا کویا تۆی، ئەبیتە ئیمپراتۆرییەک لە خۆت.

بە شـێوەیەکی گشـتی خۆمم ناسـاند و بیر و بۆچوونەکانی خۆمم بۆ وتن، لە ڕاستیدا هەروام پێم وایە بۆ ناسینی هەر کەســێک ئەکرێت لە چوار قســا ڕوونی بکەیتەوە و بێژیت

چۆنە و چۆن نییە، بنەماکانی ژیان خۆیان زۆر دیارن ئیتر ڕوونە تۆ کێیت بە شەرتێک بنەماکان بناسیت.

مرۆڤی ئەم سەردەمە مرۆڤی سڕ هەڵماڵراوە با بیشی شارنەوە، بەڵام ڕوونە ئەگەر لەو ڕەخنانە لەسەر خۆت نەترسی، ئەکرێت هەر بە خۆت و شانس و هەل و دەرفەتەکانی خۆتا لە ژیانی ئەویش تێ بگەیت، لە چ شتێک خۆی لا داوە و بۆ چ شتێک خۆی کوتاوە. مرۆڤی ئیمڕۆ بە تەواوی ڕەنگ و ڕەگەز و دین و داب و نەریتە جیاوازەکانی بەو هەمەڕەنگییەوە ئەتوانی ڕەش و سپی هەڵیان بسەنگێنی.

وەک وتم زۆر جێگا گەڕاوم و زۆر کارم کردووە و کەسی سەیر و سەمەرەم زۆر تێدا ناسیوە، ئێستاش لە دوای ئەوەی کە ژیانی هاوبەشم دروست کردووە دیسانەوە نەبوونی و ترس لە داهات و داهاتووم تەنگی پێ هەڵچنیوم و لە بەش و پارچەیەکی تری ئەم خاکە گرساومەتەوە، خاو و خێزانم بەجێ هێشتووە و هاتووم. چیرۆکەکەی من لێرە کۆتایی نەهاتووە، بەڵکوو لێرەوە دەس پێ ئەکات لەم کەسە تازانەوە و ئەم جێگە تازە کە هاتووم و ناسیومن.

من ئەوم لەو مەیدانە ناسیبوو، چەن ڕۆژیک بوو لەوێ ئەمبینی، جاروبار لەنێو هوتێلی کرێکارەکاندا ئەمبینی، تەنیا، هەمیشە تەنیا. بە ئەستەم لە کەسێک نزیک ببووایەتەوە، هەمیشە خۆی دوور ئەگرت، ترسی لە نزیکبوونەوە هەبوو، تا ڕۆژێک بە ڕێکەوت پێکەوە لە جێگایەک کارمان کرد، لێی نزیک بوومەوە، لێرەوە دەستی پێ کرد، لەم قسانەوە:

مردن لەو شوێنەوە دەس پێ ئەکات کە وردە وردە خەڵکی خەریکن لە بیرت ئەبەنەوە، بوونت سەرنجڕاکێش نییە بۆ هیچ کەس، بە ئەنقەست پەراوێزت ئەخەن، کەسانی دەوروبەرت بە توندوتۆڵی ئەگرن، لەگەڵیان کەیفخۆشن، تا تۆ زیاتر بە لەبیرکرانی خۆت، بە مردنی خۆت، بە هیچی خۆت بزانیت.

بێ سێ و دوو ڕێک و ڕاس دەستی بەم قسانە ئەکرد، وەک ئەوەی هیچ ڕووداوێکی خۆش و ناخۆش لە ژیانیا نەبووبێت بۆ گێڕانەوە و بیگێڕێتەوە. لە ژیان تەنیا سێبەرێک، تارماییەکی لە بەرچاو و بیر مابوو، ژیانی جۆرێک بوو وەک ئەوەی هەموو عەرز و عاسمان و دەوروبەری بە قسە تەنرابێت، پڕ بێت لە دەنگ، لە قسە، لە چپە و سەر بەیەکەوەنان کە برێ جار هێندە ڕوون و ڕەق کە بەسەر نانەوەشت بنایە سەگ بۆی پێوە نەئەکرد، برێ جاریش تەنیا چپە، سەر بەیەکەوەنان و ڕوانینی دوو کەس بوو، ژاوەژاوێکی بێ ئەمان دەوریان تەنی بوو.

ڕێبرانیت ئەکەن تا ڕۆژێک هەرەس بە تەنیاییشت یەنن، چۆک دائەدەیت، خۆت تەحوێلی کۆمەڵگا ئەدەیتەوە، تەسلیمی بیرەکانیان ئەبیت، ئەبیتە یەکێک لەوان، قوڕیش ئەخۆیت، ناچاریت لەگەڵ ناقابلترین کەسەکانیشیان هەڵسوکەوت بکەیت. لەگەڵ ناقابلترین هەڵسوکەوتەکانیان. لێرەوە دوو جۆرە مەرگ تاقی ئەکەیتەوە، دوو ئیزراییل گیانت ئەکەون یەکێکیان کۆمەڵگا و ئەویشیان خۆت، خۆت

کە دەستت بە کوشتنی خۆت کردووە، ڕۆژ بە ڕۆژ هەست بە دارزان ئەکەیت، هەست بە ڕسوایی ئەکەیت، دۆڕاوی و ئەیانەوێت زیاتر بتدۆڕێنن، ئەبیتە گەمەجاڕیان و ئەگەر دەرفەتیان هەبێت شـــۆخی شـــۆخی گاڵتەت پێ ئەکەن، وەچنگیـان کەوتووی، خوێنتیـان خواردووە و ئەیـانەوێت ئێسقانت بکرۆژن.

تەنیـایی ئەوە نییە کە تۆ خۆت لە خەڵکی دوور گرتبێت، ئەمە جۆرێـک هێزە لە تۆدا، لە دۆخ و دەســـەڵاتی تۆدا، هێشـــتا کەســـانێک پێویســـتی بە تۆیە، موحتاجی تۆیە، بە پـارەی تۆیە، بە ڕوخســـــار و جوانی تۆیە، ئەمە تەنیـا ڕوخســـاری تەنیاییە، نازکردنە بەســـەر تەنیاییدا، هێشـــتا دەوروبەر پەراوێزیان نەخســـــتووی، لێرەوە دەســـــت پێ ئەکات تۆ خۆت دوور بگریت و دەوروبەر خۆیان دوورتر بخەنەوە، تۆڵەی هەموو کەموکوورییەکانیان لە تۆ بکەنەوە، تۆ کە لە خۆت و ئەم جیهانە نامۆیت و لە دار و بەرد و ئینســـانی ئەســـڵەمێیتەوە، ئەیانەویت جیهانی شـــاریاوەی خۆیشت لێ بشارنەوە، نامۆتر و سڵۆکترت ئەکەن، دەستت ئەگرن تا سەرلێشێواوی، تا سەرگەردانی و وێڵت ئەکەن.

کاتێک کە قسـەی ئەکرد، ئەوەندە پشـتەسـەری یەک قسـەکانی لە دەمییەوە ئەهاتنە دەر کە ئەموت ئێسـتا ئەخنکێت، ڕێگەی هەناسـەدانی بە خۆی نەئەدا. بەڵام دوای قسـەکانی تۆزێک بە خۆیدا ئەهاتەوە لە دڵەوە هێزی ئەگرت، تۆزێک بە خۆیدا ئەهاتەوە و ئەو ڕوخسـارە هەڵپڕوسـقاوەی ڕەنگی ئەگرت و سـوور ئەبووەوە، وەک ئەوەی کە شـایەت بتوانێ لە ڕێگەی قسـەکانییەوە خۆی نەجات بدات. بە قسـەکردن ئەحەسـایەوە، چەندین جار ئەمەی وتبوو کە قسـەکردن بەشـێکە لە نووسـین بۆ ئەو، هەمان ئەو هەسـتەی کە لە کاتی نووسـیندا بۆی دروس ئەبێت لە قسەکردنیشدا هەر ئەو هەستەم هەیە، هەمان ئەو شـتانەی کە لە نووسـیندا ئەیدۆزیتەوە، لە قسـەکردنیشـدا ئەیدۆزیتەوە، بەبێ ئەوەی کە خۆی ئاگای لەو شـتانە بێت و ئەو قسانەی پێشتر ئامادە کردبێت، وەک گرێکۆڵەیەک لە دەروونیا بێت و پێی نەزانیبێت و بەو قسـە و نووسـینانە بیکاتەوە. ئەیویسـت پیشـان بدات کە چارەنووسـی لە دەسـتی خۆیدا نەبووە، ئەنا ئەو جەوهەری ژیـان و

سـەرکەوتنی تیا بووە، ئەیویسـت بیژێت کە ئەو تەنیا لە خەون و خەیاڵدا سـەرکەوتوو نییە، هەموو شـتێک لە ڕێگەی قسـەکردنەوە چارەسـەر ناکات، بەو هەموو هێز چنراویەوە داکۆکی لە خۆی ئەکرد ئەیویست بیژێ کە ئەو کەسێکی بە دەم ئازا و بە لاشە بیمار نییە، ئەو شتەی کە خەڵکی وەها بیریان ئەکردەوە لە سەری. ئەو هێشتا ئەو لافاوی کات و تەمەنە بە سـەریدا نەهاتبوو، لەو تەمەنەدا کە هەموو شـت و دۆخێکت پاسـاو هەڵئەگرێت، گوناحبار نیت لە بەرامبەری ژیانی خۆتدا، بەڵام زۆر تێناپەڕێت خۆت ئەبیتە یەکەم لۆمەکەر و سەرکۆنەکەری ژیانی خۆت کە هەڵبژاردنێکی دروستت نەبووە لە ژیانتدا. ئەو تەمەنەی کە تێیدا تۆ تەنانەت ئەتوانی بەرپرسـیار نەبیت لە ژیانی خۆیشت، ئەو کرابووە بەرپرسیار لە دۆخی ژیانی بنەماڵە و کۆڵەکە و مەرگ و مانەوە و چارەسـەری گرفت و دەردەکانی ئەندامانی بنەماڵەکەی. وشـە وەک لافاوێ لە دەمییەوە ئەهاتە دەر، وەک لافاوێک ئەیبرد و حاڵی خۆی لەبیر ئەبردەوە، وەک لافاوێک لە دەمییەوە ئەهاتە دەر و بڕێک جار تەنانەت لە دەربڕین وشەکانا بە شێوەی دروس

تووشـــــی گرفت ئەبوو، بە هەڵە وشـــــەکانی ئەوت بەڵام تێئەگەشتی مەبەستی چییە.

شـــــێوازی قســـــەکردنی وەها بوو، بۆمبارانی ئەکرد، ڕێگەی خۆشـاردنەوەی نەئەدا. پێشــتر لەنێو ماڵی خۆیاندا بە قســـــە بۆمبارانی خۆیان کردبوو، کۆمەڵگا بە توانج و قسە بۆمبارانیان کردبوو، فەرمانبەر و مووچەخۆرەکان بە چاو و ڕوانین بۆمبارانیان کردبوو، لە هەر شـوێنێکەوە، لە هەر دەمێکەوە گولەیەک وێـڵ هـاتبوو بەر ئەو کەوتبوو. هەموو کەســـێکی بە تاوانبار ئەزانی، پێی وابوو هەمووان دەستیان لەم دۆخەدا هەیە، ئەم دۆخەی کە هەمووان پێیان دۆخێکی ئاسایی بوو، پێی وابوو هەر کەسە و گۆشەیەکی گرتووە، بە پێکەنینێـک، بە ئەرێیەک، بە ســـــڵاوێـک، بە بێدەنگییەک. هەموو کەس و قسە و هەموو دۆخێک جێگای گومان بوو بۆی. بڕێ جار حەقیقەت و قســـــەیەکی خۆی چەندین جار دووبارە ئەکردەوە و پەنـای پێ ئەبردەوە، جۆرێک ئەڵێی ڕاســـتی گەر لە دەمەوە بێتە دەر بەشـــێکی ئەمرێت و ئەبێتە درۆ، قسەکانی دووپات ئەکردەوە، دەنگی

هەڵئەبڕی، دەنگی گڕ ئەبوو، چەندین جار ڕاستییەکی بەبیر ئەهێنایەوە تا شـایەت لە دەمیا دووبارە زیندووی بکاتەوە. قســـەکانی جۆرێک بوو کە هەمووانی ئەگرتەوە، کەس نەبوو و نەیئەتوانی بێگوناح بێت و هەروا لێی بپەڕێتەوە، بۆیە جۆرێک بوو وا هەســـتت ئەکرد لەگەڵ تۆیەتی و هەموو ئەمانە بە گوێی تۆدا ئەداتەوە.

ڕەفتار و هەڵسوکەوتە نامۆکانی لێرەوە دەستی پێ ئەکرد، هەموو شتێک تفی کردبووەوە، دەستی لە ڕووییەوە نابوو، وەک وێنەی کەســـێک کە لە وێنەکەدا ڕەنگی بە ڕووەوە نەمـابێت و وێنەکە لە خۆی بیکـاتە دەر، کرابووە دەر، لە جیهـان کرابووە دەر، لە واتـا و بەهـاکـان کرابووە دەر، سەرشۆڕی بوو بۆ هەر واتا و بەهایەک، بۆ هەر جیهانێک، بۆ هەر زمان و نەتەوە و خاکێک، هەر کەســـێک لەگەڵی نزیکی بکردایە ئەویشـــی بە خۆیەوە ســـووک ئەکرد، وەک گولێک سەیر ئەکرا کە بیەوێت دەردی خۆی بەم جیهانەوە بنێت، خەڵکی ســـالانە کەفاراتی بینینی ئەویان دەرئەکرد، کەفـاراتی دراوســـێ بوونی ئەویـان دەرئەکرد، بووبووە

گوناحێکی کەبیرە، وەک خۆی ئەیوت من بە تەنیاییی خۆم دانایەم، بە تەنیاییی ئەم خەڵکە دانایەم، بە بەندبوونی خۆم لەم بەنـدیخـانە گەورەدا دانـایەم و چرکە لەگەڵ چرکە بێئۆقرە ئەبم و لە عەزرەتی مانەوەم هەر تاوە و هەڵەیەک ئەکەم.

هەر لە سـەرەتاوە ناسـیبووم، لەوانە بوو کە ئەکرا زوو بناسـرێن، گرێی دڵیان لە لای هەر کەسـێک بکەنەوە، وەک لەشفرۆشێک کە لای هەموو کەسێک چیرۆکی ژیانی خۆی لە چەند ڕسـتەدا و بە خێرایی ئەگێڕێتەوە، هەموو بکەر و جاکەشـەکانی دەوروبەری سـەرەتا و یەکێکیان وەک ڕزگارکەرێک ببینێت و دەربچێت. خۆیی پێ ناسـاندبووم، خۆیی گێڕابووەوە، کە بە قسـەکردندا ئەهات لێی تێک ئەچوو چۆن دەمی ببەسـێت، بۆ بیبەسـێت؟ هیچ شـتێکی نەئەهێشتەوە، تەواوی ئەوانەی کە خەڵکی بۆیان بێواتا بوو ئەو ئەیگێڕایەوە، بەو بێـدەنگییە واهییەی کە بڕێـک لە خەڵکی و ڕۆشـنبیرەکان تووشـی ئەبن باوەڕی نەبوو، لە بەرابەر شـتێکی گەورەتردا بێـدەنـگ بوو، بێـدەنگییەکی گەورەتر. کە بە بێدەنگیشـدا ئەهات نەیئەزانی چۆن دەمی

بکاتەوە، بۆ بیکاتەوە؟ ئەوەندەی کە هێمن بوو، ئەوەندەش تووڕە، ئەوەندەی کە شـــەرمن بوو، ئەوەندەش ڕوودار، ئەوەنـــدەی کە خەمۆک بوو، برێ جـار دوو هێنـدەش دڵخۆش، ناتەبا بوو لەگەڵ خۆی، لەگەڵ هەستەکانی خۆی، پێکەنین باشـــترە یا گریان؟ خەم باشـــترە یا دڵخۆشـــی؟ تاریکی باشترە یا ڕووناکی؟ مەرگ باشترە یا ژیان؟

بریا ئەبوو هەرکەسە و ڕابردووی خۆی لە پشتەوە ئەبوو، ئەبینرا، لە بەردەستی ئەبوو، ڕابردووت دوات بکەوتایە. کە قســـەی ئەکـرد ڕابـردووی لە دەمـیـیەوە ئەهـاتە دەر، چەشتبووی، تاڵی و سوێرییەکانی ژیانی چەشتبوو، تاڵی و سوێرییەکانی ژیانی لە دەمەوە ئەهاتە دەر.

هەمیشـــە ماتی کردبوو، لە ڕاســـت و دروســـتی کارەکانی خۆی گومـانی هەبوو، نێوانی ڕاســــــت و درۆی لێ تێک چووبوو، حەق و ناحەق، ڕاست و درۆی نەمابوو، حەق و نـاحەقی نەمـابوو، هەمووی بووبووە نێوان، نێوانی ئەو نەبوونە، نێوانێکیشـــــی نەمابوو. وای لێ هاتبوو لەســـــەر کارەکانی خۆی پرســـیاری لە خەڵکی ئەکرد، خەڵکی چۆن بیر لە ئەو ئەکەنەوە؟ ئەو کوڕێکی چۆنە؟ برێ جـار

ســـــاکـارترین شـــتەکـانی ژیـانی لەبیر ئەچووەوە و ئەســـتەمترینەکانی ئەکرد، نێوانی ئەســـتەم و ســـاکاری نەئەزانی، هەموو شــتێک بۆی ئەســـتەم بوو. چەندین جار ئەمەی وتبوو جگە لە تارماییەک هیچ هەڵبژاردنێک بۆ من بوونی نییە، دەســـت بە هەرچییەوە بدەم وەک مار پێمەوە ئەدا، هەمیشـــە چاوەڕوان بوو کە کەســـێک ســـاکارترین ڕێنمـاییەکی بۆ ژیـان بکـات، هـانی بـدات و تەنـانەت ڕێگەیەکی هەڵەش بووبێـت دڵنیـای کـاتەوە و پـاڵی پێوە بنێــت، ڕووبەڕووبوونەوەی لەگەڵ کــات و شـــوێن و حەقێقەت و درۆدا لێی تێک ئەچوو.

هەمیشـە لە گۆشـەی چۆڵی مەیدانەکە دائەنیشت، لەوێ کە کەمتر کرێکارێک لێی ئەوێســـا، کەمتر خاوەن کارێک لێی ئەگەڕا. توانای نەبوو لەنێو ئاپۆڕەی کرێکارەکاندا بوێسـێت و هەر کە ماشــینێک وێســا هەڵمەت بۆ کاری ئەو ڕۆژەی ببات. لێشاوی کرێکارەکان کە بە دار و دیوار و لق و پۆپی ماشـینەکاندا شـۆڕ ئەبوونەوە، ون ئەبوو، ژێر پێ ئەکەوت.

تــاقـی کـردبـووەوە. کــاری دەس نەکەوتـبـوو، داڕزا و سەرشۆڕتر گەڕابووەوە.

لەو چەند ڕۆژەی کە لەوێ بوو تەنیا دوو ڕۆژێک کاری دەس کەوتبوو. بەیــانییەک کە مەیــدانەکە چۆڵ بووبوو، کـاتێـک مەیـدانەکە چۆڵ ئەبوو، ئەوکـات ئەوتوانی خۆت بدۆزیتەوە، خۆت چاو بکەی، ئەبووە بیابانێک. پێش ئەوە لەنێو تەنیــایی و بەوبەختی کرێکــارەکــانــدا خۆیی شاردبووەوە، ئەو تەنیایی و بەوبەختییەی ئەوان لە تەنیایی و بەوبەختییەکەی ئەمی کەم کردبووەوە، بڕێ جار تەنیایی و بەوبەختی کەســانی دەوروبەرت ئەبێتە دڵخۆشــی بۆت، لە دڵەوە ئەڵێیت کە منیش وەک ئەوان، ئەوە تەنیا من نیم کە وەهامە، هەمووان وەهان، ئەو بارە قورسە لە سەرشانت لا ئەبات کە تۆ بە هەڵەی خۆتی بزانیت، بەڵام کاتێک کە هەمووان ئەچن ئەبیتە تەنیــاترین تەنیــا و بەوبەختترین بەوبەخت، ئەو کات ئەزانیت کە لە هەموو شـــتێکدا وەک ئەوانیت بەڵام بە کۆمەڵێک زام و دەردی زیاترەوە. چۆڵ ئەبوو مەیدانەکە، گەورەتر ئەبوو، لەوکاتەدا بەرچاو تەنگ ئەبوو بە کارە قۆڕ و پیســـەکانی ئەوان، لەبەر خۆیەوە

ئەیوت مەگەر چی ئەبوو، چیم لێ کەم ئەبووەوە، با منیش وەک ئەوان خۆم بە کەسـێکدا هەڵبواسـیایەت، ئەو خۆ بە زل زانینەی کە لە مندا هەیە چییە، ئەتەوێت نیشـــان بدەی کە تۆ لەمە زیاتر چیتری. تۆ چیت لەو کرێکارە بالآبەرز و ناوشـــان پان و چاو و برۆ ڕەشـــانە زیاترە، ئەتەوێت بێژیت هەموو ئەم خەڵکە ســـووک و ترۆیە تۆ نەبێت، ئەم بۆ و قیز و بیزەت لە کـار و ژیـان چییە؟ بە چیتەوە ئەم هەموو پیشـە و پیشـەوەر و بازاڕی و فەرمانبەر و دوکتور و پارێزەر و نووســەرە ئەبەیتە ژێر پرسـیارەوە؟ تۆ کێی؟ بە چیتەوە ئەم هەموو تێبینییەت هەیە، ئەم هەموو نەفس و دەمــارەت بە قوونی خــاڵییەوە لە چییە؟ بڕوا بە کـام کارنامەت بکرێت و کام پێشـــنیارت بۆ ئەم دۆخە هەیە؟ ئەتەوێـت ئەم خەڵکەش وەک تۆ وابێـت، بڕۆ، تۆ کوڕی کابرایەکی گا و گووی بێزراو و دەم پیســـیت کە جگە لە جوێن و برسێتی هیچی تری نەزانیوە و نەبینیوە.

مەیدانەکە چۆڵ ئەبوو، دڵی پڕ ئەبوو، خەریک بوو بتەقێت، ئەتوت ئێســـتا لە ســـینگییەوە دێتە دەر، تەنیا پێویســـتە

بجووڵێت و هەنگاوێک هەڵبگرێت، ئەو ئەتەقێت لە سینگیدا. لەو کاتانەدا هەستی بە تەنیایی و بێکەسی و بەوبەختی خۆی ئەکرد، وا هەستی ئەکرد خوێنێک لە سینگ و دڵ و دەمارەکانی دڵیدا خەریکە بەر ئەبێت، بەربوونی خوێن لە ناوەوە. زۆری لێ چووبوو لەو خوێنانە.

ئەگەڕایەوە و بێهیوا ئەبوو، لە چکۆلەترین هیوا و ئارەزووەکان بێهیوا ئەبوو، ئەو بێهیواییە بوو، باوەڕ کەن ئەو بێهیواییە بوو وای لێ کردبوو، مرۆڤ کاتێک تەواوی هیوا و ئارەزووە چکۆلەکانی خۆی لەدەست ئەدات خۆی بە هیوا گەورە و ئارەزووە گەورەکاندا هەڵئەواسێت، یانی ئەو کاتەی کە چەرمەکە سەگ ئەیبات. ڕووخاویت و هەموو شتێکت لەدەست داوە و ئەتەوێت بەوانەوە خۆت بگریتەوە. بێهیوا بوویت و خۆت بە چەمک و ئارەزووە گەورەکاندا هەڵواسیوە، لە دڵەوە لە خۆت تەریق ئەبیتەوە، بوێرانەش ناوێریت باسی ئاواتە گەورەکانت بکەیت، خێرا بە قوڕگتدا ئەچن، هەزار وڵامی بزر و ئامادەیان هەس بۆت، بۆ ڕۆژێک ئەگەڕان تۆ ئەو باسە بکەیت و خێرا وڵامت بدەنەوە. وڵام نە، بە تانە، کەموکووڕییەکانت بە بیر

یەننەوە، هەژاری و کەموکووڕییەکـانـت دژ بە ئـاوات و ئامانجەکەت بەکار دێننەوە، لەوێ ئەزانی تۆ کەسـێکی کە هەر ئاوات و ئامانجێکیشـت هەبێت ئەوەش بە خۆتەوە سـووک و ترۆ ئەکەیت. بۆیە سـاڵەهاس هەوڵت داوە بیشـاریتەوە، بیر و بۆچوونت، هیوا و ئاواتت، تەنانەت ئەو کـاتـانەش کە سـووکـایەتی بەو بـاوەڕانەت کراوە هەر ئـاشـکرات نەکردوون و وەک جەلادێک لە نـاخی خۆتـا شـاردووتەتۆ و پەروەردەت کردووە. بۆیە هەوڵ ئەدەیت دەوڵەمەنـد و مـاقووڵێـک، لانی کەم ئەوانەی کە خەڵکی ڕێزیان لێ ئەگرن بە درۆش بێت، وەک لایەنگر و هاوبیری خۆت پیشـان بدەیت. بە درۆش بێت ئەیکەیت و لە دڵەوە ئاواتەخوازیت ڕۆژێک پاڵپشتییەکیان لەو بارەوە لێ ببینیت.

وەهایە کە هەمیشـە چەوسـاوە و بەوبەختەکان بەدوای چەمکە ئینسـانی و هیوا گەورەکانەوەن و دەوڵەمەند و سـەرمایەدارەکان گاڵتەی پێ ئەکەن، وەک من کە ئەمەوێت ورد و خاشـەکانی ئەم کەس و ڕووداوە بنووسـم و قەوی و سـاقەکانی جێ بهێڵم بۆ ئێوە. ژیان وایە دۆڕاوەکان کـاتێـک هیچیـان بە دەسـتەوە نـامێنێـت دوای واتـا

ڕاســـتەقینەکەی ئەکەون، کە وەک تارماییەک تا لێی نزیک ببیتەوە زیاتر خۆیت لێ دوور ئەخاتەوە، ژیان وەک ڕێچکە و پێچکەیەک ئەیبینیت و لێت ڕوون نابێتەوە، بە دوایدا ئەڕۆیت و ون ئەبێت، ئەتبات تا جێگەیەک کە چیتر نە خۆت ئەدۆزیتەوە و ئەو ژیانەش چیتر وەک ڕێچکە و پێچکەیەکیش نایەتەوە بەر چاوت و هەموو شت و شوێن و زەمان و جێگایەکت ون کردووە و ئەوکات ڕوون ڕوون هەموو شتێک ئەبینیت.

بەیانییەک کە مەیدانەکە چۆڵ بووبوو ماشـــینێک لە تەنیشتی ئەوێسێت، شیشەی ماشینەکە ئەداتە خوارەوە و لێی ئەپرســـێت کە کار ئەکات؟ هەوڵ ئەبێت وەک ئەوەی تەواوی کرێکارەکان لێشـــاویان هێنابێت، ئەترسـێت. ترس لەوەی کە مەبادا شـارەزای کارەکەکەی ئەو نەبێت. سـوار ئەبێت وەک زیندانییەک کە خەریک بن لەم زیندانەوە بۆ ئەو زیندان بیگوێزنەوە. ســـواریەکات پیاوێکی ڕووناکبیر بێ ئەوەی ڕووناکییەک بخاتە بیرەکانی ئەمەوە. پیاوێکی ڕووناکبیر و ڕوونبێژ لەوانەی کە بە خۆیاندا ئەپەرمنەوە هەموو باسێک بێنە بەرۆ و هەموو قسەیەک بکەن، لەوانەی کە لە هەموو شتێکدا شارەزان، لەوانەی لە ئاستی زانیاری و ئەزموونەکانی خۆیان ڕازین و گەیاندوونیەتییە باوەڕێک کە داکۆکی لەســەر بکەن، ســیاســییەکی ســانتیمانتاڵ کە

بزەیەکی ئاویتەی هەر لیکدانەوەیەکی ئەکرد تا بتخاتە نیو ڕوودەربایسیۆ و هەموو قسەیەکی بە دروست بزانی، (لەوەتەی بووبووم بزە لە نیوانی دوو کەسدا ڕووی دابوو کە یان ویستبوویان گاڵتەیەکم پێ بکەن، یان شتێکیان شاردبووەوە لە قسەکانیانا، بزە کە جۆرێکە واهەستەکەی پلانێک لە ئارادایە و کەسێک ئەیەوێت بەکارت بێنێت یا هەڵەیەکت کردووە و پێت نەزانیوە، نە وەک زەردە ئاوێتەی شەرمە و نە لە دڵەوەش دێ. پێشتر پێی وتبووم کە زەردە هی مەلا و دیندارەکانە و بزە هی سیاسی و بازاڕییەکان، بزە جۆرێک پێکەنینی زۆڵانەیە.) لەوانەی کە هەرچەنێک بیشارنەوە لە ڕوانینەکانیانا تۆزێک بەزەیی بە نسبەتی خۆت بەدی ئەکەیت، کەمی خۆت لە چاو و دۆخیدا ئەبینی، بە نهێنی بە ڕووتدا ئەیهێنێ کە تۆ کێی؟ ڕووناکبیرێک پڕ لە سادە و ساکاری و سەخاوەت و حەماقەت. گێل. پێویستی بە قسەکردنی نەبوو، بە شێوە و ڕواڵەت و ڕوخساریا تەنانەت ئەتزانی کە بیروبۆچوونی چۆنە، بگرە لایەنگری کام حزبیشە.

ئەتزانی کە ئەگەر بیەوێت دڵت بە دەســـــت بێنێت لە کام ڕێگاوە دێت. بەڵام تەواوی ئەو باس و لێکدانەوە و قســانە بۆ ئەوە بوو کە درگــایەکی بۆ نزیکبوونەوەی زیــاتر کردبێتەوە، هەوڵی بەدەستهێنانی شتێکی تری ئەدا، شتێکی تری ئەوت بەڵام نەیئەزانی کە چۆنی دەربڕ بکات و بڕوا و متمانەت بەدەست بێنێ.

هەر هەوڵی نزیکبوونەوە و قســـــە و باســـێک زیاتر ئەیخســـــتمە گومانەوە لێی، ئەیترســـــاندم، زیاتر لە هەر کەســـێک لەم کەســـانە ترســـابووم لە ژیانما، ئینســـانی ســـەرکەوتوو، لەوانەی کە پێیان وایە هەل و دەرفەتەکانی ژیانیان زۆر بەباشـــی قۆســـتۆتەوە، فرەوێژ و چالاک، لە ڕادەبەدەر چـالاک، ئەوانە کە زۆر زوو لەگەڵ هەمـوو کەســێکدا گەرم ئەیگرن، ســـەر بە هەموو کونێکدا ئەکەن، گەر کەســـێکی خراویش نەبن ڕەفتـار و هەڵســـوکەوتە هەڵەکانیان ئەتخەنە گومانەوە و دووشـکیت و ئەترسـیت و ناتوانی بڕوا و متمانەیان پێ بکەیت.

کاری ئەو ڕۆژەی تەواو ئەبێت، ئێوارە ئەیگەڕێنێتەوە نێو هوتێلەکە و ژمارەکەی لێ وەرئەگرێت تا ئەو چەن ڕۆژە کارەی کە باسی کردبوو هەر ئەم بۆی بکات.

وەڕز و ماندوو ئەگەڕێتەوە لەسەر تەختی نێو هوتێلەکە پاڵ ئەکەوێت، بێزارە و قین لە خۆی ئەکێشێت کە ئەبێت بە ناچاری بە دەم ئەو کەسانەوە بڕوات و ڕێزیان بۆ دابنێت. نەیئەزانی چی بکات لەوەی کە ئەوان ئەو خەڵکە زیرگن و پیسخۆرانە ئەویان بە شەرمەزارترین شێوە، لە پەستترین ئاستدا بینیوە، لە کاتی پاڕانەوە و زەبوونیدا بینیوە، بگرە زۆر جار کەوتووەتە ململانێوە لەگەڵیاندا بۆ بەدەستهێنانی ئەو شەرمەزاری و پیسییانە. ئەمە بوو ئەو خەڵکەی وا لێ کردبوو تا ئەو ڕادەیە دەمپیس بن لە ئاستیدا و هیچ قسەیەکیان نەگێڕنەوە لە بەرامبەریدا، شەڕی ئەکرد، شەڕی بۆ نزمترین ئاستی خۆی ئەکرد. لەسەر تەختەکە پاڵ ئەکەوێت، عادەتیە چاو لە خاڵێکی نادیاری ڕووبەڕووی خۆی ببڕێت و خاڵێکی نادیاری دەروونی خۆی تیا تەماشا بکات، خۆی بداتە دەستی ئەو نادیارانە و لە باسە دیار و ڕوون و هەزار بارەکانی ناو

هوتێلەکە خۆی بشـــارێتەوە، دوای هێڵی ڕوانینەکەی خۆی بکەوێت و خۆی ون بکات. ئەو هێڵە لە ڕوانین کە "هیچە".

به جۆرێک دڵخۆش بوو کە گەشـــتبووەوە نێو هوتێلە کۆنەکە، کاتێک بە ناو شەقامە قەرەباڵغەکاندا گەڕابوونەوە، بە دەوری مەیـدانە پڕ لە خەڵکەکەدا ســـووڕابوونەوە. هەســـتی ئەکرد لەناو خولخولۆکە و تەنوورەی ئاوێکدا ســـووڕ ئەخوات و لە ناکاوێکدا هەڵئەلووشـــرێ و نوقم ئەبێت.

کاتێک ســـەفەری ئەکرد و شـــوێنێکی تازەی ئەبینی یەکەم پرسیاری ئەوە بوو کە پیشەی زۆرینەی خەڵکی ئەم شارە چییە، دۆخی ژیانیان چۆنە و چ کارەن؟ لە ئەم بەوبەختترن یا خۆشـــبەختتر، لەم هەموو پیشـــە تازەیە کە لە ژیاندا سەری هەڵداوە کام پیشەیان هەیە و بە چییەوە سەرقاڵن، بە ڕوانین بە ڕواڵەت و ڕوخســـــاریانـدا هەوڵی ئەدا بیدۆزێتەوە کامە بەزاز و خەیات و وەرزێر و کرێکارە و ئەندازیار و پزیشـکە. شـایەت لەبەر ئەوە بووبێ کە خۆی هیچ پیشـــەیەکی نەبووبوو و بەر لە پرســـینی ناوەکەی

هەمیشـــــە و لە هەموو جێگایەک جۆری پیشـــــەکەیان لێ پرسیبوو.

لە چوونە دەرەوە ئەترســـــا، چوونە دەرەوە، بــازنەی تەنیاییەکەی گەورەتر ئەکرد، دانیشـــتووانی تەنیاییەکەی زیاتر ئەکرد. ســـــەرەتاکان وەها نەبوو لە قەرەباڵغی نێو شـــەقام و بازاڕەکان تێری نەئەخوارد، لە لێ ڕوانینی یەک بە یەکیان، لە خۆ هەڵساوین لە تەموو و لاق و شانەکانیان.

لەســەر تەختەخەوە کۆنەکەدا ماندوو کەوتووە، هەستی بە ئازاری نێو لەپی دەســـــتی و ژێر قاچەکانی ئەکرد، ژێر قاچەکانی کە گەرم گەرم بووبوو، جار جار تەماشـــــای ئەکرد کە نەکا لەویەوە ئاگرێک بەربێتە گیانی، وەها ماندوو کە نەیئەزانی لە کام بار پاڵ بکەوێت، دابنیشـێت، هەڵسـێت، ڕابکشـــێت یا بڕوات. هەســـــتی بە گەڕانی خوێنی نێو دەمارەکانی لەشـــــی ئەکرد، ماندوویێتی کە خێرایی گەڕانی خوێن ئەباتە ســەرەوە و خوێنیشــی تووڕەیە، وا هەســتی ئەکرد کەسێک لەنێو دەمارەکانی لەشیدا هەڵدێت. ماندووە، پلێک گۆشـــــت لە لاڕانیدا چڵ ئەخات، وەک ئەوەی بیەوێت خۆی لە لەشی جیا بکاتەوە، چڵ خستنەکە بە لەشیدا بڵاو

ئەبێتەوە، وەک ئەوەی هەموو لەشـــی بەو شـــێوەیە خۆی بحەســـــێنێتەوە، دەچێتە ســـــینگی، لاقەکانی، دەســـــت و چاوەکانی، لەم ئەندام بۆ ئەو ئەندام، هەموو لەشـــــی چڵ ئەخات، هەڵ ئەخاتەوە، وەک زینوویەک کە خەریک بێت ببرژێت، ئەبرژا، برژابوو، پێس و دەســـــتەکانی برژا بوون، هەڵقرچابوو، ســـــووتانەکەی بەردەوام بوو تا لە داهاتووا لار ئەبوو، ئەتوایەوە و بە لەشـــی خۆیدا ئەهاتە خوار، برژا بوون، پێســـــت و دەســـــتەکانی برژا بوون، لەبەر هەتاو و ســـــەرمادا برژابوون، گۆشـــــت و ئێســـــکەکانی برژا بوون، کرێکارەکان هەموویان وەهان، هەموویان برژاون، بوونەتە بریانی. هەڵی ئەخســـتەوە، وەک مریشـــکێکی ســـەربڕاو، لە خوێن و ماندوویێتیا هەڵی ئەخستەوە.

پێڵووەکانی لەسەر یەک ئەنێت، وەک ئەوەی بە بەستنی چاوەکانی بیەوێت حەســـــانەوە لە لەشـــــیدا بهێڵێتەوە و نەهێڵێـت لە هیچ کونێکی گیـانییەوە بچێتە دەر و هەموو هێڵەکانی پەیوەندی و قســـەکردن لەگەڵ دنیا بەو شـــێوەیە بچڕێنیت. وەک ئەوەی بە بەســـــتنی چاوەکـانی بیەوێت هەموو کونەکـانی گیـانی بگیرێنێـت و نەهێڵیـت چیتر هیچ

قســــه و باس و وێنەیەک بچێتە نێو گیانییەوە. چاوەکانی ئەبەســـێت و لە چاوی بازبووی دەروونییەوە ئەڕوانێت. دێتەوە بیری ڕەفتارە مەشـــکووکەکانی خاوەن کارەکەی، شێوازی جووڵاندنی دەست و لێوەکانی، ڕێگە ڕۆشتنەکانی، جووڵە لە ســـەریەکەکانی لاقی، دیار بوو بێئۆقرە بوو بۆ وتنی شـــتێک. لە پشـــتی ئەم قســـانەوە کۆمەڵێک شـــتی نەوتراوی ئەوت، لەو قســە و ڕەفتارانە کە لەم کۆمەڵگایەدا تەنیا ئەبێت بە ئاماژە تایبەتەکانیا بیاندۆزیتەوە. لە چاوی نهێنیی دەروونییەوە، لە چــاوی نهێنیی بیرییەوە بۆ هەڵسوکەوتەکانی خاوەن کارەکەی ئەڕوانی، بە بیرکردنەوە لە ڕەفتــار و جووڵەکــانی خــاوەن کــارەکە و ئەوەی کە ماندوویێتی چەنێک هەســـتە ســـێکســـییەکانی مرۆڤ ئەجووڵێنێت و چــالاکی ئەکــاتەوە، بەبێ ئەوەی خۆی پێی بزانێـت، کــاتێـک بە خۆیـدا دێتەوە لێی هەســـتــاوە. ئەو بەڕاســـتی نازانێت لە کەیەوە لێی هەســـتاوە، مێژووی لێ هەســتانی خۆیی بیر نییە، هۆکاری لێ هەســتانی خۆیی لا نییە. کاتێک لەنێو ئەم بیرانەدایە، دایکی لە ناکاو لە مێشکیدا ئەبینێـت کە بە بەرهەیوانە چۆڵەکەی پــاڵ دیوەخــانەکەدا ئەڕوات و چــاوێکیش لە ئەم ئەکـات کە لە لای یەخەچـاڵە

زەردە کۆنەکە ڕاوەســـتاوە، ئەو ســـاتەی کە ئەم لەســـەر تەختەکەدا پاڵ کەوتووە، هەر ئەو ساتەس کە دایکی هەموو ئێوارەیەک لەو ساتەدا بەو شوێنەدا تێئەپەڕێت تا کایەنەکە. خۆی بە لادا ئەخات، نەکا لە بیری خۆیەوە چاوی لە کێر و بیری هەڵســـاوی ئەم بێت بەو ڕوانینە مەشـــکووکەکەی ڕوانینی ناو بیرەکەی ئەم ببینێت.

بەیانی ئەو ڕۆژە بە زەنگی گووشـــییەکەیدا خەبەری بووەوە، هەرچەن چەن جارێک پێش زەنگی گووشـییەکەی خەبەری بووبووەوە و هێزی هەڵســـانی نەبوو، خەواڵوو بوو، لەناو جێگەکەیدا بیری لە هەڵسـانی خۆی لەو سـاتەدا ئەگەر خەبەر ببوایە چی ئەکرد، دێتە نـاو زینـدەخەوەکەی شـــێوەی لەبەرکردنی جلە کارەکانی و چوونەدەرەوەی لە هوتێلەکە و ســـەر مەیدانەکە و ســـاردی هەوا و تاریک و لێڵەی بەیانی و سـکی برسـی خۆی، بە جۆرێک ترسـی لە کار و ئەو شـــتانە هەبوو کە شـــەوانەش خەونی بە کاری بەیانی خۆیەوە ئەبینی، حەســـانەوەی بۆ نەبوو لە دەسـتی مێشـــکی ئاڵۆزی خۆی، لە دەســـتی ترس، ترس لە هەموو ڕۆژێک دووبارەکردنەوەی کارەکانی لەشـی خۆی، ترسـی لەپی دەســـتی لە کلکی پارچ و بێڵ و پیکەکان، ژێر پێ و

لاڕانەکانی، هەر کە بیری لە کار ئەکردەوە مووچرکەیەک بە گیانیدا ئەهات و بە گازەرای پشـــتا بۆی ئەکەوت، کۆمەڵێک ئەندامی ترساو بوو. بیرکردنەوەی ناو جێگەکەی هەڵســـانی چەندین بەرامبەر بۆی قورس کردبوو، چەن چرکەی تر کاتی بە خۆی ئەدا، خولەکێک، تا شـــایەت لەو خولەکەدا هێز بگرێت و بحەســـێتەوە یا بە شـــێوەیەک دەرفەتێک بە برێ ئەندام بدا هاوکار بن بۆ هەڵســـانی. بە دەنـگـی زەنـگەکەوە ڕائەپەڕێـت، بە دەنـگـی زەنـگـی تەلەفوونەکەوە ڕائەپەڕێت، جۆرێک وڵامی گووشـــییەکە ئەداتەوە وەک ئەوەی ماوەیەکی زۆر بێت خەبەر بێت، نەکا خـاوەن کـارەکەی توورە بێـت و لە کرێکـارێکی خەواڵوو خۆشـــی نەیەت. وەها کە کرێکارە شـــوکرکەر و کۆن و بە ســـاڵاچووەکان فەخری زوو خێزی بەوانی دی ئەفرۆشـــن، کرێکـارەکـان کە یەکـدی هەرزانفرۆش ئەکەن و خەوی یەکدی ئەزڕێنن.

پێی وتووە کە لە شـــەقـامی خوارەوەی مەیـدانەکە چـاوەڕێی ئەکـات. بەپەلە بە پلیکـانەکـانی نێو هوتێلەکـا

ئەڕواتە خوارەوە، لە ڕاڕەو و ڕاپلەکـا بەڕووی کرێکـارە تەمەنڕۆشـــتوو زووخێزەکاندا ئەچێت، ئەو کرێکارانەی کە بە چڕوچاوێکی خەواڵوو و شـــپرزەو ئارامەوە لە دەرگای ژوورەکـانیـان یەنە دەرەوە بۆ میزکردن و شـــۆردنی دەموچاوی بەیانیان، لە دڵەوە خۆزگا ئەخوازێت بە تەواوی ئەوانەی لەناو پێخەفە گەرم و نەرمەکانیاندا خەوتوون و نایەنە دەرەوە. لەو کاتەدا کە ئەیەوێت بە خاوەن کارەکەی بگات و بڕوات، بە مێشـــکیدا دێت و بیری ئەکەوێتەوە کە ئەو شـێعر ئەنووسـێت، لە مێشکیدا ئەڵێت شـێعر ئەنووسـم بەڵام شـــاعر نیم، لەبەر خۆیەوە، مێشـــکی بۆ خۆی، کە هەمیشـە خەریکی شـیکردنەوە و ڕاڤە و بڕین و دوورینی ڕووداو و کەســـەکـانە، خۆی لە بیرکردنەوەکەشـــی ئەپـارێزێـت، پێ هەڵئەگرێـت وەک ئەوەی بیەوێـت بە پێ هەڵگرتن خێرا لەو بیرە خۆی ڕزگـار بکـات. چ گرنگییەکی هەس کە خاوەن کارێک بە شاعر بوونی ئەو بزانێت، کوێی بە شـــــاعر بخوات، مزگەوت بڕووخێ محرابەکەی هەر ئەمێنێتۆ، بیشـزانێت بە گاڵتەوە بانگی لێ ئەکات شـاعر. ئەو کە تا ئێسـتاش نووسـراوەکانی لە دەوروبەر و نزیکترین کەسـەکانی خۆی شـاردووەتەوە، لەو دۆخەیدا شـاعربوون

تەواوکەری ئەم قسـه نەسـتەقە بوو بۆی: "ڕێوی نەئەچوو بە کونا هەژگیشـی ئەبەسـت بە خۆیۆ"، لەبەر خۆیشـیەوە ئەیوت ئەسـڵەن کوێی باشـه لە کاتژمێر پێنجی بەیانیدا بیر لە شـــێعر نووســـینی خۆت بکەیتەوە، لە حاڵێکدا ئەوەی ئەزانی شـاعر بە تەنیا نابێتە شـاعر، هەمیشـه پێویسـتت بە چەن کەسە بۆ شاعرکردنت، ئەو بە کێوە خوی بکردایە، بە کـام جلوبەرگەوە دەرکەوتـایە، ئەو کە تەنـانەت کـاتێـک ئەچووە کتێبفرۆشـــییەکانیشـــەوە، لە کاتی جەنجاڵی و پڕ بوونیدا خۆی ئەدزییەوە و نەئەچوو، کۆنەدڕ و شـــان کز، کە لە جەمعی ئەوانـدا زۆر دیـار بوو لە خۆی تەریق ئەبـووەوە، دیـار بـوو لە دوورەوە دیـار بـوو، کـتـێـب خوێنەکانیش ڕوخسـاری تایبەتی خۆیان هەیە، شـاعرەکان روخســـار و قەڵافەت و ســـام و هەیبەتی تایبەتی خۆیان هەیە، دیـار بوو وەک کتێبێـک کە کەوتبێتە نـاو قوڕ و چڵپـاوەوە و دواتر لاپەڕەکـان و کتێبەکە هەڵمـاســـی بن، هەڵنەماســـی بوو بەڵام چرچ بووبوو. چ گرنگییەکی هەس کاتێک کە ئەڕۆیتە سـەر کار و کرێکاریت بیرت بکەوێتەوە کە ئەنووســـیت، لە کـاتێکدا هەمووان لەنـاو شـــەقامە قەرەبـاڵغەکـانـد، لە قەراخـی دەریـاکـانـدا، لە کـاتـی

جگەرەکێشـــاندا، لەو کاتانەدا کە هیچ کارێکی تریان نییە بیریان ئەکەوێتەوە کە شـــاعرن، شـــێعر هەمیشـــە وەک تاوانێک وابوو کە کردبێتی و بیشـــارێتەوە و بەڵام هەر لە چاویا دیار بێت، هەمیشـــە گومانێکی لای خەڵکی دروســـت کردبوو، کردبوویە گومـــانێ، هەر ئەو گومـــانە بوو کە نەیئەهێشت خەڵکی بەزەییان پێیدا بێتەوە.

بە ڕاســـتەی شـــەقامەکەدا ئەڕواتە خوارۆ ئەیبینێ کە دەستێکی لەسـەر لێواری درگای کراوەی ماشـینەکە داناوە و قاچێکی بەرز کردۆتەوە و لەناو ماشـــینەکەیە و ئەو دەســـــتەکەی لێ هەڵ ئەتەکێنێت، تا بەو ئاماژەیەدا خێرا بیبینێت و بیناسێتەوە.

بە بینینی هەنگاوەکانی خێراتر ئەکاتەوە، لە ناخەوە خۆی کۆ ئەکاتەوە تا بە شـێوەیەکی زۆر ئاسـایی سـڵاو بکات و داوای لێبوردن بکات کە لەوێ زۆر ڕایگرتووە، شێوەیەکی زۆر ئاســـایی، ئەگەر ئەو شـــێوەیەکی بۆ ئاســـایی هەبێت. یەکێک لەو شتانەی کە ئەو بەردەوام پێوەی ئەیناڵاند و بە هیچ شـــێوەیەک بۆی نەئەکرا و بەری خۆی پێ نەئەگیرا

ئەو تەعارف و شەرمە زۆرەی بوو، ئەو تەعارف و شەرمە بێجێگە کە لە زۆربەی خەڵکی ئەکرد، تا جێگایەک کە لە ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ ئەو کەسانەدا دەست و پێی خۆی گووم ئەکرد، وەها ئەشڵەژا کە بە دەیان وردە ڕەفتار و قسەی هەڵەی ئەکرد و هێندەی تر خۆی ئەدۆڕاند. تەنانەت لەو کەسانەش کە ڕقی لێیان بوو هەر شەرمی ئەکرد و ڕێزێکی لێ ئەگرتن. کە دواتر بیرکردنەوە لەو کارە بە ئێش و ژانەوە ئەیتلاندەوە. شەرم نەخۆشینێک بوو تووشی بووبوو، بەڵام لە دڵەوە تا حەز بکەی خۆ بە زل زان و ئەو خەڵکەی بە نانخۆر و گووکەر و سووک و ترۆ سەیر ئەکرد. بە تایبەتی هەمیشە شەرمی لە شوێن و جێگای تازە، لە مرۆڤی تازە، ئەو شوێن و کەسانەی کە یەکەم جار بوو ئەیبینین، شەرمی ئەکرد و ڕێزی لێ ئەگرتن، پێی وابوو هەمیشە شتی تازە جێگای ڕێزە، تەنانەت گەر خراوترین جێگا و کەسیش بێت.

بڕێ جار کەسی تازە لە لای جۆرێک بووە کە هیچ تاوانێکی نەکردووە، وەک کەسێک کە تازە لەدایک بووبێت، بڕێ جار تاوان تەنیا ئەو شتەس کە بەرامبەر بە خۆت

ئەکرێ، کەســی تازە لە لای کەســێک بووە بێئاگا لە تەواو تاوانەکانی دنیا، کەسێک کە هەموو شتێک لە دەرەوەی ئەو ڕووی داوە، بۆیە هەمیشە کە کەسێکی تازە و نەناسراوی ئەبینی خێرا ئەبووە جێگــای بــاوەڕی و دەســـتی بە قســەوباس و وردەکارییەکانی ژیانی خۆی ئەکرد، کەســی تازە و نەناســراو هەمیشــە لە لای کەسـی جێگای باوەڕ و جیاواز بووە. نازانم شایەتیش قسەکردن لەگەڵ ئەو کەسە تازانەدا بۆ ئەوە بووبێت کە ئەو کەسە لە زانیاری و بیر و بۆچوونەکانی خۆی ئاگادار بکاتۆ، هەمیشە سەرەتای هەر پەیوەندی و هــاوڕێیەتی و نــاســـینێکی تــازە جیــاواز و چێژبەخشــە، ناســینی هەر بیر و فکرێک، هەر کتێبێک، هەر شــێعرێک. مرۆڤ هەمیشــە پێویســتی بە کەسـی تازەیە تا چیرۆکە چەن بــارە و نەبڕاوەکــانی ژیــانی خۆی بۆ بگێڕێتەوە، کەســـی تــازە وەک لاپەڕەیەکی ســـپی و نەنووســـراوە تا بە دەســـتی خۆت بینووســـیت و خۆت لە دڵیدا هەڵبگریت. زۆر لە ناو یەک بوون و یەک ناســـین و ئاوێتەبوون لە بەرچاو یەکدیت ئەخات و بێنرخ و ســـووک و تڕۆت ئەکات.

چەن دەقەیەک لەویٚ ڕایئەگریٚت و پیٚکەوە قســـــە ئەکەن، دەستی لەگەڵدا لیٚئەداتەوە و بە شویٚنی خۆیدا ئەگەڕیٚتەوە، منیش چـاوەڕیٚ بووم خـاوەن کـارەکەم بیٚـت بە دوامـا، لەسەر مەیدانەکا بە یەک گەشتینەوە، پرسیم بۆ گەڕایتەوە؛

پیٚی وتبوو کە بڕواتەوە ماڵۆ نەڕواتە سەر کاری کەسی تر کە ئەو لە نیوەڕۆ بەدوا کەلوپەل گواســــتنەوەی هەیە و خـۆی زەنـگـی بـۆ ئەداتەوە و بە لایەکـی تـردا نەڕوات، ئەگەری هەیە زووتر لە نیوەڕۆش زەنگ بداتەوە بە جۆریٚک بیٚ خەیـاڵی کردبوو کە کریٚی ئەو ڕۆژەش هەمووی پیٚ ئەدات.

ســــەری داخســــتووە و لەبەر پیٚی خۆی زیاتر نابینیٚت، ئەوەندە مـاندوو بووە لە بیرکردنەوە و دڵەڕاوکیٚ کە ئیتر سەری داژەندووە، بەڵام بیرکردنەوە دەسهەڵگری نەئەبوو، بیری ئەکردەوە بەڵام ئەوەنـدە وەڕز و مـانـدوو بوو کە نەیئەتوانی بە چڕی بپەرژیٚتە ســەر باسـیٚک و بیرەکانی بە شــــیٚوەیەکی لیٚـڵ و تـان و پۆ و لەنیٚو بیرۆکە و خەم و خـایلەکـانی خۆیـدا مەلەی ئەکرد، ئەم کـارەی، ئەم کـارە نیوەچڕەی، ئەم کارە لیٚڵەی، هیٚندەی تر خســتبوویە گومان

و ترســـەوە، ترســـەکانی لە خەیاڵەوە وردە وردە خەریک بوو ئەبوونە واقع . بەڵام وەڕزی و ماندوویێتی کە وەک ســـەگێکی هار بەردەوام گیانی کەوتبوون، هیچ شـــت و مەترســـی و واتایەکی لە لا گرنگ نەهێشـــتبوۆ. هەرچی ئەبێت با ببێت. ســـەری داخســـتووە نەکا ڕوانینەکان لە ڕوانینی هەڵساون، سواری ڕوانینەکانی بکەن، لە چاوییەوە زاڵ بن بە ســەریا ئەوەندەی تر، ئیتر بەســی بوو ڕوانین، ڕوانینی بەس بوو هەموو شـــتێک لەو ســـێ میلەوە، لەو گلێنە بچووکەوە چووبوو نـاو نـاخی، لەوێوە چووبوو لە مێشـــکیدا کاوێژی ئەکردەوە، وێنەکانی کاوێژ ئەکردەوە، ڕەفتارەکان. ســەری داخســتبوو و بەو شــێوەیەی خۆی شاردبووەوە، پاپۆکەی خۆیی خواردبووەوە، سەری بەنێو لاکی خۆیدا کردبوو.

ترس و گومانەکانی دەســـهەڵگری نین، بۆتە کەســـێکی ســـاوێری کە هەموو شـــتێک بە چاوی گومان و پلان و هەڕەشــەوە ئەبینێت. لە دڵەوەش بیری ئەکردەوە، بڵێی ئەم کابرایە بە سەر کاریەوە نەنێت؟ زەنگی بۆ بداتەوە؟ ئەگەر وابوو بۆ بە زەنگێک تێی نەگەیاندم، دێت و لەبەر خۆیەوە

ئەم بیری بەو بیریا هەڵەخات، ئەم بیری بەو بیریا ئەچێت. ئەکەوێتەوە بیری ماڵۆ، شـــێوەی لێ ڕوانینی دایکی یەتەوە پێش چاوی، شێوەی لێ ڕوانینی کە جۆرێک بوو گیاندار و بێگیـان لە بەرامبەریـدا خۆی بە گونـاحبـار ئەزانی، هەزار جار لە دڵەوە بۆ پیشـاندانی بێگوناحی خۆی لە بەرامبەری دایکیدا لە دڵ و مێشـــــکەوە قیژاندبووی و وتبووی منیش ئەمەوێت ژن بم، تۆ بم، دایک بم. وەک چۆن دایکم دوای مەرگی باوکم گریابوو و قیڕاندبووی و وتبووی ئیتر من باوکم، پیاوم.

ئەگەر ئەم کـابرا درۆی کرد چ وڵامێکیـان بـدەمەوە؟ بۆ بڕوام پێ کرد و بێ قسـە گەڕامەوە؟ باشـترە بچمە سـەر مەیدانەکە بە شوێن کارێکی تردا بگەڕێم.

که لەنــاو ئەم بیرانەدایە بە زەنگی گووشـــییەکەیەوە دائەچڵەکێت، لەگەڵ داچڵەکانەکەدا سـەر بەرز ئەکاتەوە ئەم جارە ئەزانێت کە لە درگای هوتێلەکەدایە، لە گووشـــییەکە ورد ئەبێتەوە، هەر ئەوە، خاوەن کارەکەس؛

لە ڕاســـتیدا من کەلوپەلێکم بۆ گواســـتنەوە نییە، من هیچ کارێکم بۆ تۆ نییە. لاڵ ئەبێت وشەکان گڵاوە گڵاو و شەلە

شـەل لە دەمییەوە یەنە دەر و پێی ئەگەن. بەڵام بێخەم بە من پارەت ئەدەمێ، هەرچییەکت پێویست بێت، بەڵام ئەبێت هەموو ڕۆژێک...

ســـڕ ئەبێـت، ئـارەقێکی چیـاو دەر ئەدات، زەردەیەک ئەیگرێـت، نـاوچـاوەکـانی توزێـک ئـاوی تێ ئەزێـت و لە زەردی لای ئەبات و تۆزێک ئەئایســـێن، بە دەور و بەری خۆیدا ئەڕوانێت تـا بزانێت لە کوێیە، خۆی بدۆزێتەوە، بە دەور و بەریدا بۆ وڵامێک بگەڕێت، بە هێواشـــی هەڵدێت تا وڵامەکەی لە خەڵکی بشـارێتەوە، وەک کەسێک کە زێڕێکی دۆزیبێتەوە و بیەوێت خێرا بیشارێتەوە.

چۆن متمانە بکەم، شایەت شتێکی لەژێر سەر بێت، ئەمە داوە. کوا لە ڕوخســـاریدا ئەو شـــتەم ئەبینی، هەرچەن لە دەیەقەی یەکەمەوە وەک خاوەن کاریش نەئەهاتە بەرچاوم، کێیە؟ چ کارەس؟ کێ ناڵێت کە ئەیەوێت بەم پێشـــنیارە ســـەرم بکات بە پەتێکەوە، ئەگەر وایە ئەم شـــار و وڵاتە کەسـی تێدا نەبووە و نییە من نەبێت، منی غەریب و چڵکن، وشـک و ڕەقهەڵاتوو و گول، کوا لە وەها کەسـانێک ئەچم تا وەها پێشـنیارێکم پێ بکات، لەم هەموو کرێکارەدا، لەنێو

ئەم شــارەدا من! دوێنێش لەنێو کارەکەدا بۆم دەرکەوتبوو کە ئەو باخ و ســـــەرایە هی خۆی نییە و ئێمە کارمان بۆ خاڵۆی کردووە.

نازانێت چی بکات، بە کام بارا بڕوات، ئەگەڕێتەوە ســـەر مەیدانەکە، شـــــپرزەس. وەک ئەوەی تەواوی ئەو خەڵکە گوێیان لە تەلەفوونەکەی بووبێت و پێیان زانیبێت. ســـوور هەڵگەڕا بوو، ترسێک لە ڕەفتارەکانیا دەرئەکەوت. خۆی بە گوناحبار ئەزانی، لە خۆیدا ئەگەڕا کە کام ڕەفتاری بۆتە هۆی ئەوە کە ئەم پیاوە وەها پێشـــــنیارێکی پێ بکات. شـــایەت بە شـــێوەیەک ڕەفتارەکانی ڕابردووی تیا ببینێت، مرۆڤ هەرچەنیش بیەوێت بیشـــــارێتەوە بڕێ جار هەر بە زۆریش بێت سەر و گوێ دەریەنن لە ڕوخسارتەوە.

خۆی بە گوناحبار ئەزانی لەو کاتەدا هەرکەس داوای هەرچێکی لێ بکردایە ئەیکرد، وەک مرۆڤێک کە کەموکووڕییەکی هەبێت و بۆ پەردەپۆش کردنی عەیبەکەی ناچار ئەبێت بڕێک باج بدات، بڕێک کار بکات. بڕێک کەموکووڕی لە خەڵک و دەوروبەر قەبووڵ بکات. مێهرەبان ئەبن ئەو کەسانەی کەموکووڕییەکیان هەیە. تاوانبارن ئەو

کەسانەی نوکتە و قسەی خۆش زۆر ئەزانن، ئەیانەوێت شتێکی تر لە ناخیاندا بشارنەوە، هەر شتێک تووڕەییت لێ بگرێت بەرەو کۆیلەییت ئەبات، تووڕەیی کە هەمیشە شتێکی نوێیە، لانی کەم بۆ ئەو وەها بوو. هەمیشە بە قسە و ڕوانینەکانی ئەوەی بە من ئەوت هیوا تۆ تاکەی ئەتوانی ئەو هێمنیەت لە بیر و فکر و ژیانتدا بپارێزی، با کێشەیەکی ئەوتۆش ڕووبەڕوو یەخەی پێ نەگرتبی. تا ڕۆژێک بتوانی ئەو هێمنیەت بپارێزیت تۆش کەسێکی جێگای گومانی بۆم.

ئەوەندە شپرزەس کە ناتوانێ لەناو خەڵک و مەیدانەکە خۆی ڕابگرێت، ئەڕواتەوە نێو هوتێلەکە و لەسەر تەختەکە پاڵ ئەکەوێت.

لەسەر تەختەکە پاڵ کەوتووە و خەریکە لاپەڕەکانی گووشییەکەی ئەداتەوە، تا بە شێوەیەک خۆی لەو کرێکارە کار دەسنەکەوتووانەی نێو ژوورەکەی بشارێتەوە، هەمیشە تا بوو لەنێوماڵەوەشدا بۆ پەناگرتن لە بڕێک کێشەکانی ماڵەوە پەنای بە کتێب بردبوو، ئەو کتێبی وەها ناسیبوو، تەنیا پەناگایەک و بەس، تەنیا کتێب و بەس.

ڕۆژانە لە کاتی کار و کاسـپیدا بیری لە کاراکتەر و کەسـایەتی نێو ڕۆمانەکان ئەکردەوە، شـێعرە باشـەکان ئەهاتنەوە بیری، لە تەواوی ژیانیا لەو کاتانەشـدا کە نەیخوێندووەتەوە و کتێبی بە دەسـتەوە نەبووە، هەر خەریکی ڕاڤە و بیرکردنەوە بە کتێب بووە، ئەو پەناگا دەروونییە، ئەو چێژە چێژنەکراوە دەروونییە. بەڵام لەوێدا ئەو کتێبانەی کە لەگەڵ خۆی هێنابووی تا تەنانەت بە خوێندنەوەی لاپەڕەیەکیش بێت ئەو هەست بە ڕەزایەت و ئارامییە دەروونییە بکات و واهەسـت بکات کارێکی کردووە، لەنێو جانتاکەیدا دەری نەهانیبوو و نەیوێرابوو هەر ئاشکراشیان بکات، چوون پێشتر لە کار و شیرکەت و جێگەکانی تردا دەری هێنابوون و ویسـتبووی بیانخوێنێتەوە، لێی کرابووە گاڵتە و تەنانەت کتێبەکانی بەر شـەق درابوون، ئەو هەسـتیارییەی کرێکارەکانی پێشـتر دیبوو، ئەوان دوژمنی ڕاسـتەقینەیان کتێبە و پێیان وایە هەزار وشـەی ناو کتێبەکان یەک کردار ناهێنێت. بەڵام گووشـی ئەو هەسـتیارییە دروس ناکات لایان و ئیتر بەو شـێوە ناکەویتە بەرچاو. گووشـییەکەی بە دەسـتەوە بوو، جار و باریش بە نهێنی چاوێک لە ژمارەکەی دارا بکات،

ئەم دوو ژمارە پێکەوە هەڵبسەنگێنێت، چەن ژمارەیان هاوبەشە و چەندە لە یەکدی نزیکن. بۆ ئەم شتە خێرا دارای هێنابووەوە بیری و لە مێشکیدا لە یەکیدابوونەوە، چ پەیوەندییەکی بە ژمارەکانییانەوە هەس، ئەگەر دوو ڕووداوی هاوشێوەش بن. پەیوەندی نێوان ئەم دوو کەسە، ئەم دوو کارە، ئەم دوو ژمارە، وەک ئەوەی چەندەی لە یەکچوونی دوو ڕووی کۆن و تازەی خۆی هەڵبسەنگێنێت. ئەم دوو کاتەی ئێستا و ڕابردوو. چ دەستێکی سێحراوی لە پشتی ڕووداوەکانی مرۆڤەوە هەیە؟ لە پشتی تاقیکردنەوە و هەڵەکانەوە؟ برێ جار وەک ئەوەی تەواوی ئەو خەڵکە ئاگاداری کارەکانت بن بە داوا و ڕەفتارەکانیان ڕابردووی خۆتت بیر ئەهێننەوە، تا بزانن تۆ چەندە لەسەر خۆت ڕاستگۆ و نەگۆڕیت تا دڵنیات بکەنەوە کە هەڵەکانی جارانت ئەکەیتەوە، پێت ئەکەنەوە، ئەوەت پێ ئەکەنەوە کە تۆ لە کردنیشی دڵنیا نەبووی، تێی کەوتووی. برێ جار بە وتنی قسەیەک و کردنی کارێک دڵنیا نیت کە ئەمەت لە ڕووی هەڵبژاردنی خۆتەوە کردبێت، سوار ئەبیت و ئەیکەیت تەنانەت ئەگەر بڕواشت پێی نەبێت.

لەسـەر ژمارەکەی دارا ڕاوەسـتاوە، چووبووەوە سـەر ڕابردووی خۆی و ڕاوەستا بوو. چەندین ساڵ بوو دارای لە بیری خۆی بردبووەوە، لە بینینی خۆی بواردبوو، لەو بیرەوەرییانە بوو کە نە تەنیا نەیئەگێڕایەوە نەیئەویست بە بیری خۆیشـی بێنێتەوە، ترس لەوەی ئەگەر بە بیری خۆی بێنێتەوە کەسـانێک پێی بزانن. بڕێ جار خەڵکی بۆ بە بیرکردنەوەکـانیشـت ئەبەن، وەکوو مەعموورێـک بە دواتکەوتوون و بە ڕوانین و ڕەفتارەکانیان تێت ئەگەیەنن کە ئاگاداری کارەکانتن. لە بڕێک شـوێن کە ئەتبینن وەک ئەوەی بەسـەر تاوانێکەوە گرتبێتتیان قۆڵبەستت ئەکەن بە ڕوانینەکانیان.

سـڕ و مەنگ لەسـەر تەختەکەدا پێچی لە خۆی ئەدا، لە قەف و لوولی خۆیدا کەوتبوو. وەک مارێکی سـڕ پاپۆکەی خۆیی خواردبووەوە، ڕێک وەک مارێکی سـڕ ماتڵ بوو کەسـێک بێت و پێی پێدا بنێت و بیگەزێت. چارەی ئەوە بوو. چارەی گەستن بوو، زۆر کەسی گەستبوو لە خزم و کەس و دەور و بەرییە ورگ شـۆڕ و قوون ماسـیوەکانی خۆی. گەسـتبوونی بەوەی کە بە نەبوو ئەژماری ئەکردن،

ڕێگەی لە ڕێگایان جیا ئەکردەوە، ساڵەها بوو زوانی لەگەڵ زوانیاندا نەچەرخابوو. بێدەسەڵاتی ئەوی لەوێ هێشتبوو، هەمووان ئەوەیان ئەزانی. بێدەسەڵاتی و هەژاری کە هەم هێزت پێ ئەدات، هەم سووکت ئەکات، بێدەسەڵاتی و هەژاری کە زیاتر ڕەق ئەستوورت ئەکەن، زیاتر چاوت ئەکەنەوە، چاوی کوێربووت. هەژاری و بێدەسەڵاتی کە زیاتر دڵنیات ئەکەنەوە.

ئێوارە بوو لەســەر کارەکەی گەڕابووەوە، لەســەر کارە نوێکەی. پــارەکەی وەرگرتبوو، پــارە نوێکەی، جــاروبــار دەســـــتی بە گیرفانیدا ئەکرد و دەســـــتێکی لە پارەکە ئەدا. پەشیمان بوو لەوەی چما هێزی ڕەتکردنەوەی هیچ شتێکی نییە، توانای بڕیاردانی دروســـتی نییە، بۆ بەری خۆیی پێ ناگیرێت؟ هەستی بە هێشی ڕۆحی خۆی ئەکرد، ئەندامێکی نەبوو و نهێنی و شـــاریاوە لە گیانیدا ئەیزریکاند، شـــەقی ئەکرد، تاقی ئەکردەوە.

دەستی لە پارەکە ئەدا و دائەڕزا، هەستی بە لاوازی و گەڕ و گولی و پیس و چەپەڵی خۆی ئەکرد، لەو کـاتـانەدا لە هەر کـاتێـک زیـاتر لەو بەشـــی شـــــاعربوونەی خۆی ئەدزییەوە، حەقی بەو کەســـــانە ئەدا کە گـاڵتەیـان بە شــاعربوونی کردووە. ئەم بەشــی ئەو بەشــی ئەبردە ژێر

پرســـــیـــارەوە، مرۆڤێـک بوو کە بەردەوام لەو درز و قڵیشــانەوە کە بووبوونە لەشــی خۆی لەت و کوت ئەکرد. ئەوە بوو کە نەیئەهێشــت لە ئەو مرۆڤێکی یەک دەســت و چەق، ســـــاق و ســـــڵامەت، مرۆڤێک کە بتوانێت خۆی بە کۆمەڵێک بڕوا و ئەخلاق و چەمک و پێوەرەوە بناســێنێت، کۆمەڵێک درۆ و شـــــتی دژ بە یەک بوو کە ڕاســـــتییەکی گەورەیان پێک هێنابوو.

کار و ماندوویێتی وەکوو سڕکەرێکیان لێهاتبوو بۆی، زۆر دەرد و ئازاریان لە بیری ئەبردەوە. هەستێکی باشـی بوو کاتێک کارێکی ئەکرد و ماندوو ئەبوو، ئۆقرەی ئەگرت و ئەخەوت و قینی لە خۆی نەئەکێشـا، هیچ شـتێکی ڕۆحی و زەینی ئازاری نەئەدا و ماندوویێتی هەموو شـــتێکی لەبیر ئەبردەوە و هەســـــتی بە تـاوان نە بەرامبەر بە خۆی نە بەرامبەر بە بنەماڵە نەئەکرد. بەڵام ئەم کارە نوێیە و ئەم پووڵە نوێیە بووبوونە بارێک بە سەریۆ، تەنانەت بڕێ جار بیری ئەکردەوە پووڵێک کە بەم ڕێگایە بە دەســـت بێت بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشی خوشکەکەی کارتێکەری نەرێنی ئەبێت. بەو هەموو بێباوەڕییەوە هێشـــتا ترســێکی لە دڵدا

بوو، دڵنیا بوو کە ئەگەر دواتر شتێک بەسەر خوشکەکەیدا بێت، ئەو گرێی ئەداتەوە بەم پووڵە و بەم کارەوە، ئەم پووڵە بۆ خەرجی هەموو ڕێگایەک نابێت، ئەگەر ماڵەوە بەمە بزانن و ئەم شتە لە چاوما ببینن یا بیبیستنەوە؟

لە تەواوی ژیانیا کارکردن یەکێک لەو تەنیا شـــتانە بوو هەستی سەربەخۆیی و ڕزگاری پێ دابوو، بە تایبەت ئەو جۆرە کارەی ئەو کردبووی بەڕاســـتی ئیتر خۆی بێمنەت کردبوو، یەکێک لەو شـــتانەی لە بیریا بوو هەمیشـــە ئەوە بوو کە جۆرێک بکات تا خاوەن کارەکەی بێمنەت بکات لەو پووڵەی پێی ئەدات. بەڵام لەم پووڵ و کارەدا هەســـتی بە سەربەخۆیی نەئەکرد و ئەیشاردەوە، ئەوێک کە هەمیشە کارەکانی خۆیی گێڕابووەوە و فەخری پێوە کردبوون، لەوانە نەبوو ســـــەرچاوەی داهاتی ناڕوون بێت و نەزانێ چەنی بە چەندە، بەڵام لێرە وەک ئەو خەڵکەی لێ هاتبوو، بۆ ســـــاتێکیش نەیئەتوانی وەک ئەو خەڵکە بژیەت، گرنگ نییە کە چییان شاردۆتەوە، گرنگ ئەوە بوو بۆی کە چۆن ئەتوانن شت بشارنەوە و بژیەن پێوەی. کە چۆن ئەتوانن کارێک بکەن هەست بە سەربەخۆیی نەکەن تێیدا، هەمیشە

بۆ پووڵ وەرگرتن گرێدراو بن بە جێگایەکۆ، یاســـــا و بنەڕەتەکانی ئەو شـوێنە نەشـکێنن و بە ترسـەوە بژیەن و هەمیشـــە چاوەڕوانی لوتف و کەرەم بن، لوتف و کەرەمی پوول. ئەویش لەم کـارەدا هەســـــتی بە وابەســـــتەی و گرێدراوی ئەکرد.

پێشـــــتریش هاوشـــــێوەی ئەم جۆرە کارەی کردبوو، لەم جۆرە پووڵەی هێنـابووەوە مـاڵەوەش پێیـان زانیبوو، تەنـانەت دایکی لەو پووڵە مەولوویی و خێر و خێراتی لێ کردبوو، مەولوویی بۆ خاس بوونەوەی کچە نەخۆشەکەی، پـوولـی مەلا و مـزگەوتـی لـێ دابـوو، لە پـوولـی ئـارق فرۆشـییەکەی ئەو، ســەرانەی مەلا درابوو و مزگەوتی لێ ساز کرابوو.

بوغز و قین وەک مـارێکی ڕەق لە گیـانیـا پێچی لە خۆی ئەدا و هەســـــتی پێ ئەکرد، وەک مارێک قەپی بە قوڕگ و بینە قاقایدا کردبێت. کاتێک بە پووڵی ئارق فرۆشـــــی ئەو کارانەی لێ کردبوو نە تەنیا مەلا و مزگەوت و بنەماڵەکەی و دەوروبەر تەنانەت خواش بێدەنگ بووبوو، ئەمیش خۆی بێـدەنـگ بووبوو. ســــەرەتـا تەمـایەر بوو دەنگێـک لە

شـوێنێکەوە بێت، لە گۆشـەیەکی عاسـمانەوە، نەهاتبوو. بە پووڵ دەمی خوا و حەقێقەتی بەسـتبوو. پووڵ سـام و هەیبەت و قورسـییەک بە مرۆڤ ئەدات کە هەموو شـت و کەسـێک لە بەرابەریدا بێدەنگ ئەبن یا ئەگەریش دەنگ هەڵبڕن ئەوەندە بە ترسـەوە و نزم و نەوییە، کە بیسـتنی هیچ درزێک ناکاتە دەروونی هیچ کەسەوە. لەسەر تەختەکە کەوتبوو لە دڵەوە ئەیوت کە پووڵ پووڵە وەهـا کە خوا خوایە.

گەڕابووەوە تەنیـاییە سـامنـاکەکەی خۆی، هەموو ئەوانەی کە شـاردبوویانەوە، کە دەردەکانیان لە بیری بردبووەوە، هەموویـان جێیـان هێشـتبوو لە دۆزەخی دەروونی خۆیدا. تازە گەڕابووەوە و زۆر هەستی بە نزیکی لە تاوان و کارە تازەکەی ئەکرد. هەر گوناحێک سەرەتاکان وەک زەخمێکی تازە وایە بە لەشتەوە و دواتر کۆنە ئەبێت و خۆش ئەبێتەوە و هەسـتی پێ ناکەیت و بگرە چێژ لە هەڵکەندنی بزمارتەی گۆشـت و خوێنی وشـکەوەبووی ئەبینی. هەسـتی بە تاوان ئەکرد بەرامبەر بە خۆی کە بۆ

پووڵ وەها کارێکی کردووە. تەنیایی کە جگە لە ویژدانی مرۆڤ هیچ شتێکی تری تیا نییە، ویژدان ئەو مێردزمەیەی ناخت کە کۆمەڵگا پەروەردەی کردووە، بە تاوانبارت ئەزانێ، هەڵەت پێ ئەکات تا بە هەڵەکانی تۆ خۆی زینوو بکاتەوە.

هەموو لەشی قورس بووە، وەک ئەوەی کە ویژدان و ڕۆح و عەقڵ ئەو لەشەیان جێهێشتبێ و قورسی خۆی کەوتبێتە سەر خۆی، کە هەمیشە باری ئەم لەشە بەسەر ئەوانەوەیە و هەستی پێ ناکەیت، ئەها کاتێک کارێک ئەکەی کە خۆت حەزی پێ ئەکەیت و پێی ڕازیت چەندە هەست بە سووکی لەشت ئەکەی و لە خۆت ڕازیت.

هەموو لەشی قورس بووبوو، هەموو شتێک جێی هێشتبوو. تەنانەت ئەو تەختەش کە لە سەری پاڵ کەوتبوو ڕای نەگرتبوو، بە سەرابی ڕۆحیدا داچووبوو. وەها بوو وەک ئەوەی پلە پلە دابچێت و بکەوێتە خوارەوە. بەبێ ئەوەی زاو بکاتە دەمییەوە لەناو ماندوویێتی و حەسرەت و برسێتیا خەو ئەیباتەوە.

ئیتر ئەمە بووبووە کـاری هەموو ڕۆژێکی، ڕۆژێـک جـارێـک، دوو جـار، کـاتی وەهـاش بوو سـێ جـار بە ماشـینەکەیۆ بە شـوێنیدا ئەهات و ئەیبردە ئەو باڵەخانە چۆڵانەی کە هێشـتا نیوەکارە بوون و تەواو نەکرابوون، ئەو باڵەخانە چۆڵانەی کە لە تەلەفووندا بە ماڵەوەی وتبوو خەریکی پاککردنەوەیانە، دڵنیـای کردبوونەوە کە کـارێکی باشـی هەیە. ئەو باڵەخانە چۆڵانەی کە پێشـتر هەزار جار لە نێویاندا لێی هەسـتابوو و بیری کردنی کەسـێک داگیری کردبوو، کرێکارەکان وەهان هەمیشـە کەلاوە و شـوێنە چۆڵەکان بۆ گانکردن لە مێشـکیاندایە، شـوێن و ژوورە ڕازاوەکـان هەسـتەکـانیـان نـاجووڵێنن. ئەو ژوورە چۆڵ ناتەواوانەی کە پێشتر شوێنی دەسپەڕی ئەو بوون، ژوورە چۆڵ و فێنکەکان هەستەکانت ئەجووڵێنن و مێشکت بەرەو ئەو کارە ئەبەن.

هەموو ڕۆژێ لەوێ دەستی ئەکرد بە کردنی و لە دەمار و ماسـوولکە سـفتەکانی قوونی چێژێکی بێکۆتایی ئەبرد، شـێتانە دەسـتی بە گاینی ئەکرد تا کێری لە قوونیدا لە گرێیەکی ڕەقی ئەدا و خـاوەن کـارەکەی بەمە سـوێی

ئەهاتەوە و خێرا دەستی بە کۆکردنەوەی خۆی ئەکرد و پارەکەی ئەدایە و برێ جاریش لەوێ جێی ئەهێشت و نەیئەبردەوە نێو هوتێلەکە. تا کاتژمێرێک بە سەریدا ئەڕۆشت لێی هەڵ ئەهات و ئەچوو، بەڵام دواتر دەستی بە زەنگ لێدان ئەکرد بۆی، ئەو کەسانە تەنیان و لاواز، تەنیا و لاواز، سەرەڕای هەموو پووڵ و پارە و پێگەکەی تەنیا کەس بوو لە دنیا کە وردە وردە خەریک بوو بە سەریدا زاڵ ئەبوو. ڕۆژی یەکەم بوو کە بۆی سەخت بوو، چیتر وەکوو پیشەیەک لێی ئەڕوانی. چەن ڕۆژی ئەوەڵ سەرەڕای پێویستییەکی زۆر بە پووڵ، ویستبووی پێی بڵێت کە نامەوێت بۆ ئەم کارە پووڵت لێ بسێنم، نەیوتبوو و سەندبووی، بەڵام زۆر جار نەیئەزانی چی لە پووڵەکە بکات چۆن هەڵی بگرێت. وەری ئەگرت و بە حەسرەتی وەرگرتن و خەرجکردنی پووڵەکەوە ئەتلایەوە.

لەســـەر تەختەکەی پاڵ ئەکەوت و هەردوو دەســـتی لەپشـــت ســـەرییەوە هەڵئەپێکا و ناوچاوی تۆزێک چرچ ئەکرد وەک ئەوەی بۆ تیشکی هەتاوێکی زۆر تیژ بڕوانێت. وەک ئەوەی کە درزێک بووبێتە ڕابردووی و لەو درزەوە بۆ ڕابردووی خۆی بڕوانێت.

چـاوەکـانی چووبوونەوە بە قووڵا، هیچ زرق و برق و تیشـــک و هیوایەک لە ڕوانینیا نەبوو، وشـــک و برینگ و چۆڵ ئەیڕوانی. ئەمە بوو کە هەمووانی ئـازار ئەدا. ئەم ڕوانینە دژ بوو لەگەڵ تەواوی هیوا و ئاوات و بەڵێنە تەڕ و هەتـاهەتـاییەکـانی ئەوانـا، تووی بێهیوای ئەچـانـد و هەمووانی تووڕە ئەکرد، تەواوی کۆمەڵگا بە گەشـــبین و ڕەشـــبینییەوە، بە گـا و دەوڵەمەنـدییەوە، بە شـــاعر و نووســـەرییەوە، بە مەلا و بێدینییەوە، تەنانەت بەوانەش کە

خۆیـان بە جۆرێـک ڕوانینیـان وەهـا بوو، هەموویـان بێزاربوون لە وەهـا ڕوانینێـک. کۆمەڵگـای بەرەو پێش و پێشـکەوتوویان ئەویسـت، سـەرکەوتن و سـەرکەوتوویان ئەویســـت، هیوا، هیوا، دەرمـانی هەموو نـاکـامییەکـان، هۆکاری هەموو نەهامەتییەکان. ئەبێت سەر بخەی کۆمەڵگا بە ڕوانینەکانت بە قســـە و کارەکانت. ڕێباز، ڕێباز، ڕێگا، گۆڕان، گۆڕان لە چارەنووسـدا، لە چارەنووسـی خۆتدا، لە چارە نووسی کۆمەڵگادا، لە چارەنووسی نەتەوە و جیهاندا، لە چارەنووسی ئایین و دیندا.

ئەو ڕوانینی ڕســـتەیەکی بۆش بوو. وەک ئەوەی لە چـاویەوە دڵی تەنگبووی ببینی، لە چـاویەوە کە لە درزی دیوار ئەچوو، تۆش ئەو ڕابردووەی لە پشتەوە ببینی و لە پشـــتەوە نووســـرابێت لەم جیهـانەدا بە دوای گۆڕانی چـارەنووســـــدا مەگەڕێ. لەنێو ڕوانینەکـانیـدا نهێنییەک هەبوو، شــتێکی شــاریاوەی بینیبوو، شــتێکی لە چاویدا شاردبووەوە. هەروا کە لەسەر تەختەکەی کەوتبوو گوێی لە دەنگەکانی ناخی ئەگرت:

مرۆڤ خۆی لە گێژی ئەدا، خۆی لە تێنەگەیشتن ئەدات، وەها خۆی دەربخات باشـــترە، ئەنا ئەکرێت بە ڕوانینی کەسـێک جیهان بدۆڕێنیت، بە ڕوانین لە ڕوانینی کەسـێک هەست بکەیت چەندە لە ژیان دوور کەوتوویتەوە، مەودای خۆت و جیهان، خۆت و ژیان.

هەمیشـــە دوور ئەیڕوانی وەک ئەوەی ببینێت چەندە لە ژیان دوور کەوتۆتەوە. داهاتوو بەرەو دوا پاڵی پێوە ئەنا و ڕابردووش بەرەو دوا ئەیکێشا.

هەمیشـــە دەســتێکی نادیار بەرەو دواوە پاڵت پێوە ئەنێ، هەمیشـــە شـــتێکی نادیار جێت ئەهێڵێ، لە تەواوی ئەو کاتانەشـــدا کە هەســـت بە ڕۆشـــتنی ناکەیت، بڕێک جار قورســـی ئەو جێهێشـــتنە لە یەک کاتدا ئەکەوێت بە ملتدا. دەســتێکی نادیار، شــتێکی نادیار، کە ســەرەتاش لە گەڵتا نەخولقاوە بە دوایدا ئەگەڕێی، بە دوای شــتێکدا کە نازانی چییە، نازانی کێیە، نەک ئەوەی کەســێک یا کەســانێک لە دەور و بەرتدا چووبێتن، هیچ خاک و ڕێگا و جێگایەک ناتگرێتە خۆی. بێ ئۆقرەی. هەموو شـــتێکت دۆڕاندووە،

بێئۆقرەی وەک ئەوەی لە یەک ســـــاتدا بە مل تەرمەکانی ناختا بکەوی. مەودای نێوان دوو هەســـــت، مەودای نێوان هەســـــتێک و جیهان، مەودای نێوان جیهان و هەســـــت و ئارەزووەکانت. بێ ئۆقرەی. هەموو شــت و کەسـێک جێی هێشـتووی، تۆ خیانەتت لێ کراوە، سـاڵەهاس خیانەتت لێ کراوە و نەتزانیوە، و ئازاری ئەو نەزانینە خەریکە بتکوژێ. بمرە. هەڵە نیـت. غەدرت لێ کراوە، زۆر ســـــــاویلکەی، جیهانت لە دڵ و چاوی خۆتەوە بینیوە، تۆ بەکار هێنراوی، تۆ ئامرازێکی، تۆ سـەرت لێ شـێواوە، گاڵتەت پێ کراوە، با لە قولــت کراوە، ورد کراوی، ئەتــک کراوی، لە کۆڕی هەڤـالانــت کراویتەتە دەر، لە بنەمــاڵەت، لە کۆمەڵگــات، پەراوێز خراوی، تۆ تەنیـایـت، نـاتوانی ڕووبەڕووی هیچ شـــــتێک ببیتەوە، تەنانەت ناتوانی ڕووبەڕووی خۆیشـــــت ببیتەوە. تەنیای.

هەموو کردەوەیەکت هەڵەیە، ئەگەریش هیچ کردەوەیەکت نەبێت هەڵەیە، تۆ تاونباریت و دەســـــتت لە مێژووا هەیە، بەوەی کە دەســـتت نییە، دەســتت هەیە، تاوانباری کە لەم ســـەردەمەدا ئەژیت، تاوانبار ئەبووی گەر لە ڕابردووشـــا

بژیایەی، هەژاری تاوانە، تاوانێک کە نازانی بەرامبەر کێ کردووتە جگە لە خۆت. تۆ بۆ تاوان خولقاوی، تەنانەت ئەو تاوانانەش کەوا هەستەکەی دەستت تێیاندا نییە، تۆ کەسێکی خۆلادەری، کەسێکی ترسنۆکی، حیز و سلامەت ئەژی، کەسێکی تووڕەی، بە هیچ دۆخێک ڕازی نیت، زوو بڕیار ئەدەی لەسەر کەسەکانی دەوروبەرت، تۆ سەبوور نیت، تۆ بڕێ جار کە ئاوێتەی ڕەوتێکیش ئەبیت هەڵەی. دارێکت بە دەستەوە گرتووە هەر دوو سەری گوواوییە.

تۆ هەڵەی، هەڵە ڕێگای خۆی لە تۆدا دۆزیوەتۆ، لە تۆدا خۆی تاقی ئەکاتەوە کە بزانێ هەڵەس یا نە، تۆ هێندە لاوازی کە هەموو ڕەفتارەکانی مرۆڤ بە خاس و خراپییەوە دەس لە درگاتەوە ئەنێ، هیچ کات نەوتوانیوە دەس لە ڕووی خراپەوە بنێیت و بڵێی تۆ خراپەی، یا بڕێ جار پڕ بە پێستی خۆی ڕاستی تەرێق بکەیتەوە و بڵێیت تۆ درۆیت. تەنیا لە تۆ لە کەسێکی وەک تۆ ئەم جۆرە هەڵە و هەڵسوکەوت و ڕەفتارانە ئەبینرێت، لە ئینسانی هەژار و تەنیا، کە هەموو کەس بە خۆیدا ئەپەرمێتەوە بە جۆرێک بیکوژێت، بە جۆرێک زاڵبوونی خۆی بە سەریدا بسەپێنێت،

تـاوانەکـانی خۆی بکـاتە ملی، کەموکووڕییەکـانی خۆی. ئەریٚ عەبوو پڕ بە پێســـتی تۆیە ئەم کارانە، ئەم هەڵانە. وەک ئەڵێن بەرە لە شـوێنی تەنکییەوە ئەدڕێت. تۆ شـوێنی تەنکی ئەم ژیانەی، ئەو درز و شــەقارەی کە بۆتە لەشــی مرۆڤەوە و پێی نـازانێت. تۆ مرۆڤ نیت. ئیدەئـالێکت بۆ ژیان نییە، ئیدەئالێکت بۆ ئینســـان نییە، بۆ ڕەفتارەکانی ئینسـان نییە، بەبێ هیچ ئامانجێک ئەژیت، لە هەموو شـتێک تێر ئەبیت جگە لە هەڵە و دەرد و ڕەنجی خۆت.

پێشـــتر پێی وتبووم، هیوا ئەو دۆخەی من باســـی لێ ئەکەم دەوڵەت و دەمودەزگاکانی نین، ئەوە ڕاســتە کە من بە ڕوونی لەگەڵ ئەوانەدا کێشەم هەیە، بەڵام ئەوەی باسی ئەکەم خەڵکێکە، خەڵکێکی بەرێکەوتوو کە تازە پێویســتیان بە هیچ دەمودەزگا و دیکتاتۆرێک نییە بۆ پاڵپشـــتیکردن و ڕێخۆشـکەری و بەرچاوڕوونی پێدانیان، خۆیان خۆڕسـک بەبێ هیچ زۆر و زەبەنێک وەک ســـەروازێکی دڵســـۆز ئەرکەکانیان جێبەجێ ئەکەن.

بە خۆتت ئەوت هەر وەک ئەوم، بەڵام ئەوێک کە پێشـــتر کوشـــتم لە نـاخما و نەمهێشـــت گەورە بێت تـا نەبێتە

بەربەست لە ژیانمدا. زۆرینەی ئەوانەی بە بیر و مێشکی ئەمدا دێن و داگیری ئەکەن، هەر ئەوانەن کە دێن و ئەبنە داڵغە و بێدەنگی لە منا.

دەست و قاچێکی لە تەختەکەوە شۆڕ بووبووەوە، سەری تۆزێک بە پشتا کەوتبوو و دەمی کرابووەوە لەسەر سەرینەکەیا، وەک ئەوەی هیلاکی و مەرگ و پەشیمانی و ڕابردوو و دەنگ و بیرەکانی ناخی دەمیان هەڵچڕیبێت. دەست و قاچێکی و سەری بەم لاو لای تەختەکەدا شۆڕ بووبووەوە وەک ئەوەی تواببێتەوە، ئەندامەکانی لەشی لە یەک جیا بووبێتەوە و هیچ هاوکارییەک لە نێوانیانا نەمابێت، ئەستەم بوو کۆکردنەوەی ئەو ئەندامانە پێکەوە، پێکەوە کارکردنیان، پێکەوە لکاندنەوەیان، دروستکردنەوەی مرۆڤێک لێیان. شکابوو، توابووەوە، داڕزا بوو، ئەرێ داڕزان.

بەم شێوە چەندین کاتژمێر بێ دەم و زوان ئەکەوت، هێز و توانای هیچ شتێکی نەئەما، ئەبووە پلێک گۆشت، پلێک گۆشتی ڕزیو، وەک ئەوەی تەواوی ئەو هێز و توانایانەی

که له شـوێنه جیاجیاکانی ڕابردوو له دەسـتی دابوون لەو کاتەدا هەموویان یەکیان گرتبێتۆ و لەو سـاتەدا له لەشـی بچنه دەر.

ئێسـتا هیچ کات شـوێن پێیەکی پتەوی نەبوو بۆی، هەر دڵشـکانێک، هەر دەرد و ڕەنج و ئازارێک تووڕی ئەدایەوە ڕابردووی خۆی، بڕێ جار دەرد و ڕەنجێکی تازە هەموو دەرد و ڕەنجە کۆن و پێشـووترەکانت بۆ زینوو ئەکاتەوە، وەک نەخۆشـینێکی نهێنی لە ناختا سـەر هەڵئەدەنەوە، ڕۆح و لەشـت ئەبێتە حەشـری برین و ڕەنجەکانت، هەموویان پـێکەوە گـرێ ئەدەیـتەوە هەر هەمـان بـرینە کـۆن و چکۆلەکانی پێشـتر بۆتە برینێکی گەورە و ناسـۆر. یەک کات و یەک جێ تێکڕا بیر بە هەموو برین و شکستەکانت ئەکەیتەوە یەک جێگە بە سـەرتـا ئەبـارن و هیچـت لە بەرامبەریاندا پێ ناکرێ. کاتێک هەڵەیەک ئەکەیت تەواوی هەڵە و کەموکووڕییەکـانی ڕابردووت زینوو ئەبێتەوە و سـەر هەڵئەداتەوە، ئەگەریش خەڵکی پێـت نەڵێن و بە

ناوچاوتیا نەدەنەوە خۆت هەســـتی پێ ئەکەیت و خۆت سەرکۆنە ئەکەیت و خۆت سزاوار ئەبینیت.

بە هەڵدێریکەوە وێسابوو کە کات برێ جار ژێر پێی خاڵی ئەکرد. هەموو شـتێک بە هێڵێکی نادیار پێکەوە پەیوەسـتن، هەموو ڕووداو و دەرد و ئـازارێـک کراوە بە پەتێکەوە، پەتی بیر کردنەوە، ڕابردوو تەزبێحێکە. برێجـار وەک تەزبێحێک کە کرابێت بە پەتێکەوە و هەموو شـــتێکت لە جێی خۆیدا و بە دوای یەکدا لە بیرە. برێ جاریش پچڕاوە، وەک تەزبێحێکی چڕاو ڕووداوەکان و دەرد و ئازارەکانی خۆتت لێ ون ئەبێت و نایاندۆزیتەوە، وێڵیت و سەرگەردان بە دوای ئەو مـووروانەدا، بە دوای ڕابــردووتــدا کە تەزبێحێکی پچڕاوە.

مرۆڤ برێ جـار تـاســـەی دەردەکـانی خۆی ئەکـاتەوە، تـاســـەی تەنیاییەکانی خۆی، چێژ ئەبات لەوەی کە ئەو کەسێکە ئازاری چەشتووە گورزێکی باشـە بە دەسـتییەوە بۆ گێڕانەوە. گێڕانەوەی دەرد و ڕەنج لە نێوانی بەهێزی و ڕەزالەتدا ئەتهێڵێتەوە و بەرزەخێکە، بەرزەخی ڕا و بڕیاری خەڵک. مرۆڤ هیچ کات چێژ لە کەسێک نابات کە لە خۆی

زیاتر ئازاری چەشـتبێت، ئەوە یەکێکە لە تایبەتمەندییەکانی هەر کەســـێک، تەنانەت ئەیەوێت لە ڕێگەی ئازارەکانییەوە خۆی بەســەر دەوروبەردا بســەپێنێت. مرۆڤ لە بەرابەری کەســێکی ئازارچەشــتوودا هیچ قســـەیەکی بۆ وتن نییە. بەردەوام بە دوای ئـازارەکـانی خۆیـدا ئەگەڕێت، بە دوای شکستەکانی خۆیدا، لە مێژوودا بە دوایدا ئەگەڕێت، مێژوو کە جێگـای هیچ ســـــەرکەوتنێکی تیـا نەبۆتەوە و هەموو شــتێک دۆڕاوە تێیدا، دۆڕاو بە نســـبەتی کات. دۆڕاندن و شکست کە ئەکرێت یەکێک لە قۆناغەکانی سەرکەوتن بێت، شـایەت خودی سـەرکەوتن بێت، سـەرکەوتن بە نسـبەتی زیاتر دڵنیاییی خۆت، دڵنیایی لە وتوویرەکانی مێشـــکت، لەوەی کە هەڵە نەبوویت و هیچ سـەرکەوتنێک بوونی نییە، لانی کەم سەرکەوتنی گشتی.

مێژوو تاسەی شکست و خیانەتەکانی خۆی ئەکاتەوە بۆیە شـکسـت ئەخواتەوە. ئەوەیە دوای ماوەیە ڕایەیت و دایەی بە برین و ئازارەکانی خۆت، کە ئەگەر هیچ شـــتێک ڕوو نەدا دڵتەنگی لەوەی کە بۆ هیچ شــتێک ڕوو نادا. شــتێک ڕۆشتووە لە گیانتدا، ئازار، ئازاری چێژ بەخش.

ڕابردوو لە گیـان و دەروونی مرۆڤـدایە، لە نـاختـدا، شــاریاوەس، خۆشــت ئەوێت، بەڵام داهاتوو لە دەرەوەی تۆس تەنیا گومانێکە، شـتێکی دەرەکی. ڕابردوو خەرمان و شــەنوکەوکردنی کاتە، کاتی بەدەســتهێنراو، بەشــی تۆ لە کات و ژیان، لە هەڵســـوکەوتەکان، چاڵی و بەرزییەکانی کــات، تێپەڕین و تێنەپەڕینی، خێرایی نێوان مێڵەکــانی کـاتژمێر کە لە هەمووانـدا مەودایەکی یەکســـانی هەیە و خێرایی تێپەڕینەکەی لە هەر کامانا جیاوازە.

وەک من کە هیچ کات لەگەڵ هاوتەمەنەکانم گەورەبوونمان نەئەکەوتە یەک، ڕیش دەرهێنـانمـان، بـاڵق بوونمـان، بڕێ جار ١٧ ساڵەیم لە ٢١ ساڵەییا ئەزموون ئەکرد، چەن ساڵ پانزە ســاڵە ئەبووم و گەورە نەئەبووم، کە گەورە ئەبووم بیســت و دوو ســاڵم تەمەن بوو، ئەکرێت هەژدە ســاڵەییم نەبووبێـت، نیمە، نەمبووە. بڕێـک لە ســـــاڵەکـانی تەمەن نەهاتوون، غایبن، بە مەرگی کەســێکەوە ئەو ســاڵەشـــم مردووە، ئەکرێـت لە حەفتـاد بەو لاوە ئەزموونیـان بکەم، ناهاوسەنگی کات کە پیری و باوکایەتیم لە سێزدە ساڵەییا

ئەزموون کرد. ئەو ســـــاڵانە هەســــتم بە تەمەنی خۆم نەکردووە کون و دەلاقەکانی کاتن، غار و ئەشــکەوتەکانی کات و تەمەن تا بتوانم لەو کونانەوە بۆ ســــاڵەکانی ترم بگەڕێم و بڕوانم. منداڵیم نەبووە بەم تەمەنەی ئێســتامەوە لەدایک بووم.

کات کە برێ جار بە ســــرکی ئاســـکێکەوە بەنێو ژیان و لەشــــت و هەموو ڕووداوەکاندا تێئەپەڕێ و لە چاو نوقم ئەبێت، بڕێجاریش بە مەنی گایەکە کە لە نزیکەوە دەســـت بە شاخ و سەر و لاملیدا دێنیت و ئەیخورێنی. بە دەستەوە نەمانی کات و زەمەنی هەنووکە، ئەو کات و زەمانەی کە تەنیا هی خۆتە و لە دەســـتت داوە، هەر خۆت ماویتەتەوە و هەر خۆت و تەنیا. چارەنووســـی تاڵی ئەوەی کە کوڕی دەوران و زەمانی خۆت نەبیت، ئەو جۆرە کەســـــانە لە هەموو شـــوێنێکدا ئەناســــرێنەوە. زەمان و کات کە تەنیا لەگەڵ ڕۆڵە و کەســـــە نزیکەکـانی خۆیـا و هەنووکەدا پەیوەنـدی هەیە و هەر کـات بیەوێـت جێـت یەڵێـت و لە بازنەکە و هەنووکە ئەتکاتە دەرەوە و سـووک و بێبایەخت ئەکات، ئەتکاتە مردوویەک، کات، تەنیا کاتی زیندوو.

کات کە ویسانی بۆ نییە و هەر کە ویسا ئەمرێ، تێئەپەڕێ و ئەچێت بێ گوێدان بە باروودۆخ و تەمەن و کێشـــــە و گرفتەکانت، تێئەپەڕێ و ئەچێت بێ ئەوەی هیچ کەســـــێک مافی ئەوەی هەبێت داوای مافی خۆی و سوود و قازانجی لێ بکات. تەنیا شـتێکە دیموکراتە و تەنیا شـوێنێکە دادگای نییە و پڕە لە یەکسانی و مافی هەمووان وەک یەک ئەدا و ئەیخوا.

کات کە وەسەر یەک ئەکەوێت شکڵ ئەگرێت وەک شەو و ڕۆژ، لەو وێنانەدا لاپەڕەی خۆی ئەداتەوە، کە ســــەرەڕای چەندین جار بینینەوە و چەن پات بوونەوەی ئەو ســـاتانە هێشتا ناتوانی تێبگەیت و لە سرِوترِی سەر دەربهێنیت، کە بۆت نەناســـراوە و بەڵەوی نیت، کە تۆ کار گەڕان پیاســـە خوێندنەوە و قســـــەکردن ئەکەیتە گۆچانێک تا بتوانی بەو ســـــاتانەدا تێپەڕێی، بەڵام ناکرێت ئەگەر دوێنێ ئۆقرەت گرتبێت ئەمرۆ لە عەســــردا هەر بەو کارەی دوێنێتەوە بێئۆقرە و نائارامی، کات تێناپەڕێت و گێژولوولت ئەدا، هەر ســـاتێکی نەناســـراوە و ڕوون نییە بە کام ســـەر و شـــکڵەوە دەرئەکەوێت و وەک کام دێوەزمە ڕووبەڕوت

ئەبێتەوە. تا زیاتر لە زەمەن و کات ببیتەوە، زیاتر لێت ئەبێتە تارمایی و ڕووداو و حاڵەتەکان و ڕێکەوتەکان لە خۆیدا ون ئەکات. کات کە بەشـــــی هەڵهاتووی دەروونی خۆتە.

چیتر بووبوونە دوو هـاوڕێ لەو هـاوڕێیـانەی کە لە خەڵکی ئەشـاریتەوە هاوڕێت بن بەڵام لە ژێرەوە، لە دڵەوە بیری لێ ئەکەیتەوە و هاوڕێتە. ئەیشـــاردەوە و بە نهێنی ئەچووە بینینی، خۆی لە چاوی دەوروبەری ئەشـــاردەوە کاتێک ئەچووە بینینی، کاتێک ئەگەڕایەوە. چون ئەیزانی کە کرێکارەکان چۆنن، چۆن و چ شـــتانێک جێگای ســـەرنجە بۆیان.

کرێکـارەکـان کەســـــانێکی تیژن زوو بە هەڵە و عەیـب و عـارەکانی دەوروبەریان ئەزانن، بە پووڵی گیرفانی یەکتر، هیچ شـتێک لە دەسـتیان دەرناچێت لە دوورەوە کەسـانێکی گەمژە دیارن بەڵام تەنیا پێویســـتە چەن ڕۆژێک لەگەڵیان بژییەی، ڕەگ و ڕیشـــەت دەریەنن لە ســـیر تا پیازتەوە ئەزانن، وا هەســـتەکەی کە پێت نازانن، کە گەمژەن، لەو

کاتەدا وەک کەوێک وەهای کە ســـــەری بە ناو پاپۆکەی خۆیدا و کەڕە گەڵادا کردبێت، چوون خۆی کەس نابینێت وا هەســـت ئەکات ڕاوچییەکەشـــی ئەو نابینێت. وەهای بە خۆشــــاردنەوەکەت گاڵتە ئەکەن، بەو شــــێوە بوویتەتە نەچیرێکی باشــتر بۆیان، مرۆڤەکان زۆر باش ئەناســن کە چکارەن هەموو شتێک ئەزانن، هەموو کەسێک ئەناسن، لە سـیاسـەت و سـیاسـییەوە بگرە تا شـاعر و نووسـەر و گـانـدەر، بە ڕوانینەکـانیـان ئەیـانـدۆزنەوە، ئەوانە گێج فزوولەکانی ژیانن، مەترسیدارن، کرێکارەکان مەترسیدارن بە ئەندازەی خاوەن کارەکان مەترســـیدارن، بە ئەندازەی کاربەدەس و ســـەرمایەدارەکان. هەموو شــتێک ئەزانن هەموو فەن و فێڵەکانی ژیان. تەنیا کێشــــەیان ئەوەیە کە هیچ ورە و ئیرادەیەکیـان نییە، هیچ دوژمنێکی تریـان نییە جگە لە خۆیان. هیچ پاڵپشــتییەکی مەعنەوییان ناوێت، هیچ پشــتگیرییەک، پێیان وایە ئاش کار ئەکا و چەقەنە ســـەر خۆی یەشـێنێت. ئەوان فێر بوون کە دوژمنی هیچ دۆخێک نەوێســـنەوە، هیچ دۆخ و هەلومەرجێک بەکاریان نەهێنێت، چوون ئەوان لە تەواوی حاڵیاندا، لە تەواوی ئەو کاتانەدا کە خەڵکی لە بیریان چۆتەوە، خۆیان لە بیریانە، هەمیشـــە

لە بیریانە کە ئەوان کرێکارن. کرێکارانی خواپەرەســـت، لە خواترس و هەلپەرەســــــت، شــــوکرانەبژێر و نوێژکەر، کرێکــارانی محــافزەکــار و دووڕوو، کە بە خراپترین و پیسترین دۆخ ڕازین.

مرۆڤ تا زیاتر ئاســــتی ژیانی بێتە خوار ڕا بڵێندتر، دڵ گەورەتر و بەهێزتر و هۆشـیارتر ئەبێت. هەمیشـە وەهان کرێکارەکان گەمژەترینەکەشـیان ڕا و بۆچونێکی دروسـتی لە سەر ژیان هەیە و لەگەڵ کات و شوێنی خۆیدا بە باشی مامەڵە ئەکات.

ئەیشاردەوە، هەوڵی ئەدا لانی کەم کرێکارەکان ئەو نەبینن، مەرجی بینینی ئەوە بوو لە شوێنێک بە یەک بگەن هیچکام لە دەوروبەرییەکــانی ڕێیــان نەکەوێتە ئەو شـــــوێنەوە، ســــەرەڕای ئەوە کە شـــاری ئەو نەوبوو و کەســــی تیا نەئەناسی هێشتا هەر ترسی بوو. نەئەبوو سەر دەربهێنن لەم بــاســــە، ئەگەر بیــانزانیــاییە بە شــــێوەی پووڵ دەرهێنانەکەی دڵنیام شۆڕشێک ڕووی ئەدا.

ئەیشاردەوە وەک چۆن پێشتر زۆربەی حەز و خولیاکانی خۆیی شاردبووەوە، نووسینی شێعرەکانی شاردبووەوە،

قســــەکــانی، بیر و بــاوەڕەکــانی، حەز و ئــارەزووە جنســییەکانی، خۆیی ئەهێنایەوە یەک و ئەترســا، شــەرمی ئەکرد، شــــەرم لەوەی کە خۆیشـــــی بڕێک جار پڕبەدڵ پەشــــیمان ئەبوو لە کردنی کارەکانی. ترس لەوەی کە خەڵکی هێشــتا بە زۆربەی خەیاڵ و بیر و ئارەزووەکانیان نەزانیوە وەها لەگەڵی هەڵسوکەوت ئەکەن، ئەگەر بۆیی پێ ببەن چی ڕوو ئەدا؟

ئەیشــــاردەوە، هەموو شـــتێکی ئەشــــاردەوە، هیچکات نەگەشـــتبووە ئەو دڵنیاییيە لە کارەکانی خۆی، ناکرێت بشوترێت لەبەر دڵنیانەبوون ئەیشاردەوە، بەڵام کۆمەڵگا و خەڵکی، دەســەڵات و عادەت و هەموو شــتێ نایەڵن بگەیتە دڵنیایی، بە تایبەت لەو تەمەنەدا تەنیا گومانێکیت، گومانێک و بەس. کـاتێـک ئەڵێم گومـانی بوو، بە وشـــەی دوودڵ تێمەگەن، لە قســــەکـانیدا بەردەوام ڕق و قینی خۆی لە ئینسانی مورەدەد و دوودڵ دەرئەبڕی، ئەوانەی کە کارێکی گەورە و ڕێـگـایەکـی گەورە بە تــرس و دوودڵـیـیەوە هەڵئەبژێرن، بە ڕێز و ترس و شەرم و دوودڵییەوە داوا و مافەکانی خۆیان لە کەســانی ســەرتر لە خۆیان ئەکەن. یا

ئەوانەی ترس و شــەرم ئەکەن لە پیشــاندانی ڕوخســاری ڕاســـــتەقینەی خۆت، ترس لە ناســـــین و ناســـــاندن و تەریقبوونەوە لە دایک و بنەماڵەی خۆت، لە شار و گوند و وڵات و زمانی خۆت، تەواوی هەوڵت ئەوە بێت ڕوخساری خۆت لەوان جیا کەیتەوە. هەموو شتێک لە مێژوودا ئەوان کردوویانە کەسانی مورەدەد و دوودڵ، کەسانی ترسنۆک و شــەرمن، ئەوانەی کە دەربەســی ڕەفتاری گوێگرەکانیان ئەبن، خــائنن ئەوانەی ڕێگــایەک بە ترس و دوودڵییەوە هەڵئەبژێرن، بەرپرســـــیــارن لە هەموو شـــــکســـــتە سەرشۆڕەکانی مێژوو.

جـۆرێــک بـوو کە بەردەوام بەردەنــگ و هــاوڕی و دەوروبەرییەکــانی بێمنەت ئەکرد، پێی خۆش نەبوو هیچ کەس ببێتە دەنگ و ڕەنگ و دەســـــت و قاچی ئەو، هیچ لاپەڕە و ڕۆژنامە و تیڤییەکی نەئەویســـت و پێی وابوو کە هەموو جێگە و کەســێک داگیر کراوە و پشــتگیریکردن و هاودەنگی و هاتنەدەنگی ئەو کەســانە لە ســەری جۆرێک شوورەیی و سەرشۆڕی بوو.

ئەتوانم بڵێم وەسواس و دڵەڕاوکێی هەبوو، بەڵام لە هەمان کاتدا ئەڵێی بەوپەڕی دڵنیاییەوە کارەکانی ئەکرد. لەو تەمەنەدا هەموو شتێک ئازارت ئەدا چ ئەو کارانەی کە بە دڵی خۆت ئەیانکەی چ ئەوانەی بە دڵی کۆمەڵگا. نازانیت بە دڵی کۆمەڵگا بجوولێیتەوە یا بە دڵی خۆت، کۆمەڵگا و خەڵکی کە برێ جار بە کار و کردەوەکانیان حەقەلسکووتت پێ ئەدەن، باج ئەدەن و بەزەییت پێیاندا دێتەوە، تا بە دژیان نەخوێنیت و نەجوولێیتەوە.

لە کاتی قســـەکردندا چاوەکانی دوو مەشـــخەڵی ئاور بوون، دوو مەشـــخەڵی ئاور لەو ئاورەی کە لە ناخیا بوو لەو دوو کونەوە ئەهاتنە دەر، دوو بڵێسە، وەک ئاورێک کە لەنــاو قووڵی تەنوورێکەوە بێتە دەر، لەو دوو چــاوە قووڵەوە ئەهاتنە دەر، قووڵ وەک دوو چاوی کونەبوویەک، بەڵام نە بە ســـرکی چاوی پەلەوەرێکەوە، ڕوانینە درێژ و قورس و تەمبەڵ و مـانـدووەکەی، دوو گلێنەی مەنـگ و وێســـاو، کە هیچ کاتێک هەســـتت پێ نەئەکرد لە ڕێگەی چاوەکانییەوە بیر بکاتەوە، قوون چاوەکانی چرچ بکات بۆ بیرکردنەوە یــا برۆکـانی بهێنێتەوە یەک، یــا لە ڕێگەی گوێکانییەوە ببیســێت و تا ئەو ڕادەیە هەســتیار بێت. دوو چاو کە برێک جار وەک خێل و لار ئەهاتنە پێش چاوت و کە لێی ورد ئەبوویتەوە دوو چاوی ڕێک و ئاســایی بوون،

که لێی ورد ئەبوویتەوە ئەترسای، ئەترسای شتێک لە ڕێی چاوەکانییەوە بقۆمێت، کە چاوی لە ســـەرت ئەبڕی وەک ئەوەی تاوانبارت بکا بە شــتێک، یا بە شــایەتی تاوانێکت بگرێت، چاوی دائەخســـتەوە وەک ئەوەی لێت نائومێد بووبێت یا بۆ تاوانبارە سەرەکییەکەی خۆی ڕوانیبێت.

جەســـتەیەکی ڕەش و لەڕ و لاواز، جەســـتەیەک کە واژۆیەک بوو لەســـەر تەواوی قســـەکانی، واژۆیەک کە لەســـەر پەڕەیەکی پیس و دڕاو کرابێت، واژۆیەک بوو لەســـەر پەڕەی مێژوو، لەو پەڕانەی کە ئەوەندە لێیان بێزاریت و هەوڵی خۆ ڕزگارکردن ئەدەی لە دەســـتیان و حەز ناکەیت هیچ کات لە ژیانتا بیبینیت. بێزارکەرن ئەوانەی هەموو شـــتێکت بە بیر یەننەوە، وەک ئەوەی لە شوێنێک بیت و لە دەرکەوتن و هاتنی کەسێک بترسیت و ئەو لە ناکاو دەربکەوێت و بێت، و بڕێک لە قســـە و حەقیقەتی تۆ داگیر بکات بۆ خۆی. هەمیشە دەرکەوتنەکانی بۆ خەڵکی لەناکاو و زیادی بوون، لەوانەی کە ژیان هەوڵەدات لەســـەر پەڕەی خۆی بیانســـڕێتەوە و بۆی ناســـڕێتەوە، ڤیرووســـێک، پرســـیارێکن لە تەواوی ئەو

شتانەی کە هەن و ئەوترێن، بڕێجار بوونی بڕێک حەقێقەت و قســەی کەســێک ئەکەنە گومان و بڵقی ســەر ئاو لات، بێزارکەرن بەتـایبەت ئەگەر لە دەمی خۆشــیانەوە ئەم پرســیارەت لێ بکەن، ناتوانیت لە دەمی ئەم کەســانەوە بیبیســیت و گوێی لێ بگریت، لێت کەم ئەبێتەوە، لێت کەم ئەکاتەوە.

لەوانە نەبوو کە بە چاوەکانت بتوانی سەبووری و دڵی بدەیتەوە، ڕوانینەکانتی تەریق ئەکردەوە، قسـەکانت، دەم و لێو جووڵاندنەکانت، ڕێگە ڕۆشـتن و جل لەبەرکردنەکانت، بە جۆرێـک کە نەتئەزانی چۆنی ڕازی بکەیـت، بڕێ جـار تەواوی هەوڵـت بە نهێنی بۆ ڕازیکردنی ئەو بوو، ڕێـک کردبوویتییە ئەو تاوانبارەی کە هەموو تاوانەکانی دنیا ئەو کردوویەتی ئەمە بوو کە هەمووانی وا لێ کردبوو کە دە هێندەی تر بسووتێت و ببێتە کۆڵۆ بەزەییت پێیدا نەیەتەوە، جێگایەکی بۆ بەزەیی پێداهاتنەوە نەهێشــتبووەوە، ڕق و قینی لێ ئەباری و بە کەســەوە شــەتڵ نەئەبوو، پردی پەیوەنـدیی ئەو لەگەڵ کەســەکـانی دەوروبەر دنیـادا ڕووخـابوو، ئەو مرۆڤەی نـاخی مردبوو، ئەو مرۆڤەی کە

بەئاسـانی ڕادێت لەگەڵ کێشـەکان و ئەبێتە بەشـێک لێیان، لەگەڵ هەڵە و کەموکووڕییەکـان. جگە لە دڵـڕەقـی و نەبەخشـین هیچی تری لێ چاوەڕوان نەئەکرا، نابوورن و لە بیری ناکەن ئەو کەسـانە، لە لای ئەو مرۆڤی لێبوردە مرۆڤی ترسنۆک و خۆ بە کەمزان بوو، لە هیچ ڕەفتارێکت نەئەبوورا و شـەن و کەوی چکۆلەترین ڕوانین و هەڵسـوکەوتەکانتی ئەکرد. بە دەم بە چاو بە دەسـت، بە پێکەنین درۆت بکردایە لێی قوتـار نەئەبوویـت و بە سەریەوە ئەتیگرت.

دەموچاو و ڕواڵەتێکی ڕەش و لاواز کە بەتەواوی پڕ بووبوو لە ڕەشـی و تاریکییەکانی ژیان، ڕواڵەتی، ڕۆح و گیـانی کێشـراوی بوو. ئەو دەموچـاو و ڕواڵەتەی کە بێقەڵغان هەموو شـتێکی ئاشـکرا ئەکرد. هەموو تیرێک بەر ئەوێ ئەکەوت. هەرچەنێک بیویستایە هیچ شتێک بە زماندا نەهێنێ و ڕوانینەکانی دابخا و شتێک بشارێتەوە، ڕوخسار و ڕواڵەتی ئەبووە ئەو شـوێنەی کە تۆ لەوێ بە هەموو شتێ ئەگەشتی، هەموو ئەو دەرد و ڕەنجانە لە هەر شوێن

و جێگا و کات و زەمانێکدا ڕوو بدات، تەنانەت خۆیشـــت هەموویت لەبیر کردبێت لە دەموچاو و ڕوانین و ڕواڵەتدا ئەمـێـنـێـتەوە و کـۆ ئەبـێـتەوە، ژووری بـایەگـانـی و ئەرشـیڤکردن، ئەو دەموچاوی خۆی کردبووە ئەو ژوورە، هەموو شتێکی لەویا کۆ کردبووەوە.

لەو کەســـانە بوو کە ماوەیەک زۆر لێی تێئەگەشـــتی و هەموو کێشـەیەکیت قەبووڵ ئەکرد، هەموو ئەوانەی ئەیوت بە ڕاستت ئەزانین بەڵام جۆرێک درێژەی بەو باسە ئەدا و دەســـهەڵگر نەبوو کە خۆیشـــت بە دژی ئەوێســـایتەوە و بەقوربانی دەستی ئەو کەسـە ئەبووی کە وەها دۆخێکیان بۆ خولقاندووە.

شـــــایەت ئەمە پەیوەندی بە جۆری ڕەفتاری ئەوەوە بووبێ کە هەموو کەســـێکی ئەکردە دوژمن لە خۆی، ئەو کەمتـاقەتییەی بووایە. بەڵام لە لایەکی تریشـــەوە مرۆڤ تەنیا بۆ ماوەیەک ئەتوانێ حەقیقەت دەوام بێنێت، هەڵیبگرێ و بڕوای پێی هەبێت. تەنیا ماوەیەک ئەتوانی قورس و قایم و بە شـەرەفەوە بژی، دواتر بیانوویەکی چکۆلەت پێویستە

بۆ لادان و دابڕان، حەقیقەت ماندووکەرە و درێژخایەن و پێداگر، مرۆڤ دوای ماوەیەک لەو قورس و قایمییەی یەتە خوار و لەسەر هەموو شتێکی خۆی پیرتر و شلتر ئەبێتۆ.

تەنیا ئەتوانم بێژم لەسەری کەسێک بوو گوڵ، لەڕ و لاواز و لانەواز بوو، کە شایەت هەر ئەو ناحەز بوون و ڕواڵەتە بێڕەنگوڕووەی بووبێت وای لە خەڵکی کردبێت زۆر بە گرنگی نەزانن و ڕەحات چاوی لێ بپۆشن. چاوەکانی چووبوونەوە بە قووڵا و دەموچاوی پڕ لە چاڵی و بەرزی و قوپان، تەوێڵێکی بەرز و قۆقز، کاتێک لێی ورد ئەبوویتەوە کە بەتەواوی وێنای بکەیت و بێژیت وەها ڕوخسار و دەموچاوێکی هەیە، ئەوکات زیاتر مژ ئەبوو ئەو ڕوخسار و دەموچاوەت لەبەرچاو ون ئەبوو، لە جێگەیەک نوقم ئەبوو و خۆی ئەشاردەوە. پێنەئەکەنی تا زیاتر خۆی پیشان بدات، هەمیشە تارماییەک، سڕ و ڕازێک لەو دەموچاوە تەماوییانەدا هەیە خۆی ئاشکرا ناکات، لەگەڵ هەموو ئەو بێزارکەرییانەدا ئەوەندەش بە دڵەوە ئەنیشن و هێشتا پێت وایە شتێک ماوە تا تێیدا بیدۆزیتەوە و بیبینیتەوە، لێی ورد ئەبوویتەوە، وردە وردە

لێی ورد ئەبوویتەوە بە خۆتت ئەوت ئەو هەموو ڕەشـبینی و گومانە لە مێشـــکیدا چی ئەکات. لێی ورد ئەبوویتەوە و بە خۆتت ئەوت کە بۆ واز لە هیچ شـــتێک نایەنێت و ئەو بیر و بۆچوون و ڕق و قینەی خۆی لەبیر ناکات. لێی ورد ئەبوویتەوە لە پاڵ هەموو ئەوەی کە دژایەتی وەها ژیانێکت ئەکرد لەگەڵی دواتر بە خۆتت ئەوت و بیرت ئەکردەوە کە ڕاس ئەکات و کەســێکی بەهێزە کە کۆڵ نادات و ناتوانێت هەڵەکـانی خۆی و دەوروبەر و چـارەنووس لەبیر بکـات. مرۆڤ زۆرینەی ئەو شـــتانەی لە بیریان ئەکات و بیریان پێ نـاکـاتەوە لە ترســـا ئەیکـات، هەڵـدێـت لێیـان و داخوازییەکانی خۆی وردە وردە کەم ئەکاتەوە، وردە وردە ژیان و ماڵت لە حەشـــارێک زیاتر هیچی لێ نامێنێتەوە. ئەڕوات و خۆی بە شتانێکی ترەوە سـەرقاڵ ئەکات، گەلێک شـــتی تر ئەکاتە بنەما بۆ خۆی و هەوڵی بۆ ئەدات، وەها هەوڵی بۆ ئەدات کە بۆ خەڵکی ئەبێتە بنەمـا و ڕێگە بەڵام بۆ خۆی هیچ کات ئەو جێگە ناگرێتەوە.

بیرت ئەکردەوە و ئەتوت بۆ وایە کـاتێـک کەســـێـک ڕووبەڕوو بە سـەریدا نەهاتووە و دەست و لاق و سـەری

نەشـــــکاندووە، کە هیچ کەســـێک ڕووبەڕ ماڵی تالاّن نەکردووە و ســـــکالاّی لە تاکەکەســـێکی دیاریکراو بۆ کێشـەیەکی دیاریکراو نییە، دوژمنێکی بەرچاو و ناسـراوی نییە، لە چی دەناڵێ، کام کەسیان لە بنەماڵەکەیان کوشتووە و ئەم خوێنە بۆ خۆش نابێ. لە تەمومژی باســـەکانیدا تارمایی و ناڕوونییەک بەســـەر ڕووناکی و زمان پاراویدا قورســـــایی ئەکرد. دوژمنێکی دوورەدەســــت و تۆقێنەر، ســـــاوێرێک، هەموو دوژمنە نزیک و بەرچاوەکانی لێ کردبووە سـێبەر و قوربانی. لە باتی جەسـتەیەکی شـین و مۆر و کوژراو و بریـندار، ژیـانێکی بریـندار و کەلەلا و لەپێکەوتوو و کوژراوی ئەنا بەردەســــتت، لە کێشــــە و دوژمنێک ئەدوا کە ئەکرا نە کێشە و دوژمنی تۆ بە تەنیا و هیچ کەسێکی تری دیاریکراو بن.

کاتێک لە ماشینەکەدا لە پاڵییەوە دائەنیشت لەو ماشینانەی کە هیچ کات لە نزیکەوە نەیدیبوون و دەستی پێیانۆ نەگرتبوو. لەو کاتەدا زیاتر لە هەمیشە تەنیا ئەکەوت، کاتێک ئەنووسم هەمیشە باسم لە تەنیاییەکی قووڵە، وشەی "هەمیشە" بەردەوام لە خودی وشەی تەنیاییش لە لام تەنیاتر بووە، ئەو کاتانەش کە لەگەڵ تەنیایی نەهاتووە هەر تەنیا بووە.

هەمیشە وەهابوو بۆی، غوربەت و تەنیایی تەنیا ئەو وڵاتە نەبووە کە وڵاتی ئەو نییە تێیدا لەدایک نەبووە، غوربەت لە لای ئەو تەواوی ئەو کەرەستە و ماڵ و باڵەخانانە بوون کە لە گەورەبوونی ئەوداجێگەیان نەبووە و بەکار نەهێنراوە، لەنێو ماشینێک کە تا ئێستا نەیدیبوو، سوار نەبووبوو تێیدا غەریب و نامۆ بوو. غوربەت ئەکرێت دیتنی

کەســـێکی تینووی پارە بێت کە بەردەوام بە دوای پووڵ و کاردا هەڵبێت، غوربەت هاوڕێ نزیکەکانی خۆتە. قسـەکانی ئەوان وڵاتێکی ترە لە داهاتوودا.

خەیاڵەکانی دەسـتیان ئەکرد بە لەتوکوتکردنی لەشـی، هەر بیرێ و بۆ شـــوێنێکی ئەبرد، پارچە پارچەیان ئەکرد، هەر پلێک و ئەندامێکی لە شـــوێنێک بوون. ڕوانینەکانی ماق، وەک ئەوەی چـاوی هـاتبێتەوە یەک و گلێنەکـانی نەتوانن تێیدا بجووڵێن، مـاق لەوەی کە نەیئەزانی بۆ کوێ بڕوانێ، هەوڵی ئەدا لە ڕوانینەکـانی خۆیەوە ڕێگـایەک بۆ هەڵهاتن بدۆزێتەوە، وەک کەســـێک کە لەناو وێنەیەکدا بێت و بۆ دەرەوەی وێنەکە بڕوانێت.

شــەرمی ئەکرد شــەرم، خۆی لەنێو ماشـینەکەدا ئەهێنایەوە یەک و ئەوەنــدەی تر چکۆلە ئەبووەوە، وەک ئەوەی لە لەشە لەڕ و لاوازەکەی خۆی شەرم بکات و تەریق ببێتەوە. وردە وردە لەنــێـو لەش و ڕابــردووی خــۆیــدا خــۆی بشـارێتەوە، وەها بوو، وەک ژیژگێک کە لە ترسـدا سـەر و ئەندامەکانی بباتەوە ناوە و لە تۆپەڵێک دڕک زیاتر هیچی لێ نەمێنێتەوە. وەهان ئەو کەسانەی کە خوویان بە خۆیان

گرتووە، کە لەنێو خۆیـانـدان، لە دەروونی خۆیـانـدا، لە ڕوانینی خەڵکەوە هەر ئەو تۆپەڵە دڕکەیان لێ ماوەتەوە.

خۆی ئەهێنایەوە یەک و شـــەرمی لە دەســـت و قامک و مووچی باریکی خۆی ئەکرد و ئەیشاردەوە، هەوڵی ئەدا لە شــوێنێک دایانبنێت کە ئەو نەیبینێت و بەرچاوی نەکەوێت، دەســتەکانی ئەبوونە بار و زیادی بە ســەریەوە نەیئەزانی لە کوێ دایبنێت و بیشـــارێتەوە، قـاچ و کەوشـــەکانی ئەشاردەوە و هەوڵی ئەدا لە دروسترین حاڵەتدا دابنیشێت. هەموو ئەمانەی بە دزییەوە و دوور لە چاوی ئەو ئەکرد.

بیری ئەکردەوە ئەگەر ئێســتا کەســێک لە ماڵەوەیان لەنێو ئەو ماشـــینەدا ببینێت، چۆن بیر ئەکاتەوە، کەســـێک لە دەوروبەرییەکەی ببینێت، لەنێو ئەم بیرانەدا بوو تـاقوفیق هەر تاوە و کەسێک بە ڕوویدا ئەهات و لە دڵەوە ئەترسـا و دائەچڵەکا. بیریشـی ئەکردەوە کە کێ چووزانێ چ باســە، تەنانەت هیچ کەســـیش بڕوا بە گێڕانەوەی ئەم چیرۆکەی نـاکـات، دەبووە یەکێـک لەو هەزاران چیرۆکە بـاو و گێڕدراوانەی کە گوایە فڵان کچ و ژنی دەوڵەمەندی تارانی حەزی لە فڵان کرێکـاری کورد کردووە و بە مـاشـــینی

گرانبەهایەوە بە دوایدا هاتووە و بردوویەتیوە ماڵەوە و پێشنیاری بەشی کارگا و ماڵ و دارایییەکانی پێ داوە بەو شەرتەی ببێتە هاوبەشی ژیانی...

بە خۆیشی ئەوت گریمان ئەم خەڵکە بۆی برد بەم کارە و منیش گێڕامەوە کێ ئەم چیرۆکە بەو بارەکەیا تێناگات کە ئەو منی بە پووڵ سەندبێت و کردبێت، تەنانەت لە مێشکی خۆیشمدا ئەم بارەی نزیکتر و جێگای باوەڕترە، هەمیشە ئەو مەترسییەم هەبووە، بۆیە باشترە بۆ عەزەڵ بێدەنگ بم، بە گێڕانەوەی خۆم خۆڵم بەسەر خۆما کردووە. دڵنیابوو لە هەمووان زیاتر بنەماڵەکەی ئەو گومانەیان لێ ئەکرد، و بە خێراترین شێوە دەستیان لێ بەر ئەدا و پشتیان خاڵی ئەکرد، هەر کە ئەوەشیان پێی بووتایە بە هیچ شت و شێوەیەک بەرگری لە خۆی بۆ نەئەکرا و بە سەریدا ئەسەپا و قەبووڵی ئەکرد. بەڕاسی ئەکرا هەر شت و عارییەکی بەسەردا بسەپێنن و بە دەمییەوە بنێنن، هەموو ناو و ناونیتکە و عەیب و عارێکی لێ ئەهاتەوە. مرۆڤ ئەتوانێ لە حەقیقەت و ڕاستییەکی تاڵ زیاتر بەرگری بکات تا شتێکی هەڵبەستراو و بە دەمەوە نراو.

ئەو لە ســنووری زڕان و ڕســوایيا بوو، بەم کارە هەموو سـنوورەکانی ناخی خۆی شـکاندبوو، خۆی بۆ خراوترینی خراوترین ئاست دانابوو، تێکشکابوو بەم کارە.

زۆر جار نە تەنیا پێم وایە خنکاوم بەڵکوو زایەبووم و لە دەســـچووم، تەنانەت لە قســـەکردن لەگەڵ کەســـانی بەرامبەریشدا بە چکۆلەترین قسە و جووڵەی لێو و چاو و دەمی، یا لچ هەڵقورتانێ باشترین لێکدانەوە و قسە و باسم ئەبەنە ژێر پرســـیارەوە و پشـــت گوێی ئەخەن، تا زیاتر بمەوێت ڕوونی بکەمۆ زیـاتر زایە ئەبم و لە دەس ئەچم، ئەمە لە حاڵێکدایە حەق لای منە، حەقی زایە. وەها بوو ئەم جۆرە بیرکردنەوە و قســە و نووســراوە و شــێعرانە تەنیا پێویســت بوو کەســێکی تر بیوتایە و بیبوایەت، کەســێکی سـەردەمی هەنووکە کە هەموو کەرەستەیەک ماڵ و وڵاتی ئەو بووایە. بە دڵنیـاییەوە بەرزترین جێگـا و ڕێگـایـان بەدەســـــت ئەهـانی و ڕێزیان بۆ دائەنرا، بەڵام لە زمـانی منەوە لە تورەهاتێکی بێسەر و بەر زیاتر هیچی تر نییە.

لە ژیـانیـدا بەبێ ئەوەی ڕووداوێکی تـایبەت بۆی ڕوو بـدات بە هێمنی وردە وردە ژیـان بەرەو نزمی و نزمتری

ئەبرد، بەبێ هیچ شـکۆیەک ژیابوو، بۆیە ئەیویسـت شـتێک ڕووو بدات تەنانەت ئەگەر شـتێکی خراویش بێت، بەڵام هەر ڕووو بـدات تـا ئەم ڕووداوە لە بڕێـک لە بیرەوەری و ڕووداوەکانی ڕابردووی بیپارێزێت، ئەم کارەسـات لەو کارەسـات بیپارێزێت، ئەویانت لەبیر بباتەوە، تا خەڵکی نـاونیتکە و ڕەقە کۆنە و خـاڵی لاواز و لان زەبوونییە کۆنەکـانـت لەبیر ببەنەوە. لەبیر بردنەوە، تەنیـا لەبیر بردنەوە. تا بەشـکوو بەم شـێوەیە ئەمەی هەم لە مێشـکی خۆی هەم لە مێشـکی خەڵکیدا سـڕیبێتەوە، بەڵکوو ئازار و ڕادەی قورسی ئەم شکستە لە قورسی ئەوانەی ڕابردووی کەم کردبێتەوە. تاوان پەردە بەسەر تاوانا بکێشێت.

کاتێک کە لە ماشـینەکەدا دانیشـتبوو، ماشـینە مودل سـەرەکەی، لەو ماشـینانەی کە تەنیا بە دەسـتی خەڵکەوە بینی بووی هەزار جار بیری لە شـێوە ژیانی خاوەنەکانیان کردبوو، سـەرنجی ڕواڵەت و هەڵسـوکەوتی خاوەنەکانیانی دابوو. لەو ماشـینەی کە تەنیا لە تەلەڤیزیۆنەکاندا دیبووی، بیری ئەم قسـەیەی بـاوکی کەوتبوو؛ کەم بخۆن و کز بنیشـن. پێی وتبوون خۆتان لە دەوڵەمەندەکان دوور بگرن

کاتێک ئەچیتە ماڵیان نازانی چۆن دابنیشـــی، کە دێنەوە ماڵت نازانیت چۆن بەخێرهاتنیان بکەیت، ئەترسی بەباشی نەتکردبێت، شـــەرمەزاریانیت، بەرزە پێیان ئەوێســـیت و نازانی چۆن دابنیشـــیت. لەو ماشـــینەدا نەیئەزانی چۆن دابنیشـێت، گیانی مێلوورەی ئەکرد، مەبادا لە ماشـینەکەیدا خراو دانیشـــتبێت و ئەو پێی بزانێت، وەک کەســـێک کە یەکەم جاری بێت جگەرەی بە دەمییەوە نابێت و وابزانێ هەموو کەس وەک خۆی ئەزانێت کە ئەوە یەکەم جگەرەیە بە دەمییەوە ناوە و ناشـــییە لە کێشـــانیدا. لەو ماشـــینەدا نەیئەزانی چی بکات و چۆن دابنیشێت دنیای لێ هاتبووەوە یەک و جێگاکەی تەنگ بوو وەک ئەوەی کە لەنێو چاو و ڕوانینی ئەو کەسەدا دانیشتبێت. نەیئەتوانی لە چاوی خۆی دەرباز بکات و لە ڕوانینەکانی ڕزگاری ببێ، هەمیشە وەها بوو خەڵکی زۆر بەئـاســـــانی ئەیـانتوانی بە ڕەفتـار و هەڵســـوکەوت و ڕوانینەکـانیـان لێی ببەنەوە و هەر بە چاولێکردن شەرمەزاری بکەن.

تۆ کەمی، هەمیشە کەمی لە بەرابەری ئەواندا، تەنانەت ئەو کـاتـانەش خۆت لە بەرابەریـانـدا بە کەم نـازانیـت، لەو

کاتانەشدا هەر کەمی، زۆر کەمتری کە ئەوان ئەیانەوێت وا دەربخەن خۆیان لە تۆ بە زیاتر نازانن. قورسایی و سێبەر و هەیبەتی ئەوان هەمیشـــــە بەســـــەر ســـــەر و هەموو کارەکانتەوەیە. تۆ کەمی. هەمیشە کەمی.

ڕۆژی یەکەم کە وتبووی ئەڕۆم هەموو ماڵەوە نابەدڵ بووبوون، هەمیشە جێهێشتن و ڕۆشتن لەو شوێن و خاکەی کە تێیدا لەدایک بوویت و تێیدا ژیاوی دڵێکی ئەوێت وەکوو بەرد، چ بۆ خۆت چ بۆ ئەوانەی لەگەڵت بوون بەجێیان ئەهێڵی. بەتایبەت چوون بۆ وڵاتێکی تر و بێئاگایی لە دۆخی ئەوێ و ملنان و سەربەخۆ ڕۆشتن و خۆ دانە دەستی چارەنووس. هەڵاتن لە دۆخی ماڵەوە، کارکردن و دوورکەوتنەوە سەرەڕای تەواوی ناخۆشی و سەختییەکانی بۆ ئەم سەفەرێک بوو، کرێکار و هەژارەکان تەنیا مەگەر وەها هۆکارێک لە جێگای خۆیان بیانجوولێنێ و لە شار و گوندەکانی خۆیان زیاتر شوێنێکی تر ببینن، مەگەر کار و نەخۆشینی بنەماڵەکەی بوونایەتە هۆی ئەو سەفەر و بینینانە. لەم دەرد پەنا بەیتە ئەو دەرد، خۆ

ڕزگارکردن لە قورسـی ئەو ئازارە، مرۆڤ بڕێ جار بە تەنیا بێت ئاسانتر خۆی لەبەر قورسی ئازارەکاندا ئەگرێت، هەڵدێی تا نەدۆڕێی لە بەرابەری ڕەنج و ئازارەکانی خۆت و دەوروبەرتدا، تا بەشـێک لەو ئازارە لەگەڵ خۆتدا ببەیتە شـوێنێکی تر. ڕوانینێکی دۆڕاوی دایکت ئەتوانێت تۆش بدۆڕێنێت، ڕوانینەکانت بدۆڕێنێت و بتکوژێت، هەڵئەهات و ئەچوو وەک کەسێک کە مردوو یا نەخۆشێکی لە لا بێت و نەوێرێـت بۆی بڕوانێـت، نەیئەوێرا لە نزیکەوە لە دۆخی خۆی و مـاڵەوە بڕوانێت. ئەو جـانتـایە کە داینـابوو هەڵی بگرێت و بیبات وەک تەرمێک بێدەنگ لەویا کەوتبوو، وەک تەرمێک لەویـا بۆگەنی کردبوو و هەمووان ڕوانینەکـانیـان لێی هەڵ ئەهات و بە دڵتەنگی و ئازارەکانی خۆیان نزیکی ئەکردنەوە، ئەو جـانتـا بووبووە خـاڵی هـاوبەشـی خەمەکانیان، هەموو خەمەکانیانی تیا کۆ بووبووەوە، دایکی بەدەم گریانەوە بۆ ئەو تاوانە ئەگەڕا کە ئەمڕۆ تووشـی ئەم سـزا قورسـەی کردووە، بۆی ئەگەڕا، لە لای خوا بۆی ئەگەڕا، دایکی کە جگە لەو چەن منـداڵە و خوایەک کە هەموو تاوان و سزاکانی ئەوی کۆ کردبووەوە کەسی تری شک نەئەبرد، هەژارەکان وەهان تەنیا ئەیانەوێت ڕۆڵەکانی

خۆیان بپارێزن، ئەوان کەســـی دیکە شــک نابەن جگە لە خۆیان، لە منداڵەکانیان.

بەڵام دواتر دەستەنگی و ناچاری هەمووانی ڕازی کردبوو، بەبێ ئەوەی کە بە دەم بڵێن بڕۆ، وتبوویــان پێی بڕۆ، ناچاری ڕێگەی پێدابوون کە بۆ لەوێش مەترسیدارتر بڕوا، کە پێشـــتر چوو بوو، ناردبوویان. دەســـتەنگی ناچارت ئەکات بە کردنی تاوان، تەنانەت تاوان دژ بە خۆیشت.

ئەو ڕۆژە پێش چوونی، بێدەنگی و دڵتەنگییەکی قورس لە ڕوخســـاری هەموویاندا دیار بوو وەک ئەوەی ئاگادار بن کە لەوێ ڕووبەڕووی چ کارێک ئەبێتەوە. مرۆڤ بە کام مەبەست و وزەوە بە دوای کاردا ئەچێت گرنگە، پووڵەکەی بۆ چ ڕێگا و قوڕبەسەرییەک خەرج ئەکات گرنگە.

ئەو کاتەی لە ماڵ چووبووە دەر هەموویان چاویان پڕ لە ئاو بووبوو، چاوی براکەی کە لە گۆمێک ئاوی لیڵ ئەچوو، زۆر بە کورتی ماڵاواییان لە یەک کردبوو بە تەنیا یەک دوو وشــە، زیاتر لەوە نەیانئەتوانی و ســەریان دائەخست، ڕوانینی یەکیان پێ هەڵنەگیرا، ســـەریان دائەخســـت کە گریانی یەکدی نەبینن. وەک ئەوەی کە هەموویان شــاهدی

تاوانێک بن کە لەوێ ڕوو ئەدا، لە ڕوانینی هەموویاندا ئەو ڕاز و تـاوانە ئەبینرا و بەسـەرداخسـتن لە یەکتریـان ئەیانشـاردەوە، وەک ئەوەی بە ڕوانینەکانیان ئەمانەتێک بە یەک بدەن، ئەمانەتێک بپارێزن. مرۆڤ سـەخترین دەرد و ئـازارەکـان بە خۆیەوە تەحەموڵ ئەکـات، بەڵام هەر ئەو تـاوان و دەرد و ئـازارانەی خۆی لە کەسـێکی تردا بۆ ڕاناگیرێت، لە دەرد و ئازارەکانی خۆت هەڵنایەی بەڵام لە هی دەوروبەر بە خێرایی هەڵـدێی، وەک ئەوەی کە لە چـاوی ئەودا ئەو هەموو ئـازارەی خۆت ببینی، مـاڵەوە بووبوونە ئـاوێنەیەک بۆ ئـازار و دەردەکـانی، ئـاوێنەیەک، ئـاوێنەیەکی شـکـاو. کە هەر لەتێکی دەردێکی پیشـان دابووەوە. بە وەسـتـان لەسـەر ڕوانینەکـانی یەکتر چـاوەکـانیـان زووتر سـەرڕێژی ئەکرد. لەو مـاڵەدا هەر کامەیان و لە گۆشـەیەک دائەنیشت وەک زەوییەکی وشـک و ڕەق کە شـەقار شـەقار بوو بێت و بێئاوی کردبێتیە چەن تیکە و لە یەک جیا بووبێتنەوە. وەک کۆمەڵێک ڕا و تەگبیر و پلانی شکست خواردوو.

کاتێک کە لەســەر مەیدانەکە دائەنیشــت نەیئەزانی چۆن بەو خەڵکە تێبگەیەنێت کە ئەو زیـاتر لە هەر کـامەیـان پێویســـتی بە پارە هەیە، بە کار هەیە. نەیئەزانی چۆن بە هەمووان بڵێت کە ئەو پووڵەکەی بۆ چ شـتێک پێویسـتە و چەندی پێویســـتە. هیچ کات لەســـەر تێرییەوە کارێکی نەکردبوو، لەو کەسـانە بوو کە تاقە ئەسـتێرەیەکیشـیان بە ئـاســـمانەوە نییە، نەیئەتوانی زۆر داوای کـار لە خەڵکی بکــات، لەو دۆخەی ئەودا ڕەفتــارێکی ئــاســــاییش بۆ دۆزینەوەی کـار و ڕێگـاچـارە جۆرێک لە ڕێگـاچـارە بوو، ئەبووا بیشــارێتەوە چی لە پشــتی هێنانی ئەوەوە بۆ ئێرا هەیە، بە باسکردنی زیاتر خۆی ئەشکاند وەک ئەڵێن کلکی خۆی ئەخسـتە مشـتیانەوە، زیاتر دەسـتیانی ئاوەڵا ئەکرد، تێئەگەشـــتن کە ناچارە بەم دۆخەوە بە کەمترین نرخیش کـار بکـات و ڕازی ببێت، جگە لەمە ئەیزانی کە ڕوانینی ئەوان وەها نییە بۆی، پێشـــی خۆش نەبوو کە باســـی ئەو بـارودۆخە تـایبەتەی خۆی بۆ کەس بکـات و هەوڵ بـدات بەزەیی و ڕەحمی ئەوان بەدەســـت بێنێت، و گـایی بەو دۆخەی خۆیەوە بکات، ئەو لە هەر حـاڵێکدا ئەبووا کـاری بکردایە ئەوەش پێویســـتی بەوە نەبوو لەوە زیـاتر بچێتە

ژێر منەتی کەسـەوە، جۆرێک دەسـت درێژکردنەوە بوو لە بوون، لە شـتێکی نادیار. دەسـت درێژکردنەوە و پاڕانەوە لە دەروونی خۆت تکایە ئەم دۆخەش دەوام بێنە بە هەر جۆر و هەر ڕێگـای پـارە دەرهێنـانێکەوە بێـت، بە هەر پـارەیەک بێت، گرنـگ نییە تۆ بۆ خۆتی نـاکەیـت، ئەمەت لەبەر خۆت نەکردووە، تەنیـا بیکە، تکـایە هەڵمەیە، هەر ئەوە، هەڵمەیە، لە دەروونی خۆی ئەپاڕەیەوە وەک ئەوەی هەموو ماڵەوە و خوشکەکەی بەو نەخۆشـین و زەلیلییەوە بێتە بەردەم و ناخی و لەسـەر چۆک بکەوێت و بگریت و لێی بپاڕێتەوە، کەسـێکی ئاوا لە نـاخیدا کەوتبوو و لێی ئەپاڕایەوە و ئەگریا و ئەیوت بیکە، تەنیا تۆی کە ئەتوانی هیچ جۆرە شتێکت بۆ گرنگ نەبێت.

ژیان ئەوەی هەڵبژاردبوو تا زۆری خۆیی پێ تاقی بکاتەوە، بە شان و قۆڵی ڕابردووەوە و بە سەر و ملی داهاتووەوە لە بەردەمیدا وێسابوو.

هەمیشـە وەها بوو، لە هەموو شـوێنێک هەر کات ئەڕۆشـتە دەرەوە ئەم هەسـتەی لا دروسـت ئەبوو خۆی

وەکوو بەندییەک ئەبینی کە هاتبێە حەوشەی بەندیخانەکەوە و بیەوێت هەوایەک بخوات و خۆی بە خۆر بدات، وەک ئەوەی هاتبێتە حەوشـەیەکەوە، حەوشـەیەکی زۆر گەورە. بۆ هەر کوێیەک ئەچوو تەواوی ئەو کەسـانەی ئەیبینین و ئەو قسـانەی ئەیبیسـتن لەگەڵیدا ئەهاتنەوە مێشـک و ژوورەکەی، بە ڕوانین هەڵی ئەگرتن بەو ڕوانینەی کە هەموو شتێکی پێوە ئەلکا.

کارکردن و تێکەڵبوون بۆ ئەو زۆر ئەسـتەم بوو، بەڵام ناچار بوو، بە وەها بیرکردنەوەیەکۆ زۆر ئازاری ئەچەشت. کێشـەکانی ژیان و بنەماڵە و دەوروبەر ناچارت ئەکەن، دوودڵـیـت لەوەی کە بـیـکەی یـا نە، ژیـان جـۆرێـک تاقیکردنەوەیە. ئەیکرد، ئەو کارانەی ئەکرد کە لەبەر خۆی نەیئەکردن، بە دڵنیـاییەوە بۆ خۆیی نەئەکردن، بۆیە هەڵەکانی بە تەنیا هەڵەی ئەو نەبوون، هەموان دەستیان لە کارەکانی ئەودا هەبوو، بەخت و شـانس و هەلەکانی سـەرکەوتن بەخت و شـانس و هەلەکانی خۆت نین، تۆ دەستت لە هیچ شتێکدا نییە، تەنانەت لە بەدبەختی و ئازار و کەسـەرەکانی خۆتدا، لە سـەرکەوتنەکانی خۆتدا، هیچ

کارێک بە تەنیا کاری خۆت نییە هەموو کارێک کراوە تا خۆت لە خۆت بسێننەوە، ورە و باوەڕت لێ بسێننەوە، تۆ تاک نیت، هیچ کاتێک تاک نیت، تۆ تەنیا دەمارێکیت لە دەمارە خوێنبەرەکانی ئەم کۆمەڵگا، تۆ تەنیا دەمارێکیت بۆ زیندووهێشتنەوەی واتا لە هێندێک وشەدا، زیندووهێشتنەوەی هێندێک وشە و بەها و کوشتنی خۆت.

ئەم جۆرە بیر و تێگەشتنە وەهای لێ کردبوو کە لە تەواوی ئەو کارانەی ئەیکرد پەشیمان بێت، لە هەموو شتێک، لە ڕۆشتنە دەرەوەکانی، لە بینینی کەسەکان، بە تایبەت لە پێکەنینەکانی خۆی پەشیمان بوو، دواتر کە لە پێکەنینەکەی تەواو ئەبوو وەک ئەوەی کە پێکەنینەکەی حەوت درگای لە سەری داخستبێت، ئەیبردەوە دوورترین سووچی تەنیاییی خۆی، وەک ئەوەی هەر قاقایەک پاڵێکی پێوە نابێت و بە دەروونی خۆیا خستبێتیە خوار.

هیچ هیوا و ئامانج و ئارەزوویەک سوکنایی پێ نەئەبەخشی، هیچ ئاسۆیەک، وەک نەخۆشیێکی لێ هاتبوو کە چیتر سڕکەرەکانی وڵامی ئازارەکانی نەدەنەوە و خۆی

بە خۆیی زانیبێت کە ئیتر چارەسەرێکی بۆ نییە، ئەوەت بە ڕوونی لە چاوەکانیا ئەبینی. تەواوی کارەکانی بەبێ هیچ ئامانجێکی تایبەت کردبوو، بۆ هیچ ئاسۆیەک، بۆ گەیشتن بە هیچ شتێک نەیپێوابوو، بەڵام دواتر شتێکی لە مەودا و کارەکان و ژیانی خۆی ئەویست، ئەبووا شتێک ببووایە.

هیچ کات لە دانیشتن و وێسانی خۆیا ئازاد نەبوو، خۆی لە باوەش ئەگرت کە دائەنیشت وەک ئەوەی کە ڕابردووی خۆی لە باوەش گرتبێت و بە ئازادکردنی خۆی ڕابردووی ئازاد بکات و هەمووان ببینن، هەموان بەو شێوەیە لەشە لەڕ و لاوازەکەیان ئەبینی، زیاتر بەرچاو ئەکەوت، ئەو لەشەی کە زمانحاڵی بەشێک لە ژیان و ڕابردوو و ئێستای بوو. جۆرێک بوو هەمیشە توند دەستی بە خۆیەوە گرتبوو وەک ئەوەی بە شوێنێکی بەرزەوە بێت و چاو لە خوارەوەی خۆی بکات و چاوی ڕمۆڵە بکات و خەریک بێت بکەوێتە خوارەوە، بکەوێتەوە ڕابردووی خۆی. بیری ئەکردەوە و ئەترسا، برێ جار نەیئەتوانی بڕوا بکات کە تا ئێرە ئەم شوێنە لەم ژیانە، ئەم شوێنە بەرزە بە تەنیا هاتووە.

وەهام لێهاتبوو کە ئەمویسـت سـەر لە هەموو کارێکی دەربهێنم، بە تەواوەتی بیناسـم، تەنیا لە زمانی خۆیەوە نەمناسـیبێت، لەو تاک و تررووکە کەسـەی لەوەیٚ ئەویان ئەناسی بپرسم کێیە؟ چۆنە؟

لە هەر کەست ئەپرسی و دەمی ئەکردەوە پرسیار بوو بۆیان بۆ لەگەڵ وەها کەسـێک قسـە و هەڵسـوکەوت ئەکەیـت، عەیبە تۆ لەگەڵ کەسـانی وەهـادا بگەڕێی، نەتناسـیوە، ئەوە هێشـتا نەتناسـیوە چ ئاوی ژێر کایەکە، گورگە لە پێسـتی مەڕدا، تەنیا ئەوە، نەتناسـیوە، هێشـتا نەتناسـیوە. خوا تا کێو نەبینێت بەفری تێ ناکات، حەقی خۆیـانە، ئەگەر وەهـا نەبووایەن خەڵکیـان ئەخوارد، بە خەڵکەوە داناکەون بەرەک و داوێنی خواشـیان گرتووە، لە ژیانیاندا چوار شـوکرانەی خێریان نەبژاردووە، ئەگەر

مردن، ئەبێ لە ســـەلوێنکیشـــا بنێژرێن، گولن گول. ئەوەی خوا پێی خۆش نەبووبێت کردوویانە، بەشیان هەر ئەوەیە، کەس لە خوا باشـــتریان ناناســـێت، ئەمانە گەر دەســـیان بگاتەوە دەمی خۆیـان مەگەر ئێمە ئەم وڵاتە چۆڵ بکەین، کەمە بۆیـان، خوا دێرگیرە و ســــــەختگیر، ئەمـانە پەنـد و عیبرەتەکانی ژیانن.

خۆیشـــــی وێڕای ئەو بێبـاوەڕییە قووڵەی کە تێیـدا بوو، خەریک بوو باوەڕی ئەکرد کە خەریکە ســـزای تاوانەکانی خۆی ئەدرێت لە بەرابەری ئەو بێباوەڕی و تـاوانانەی کە لە بەرامبەری خەڵـک و خوادا کردوویەتی. خوا خەریکە جۆریـک ســــزای ئەدا، تۆڵەی لێ ئەکـاتەوە،خوای قەهـار، خوای جەبـار، تەنـانەت بۆ جـاری هەزارم ئەوە بە دڵیـدا ئەهاتەوە کە ئەم جۆرە پووڵ دەرهێنانە بۆ چارەســــەری نەخۆشی خوشکەکەی کارتێکەری نەرێنی ئەبێت و وەزعی خراوتر ئەکات. خوای دێرگیر و ســەختگیر نەک هەر خۆی خوشــــــک و برا و بنەمـاڵەکەشــــــی بە گونـاحی ئەوۆ ئەســووتێنێ، گوناحی ئەو هەموویان ئەگرێت، ئەو شــار و گوندە ئەگرێت و حەوت ماڵ ئەم لای و حەوت مـاڵ ئەو

لای و حەوت شـــــار ئەم لای و حەوت شـــــار بەو لایۆ بەشداره لە گوناح و بە نزیکی لەگەڵ ئەو گوناحبار ئەبێت، هەموویان ئەبێت وڵامدەر و بەهەڵوێست بن لە بەرامبەری خوای ساحێب هەڵوێستدا.

لە هەموو شتێک کەوتبووە گومانەوە، سەختی و تەنگانە لە هەموو شـــتێک ئەتخاتە گومانەوە، لە هەموو شـــتێک پەشـــیمانت ئەکاتەوە، تەنانەت لە حەقێقەت و ئارەزووە گەورەکانی خۆیشـت پشـت ئەکەیت، هەموو خەون و هیوا و ڕاسـتییەکت لە بەرچاودا بچووک ئەکاتەوە و پشـتی لێ ئەکەیت.

تێریـان نەئەخوارد لە دەرد و ئـازارەکـانی، هەموو شـــتێکیان بە کەم ئەزانی، تا بیانتوانیایە بەربەســـتیان لە بەردەمیان دائەنا، هەموویان دەســـبەیەکییان کردبوو، گەر بۆیان بکرایە لەو ماڵەش دەریان ئەکردن، کاریان لە کاریان جیا ئەکردەوە، دووری، بە هەموو شـــێوەیەک دووری و خۆلادان و تێکەڵ نەبوون لەگەڵ ژن و منداڵەکانیان، ئەم خەڵکە ئەگەر لەســـەر هیچ شـــتێک لەگەڵ یەکتری تەبا نەبووایەن بێتەگبیر و ڕاوێژ بۆ هەموو شـــتێک لەســـەر

ئەوان تەبا بوون، بەپێی یاسایەکی نەنووسراو و نەوتراو، منداڵی ناو بێشکەکانیشیان ئەو تفە کرابووە دەمییانەوە، و پێویستی بە وتن و دووبارەکردنەوە نەبوو لە ناویاندا. یەک هەڵوێست، تەنانەت ئەگەر ئەو کارە زیانی خۆشیانی تیا بووایە هەر ئەیانکرد. دڵیان پاکبوونەوەی بۆ نەبوو، بگرە بە نەخۆشین و نەبوونی و مردنیشیان ڕازی نەئەبوون، هەموو شتێکیان بە کەم ئەزانی بۆیان. ئەگەر کەسێکیان لە کێشە و نەخۆشینێکی ڕزگاری ببووایە دواتر ئەیانوت خوا ساحێب بەزەییە، ڕەحمان و ڕەحیمە، فاتێح و کەریمە. خوای خاس و خراپە، خوای کافر و موسڵمانە، خوای گیاندار و بێگیانە و ئاگادار لە خشەی مار و مێروانە.

یەکێک لە ترسە هەمیشەیییەکانی، قسەی خەڵکی بوو لە سەری. چی لەسەر ئەڵێن؟ چۆن ئەیناسن؟ ترسی لە زمان، بەڕاسی ترسی لە زمانی خەڵکی هەبوو، هەمیشە بە جۆرێک ئەیویست دڵیان بەدەست بێنێتەوە، دڵێک کە خۆیشی نەیئەزانی بۆ لێی شکاوە، تاوانێک کە نەیکردبوو بە سەریدا سەپا بوو و خۆیشی قەبووڵی کردبوو و نەیئەتوانی بەرگری لە بێ تاوانی خۆشی بکات، بێ ئەوەی

بزانێت کام تاوانی کردووە تاوانبار بوو. هەمیشـــە لابردنی گومانی تاوانێک لەســـەر خۆت بە ئەندازەی قورســـکردنی تاوانێک لە ســـەرت ئەســـتەمە، هێشـــتا تاوانەکەت کردبێت ئاسوودەتری، ئازاتر، بەڕێزتر، بەهێزتر کە لەو کاتەدا لانی کەم تاقمێک خەڵکت هەر لە دەور کۆ ئەبێتەوە.

کاتێک کە زۆر بێدەســـەڵاتیت زمانی خەڵکیت بۆ گرنگ ئەبێت، هەموو شـــتێکیانت بۆ گرنگ ئەبێت، یەکەم خاڵ و دەســـتپێکی کۆیلێتیت لێرەوە دەســـت پێ دەکات، چاوەڕێی ئاوڕێکیت لە کۆمەڵگای خۆت، قســـەیەک. قەبووڵکردن و چاوپۆشـــی لە تاوان و ڕەفتارەکانیان، پێکەنین بە دەم ناخۆشـترین قسـەکانییانەوە، لە پاڵیدا بە شـێوەیەکی زۆر حیز و ژیرانە قەبووڵـت کردووە کە بەزیوی. دواتر وەک شـــاعر ئەبیتە کۆیلەی کۆمەڵگـای خۆت، کۆیلەی بەردەنگەکانت، ڕەخنەگرەکانت، ئەو قەڵەمانەی لە دوای تۆوە ئەنووســـن، تەواوی هەوڵت بۆ نووســـین جۆرێک قەرەبووکردنەوەی ئەو شـتانەیە. بوویتەتە مرۆڤدۆسـتێکی دۆڕاو.

مرۆڤەکـان وەهـان هەر لە منـداڵییەوە ئەتترســـــێنن تـا لە ڕێگـای ترســــەوە هێـڵ و خـاڵە لاوازەکـانی دەروونـت بدۆزنەوە، لە ترســــەوە ڕێگایەک بۆ هاتنە ناو دەروونت بکەنەوە، ئەیکەنەوە و دێن، پێ بەســەر هەموو ئەندامەکانتا ئەنێن، بەسەر هەموو حەزەکانتا، خەیاڵ و خولیاکانتدا.

نـازانم شـــــایەت قینی خەڵکی لە ئەو بۆ ئەوە بوو کە بە ڕەفتار و قسـە و ڕوانینەکانی بە بیری ئەهێنایەوە ڕەفتار و قســـــە و ڕوانینەکـانی خۆیـان، وەک ئەوەی کە بە بیری نەخۆشــێکی بێنیتەوە کە نەخۆشـــیت و نەخۆشـــینەکەت چارەســــەرێکی بۆ نییە. ئەبێت تەنیا هیوا بدەیتەوە پێیان وەک کەســێکن کە لافاوێک خەریک بێت بیانخنکێنێت و بۆ ڕزگارکردنی خۆیان دەس بە چڵێ پووشیشەوە بگرن. هەر جۆرێک بوو شــــتێک لە ناخیا بوو، لە ژیانیا بوو کە ئەو خەڵکە بۆی تەحەموڵ نەئەکرا و ئەوەنـدە پێی تووڕە ئەبوون، ڕەفتارێک کە ئەنقەســــت نییە و هۆکارێک دیار و تایبەتی لە پشـتەوە نییە و بە شـێوەی خۆڕسک دێت، قینە و بوغزە و بە هیچ ڕەفتار و قســەیەکت داناشــاریەت و لە

ناختنا ناســــڕێتەوە، و خەڵکی ئەیبینن و بۆی پێ ئەبەن و دووریت لێ ئەگرن.

ڕێگە نەبوون بۆ هەڵهاتن و ئەوەی کە بزانن هەر لێرە ئەمێنیتەوە، لە بەردەســـتیان، شـــاخ بە کارەکانیان ئەکات، ڕێگە نەبوون بۆ هەڵهاتن بۆ هیچ شــــوێنێک، لە بنەماڵە و کۆمەڵگاوە بگرە هەتا لەمپەرەکانی کات و تەمەن، هەر تاوە و هۆکــار و بیــانوویەک ئەتهێڵێتەوە. تــا دواتر خۆت کە ئەبیتە بەربەســـــت لە بەردەمی خۆتدا، کە جیاوازییەک لە بەینی ئێرە و ئەوێ بۆت نامێنێت، دۆڕاویت، دۆڕاندووتیان و بە دوای چکۆلەترین بیانوو لە خۆتدا ئەگەڕێی بۆ مانەوە. کاتێک ئەو شــوێنەی کە تێیدای لە دەســتی ئەدەی هەموو شـوێنەکانی دنیات لەدەست داوە، شـوێنێک نییە لەم سـەر عەرزەدا شــــوێنێکە لە دەروونتدا لە دەســــتت داوە. لە بەردەســـــتیان ئەمێنیتەوە و کلکت ئەپێون، ئەم جارە بە ئیمانی خۆیان کا زبرە و وردی ئەکەن، وردت ئەکەن.

لە دوای ماوەیەکی زۆر زانیبووی کە ئەبێت لە بەرامبەری ژیاندا بەهێز بێت، کاتێک ئەوەی زانیبوو کە ڕووخابوو. چکۆلەترین هەوڵیشی بۆ گەڕاندنەوە بۆ ژیان پەنجەی بۆ ئەکێشرا و ئەیانوت کە ئەوە خۆیشی لە هەمووان زیاتر هەوڵ ئەدات. پەنجە بۆ هەموو شتێکی ئەکێشرا، ئەو زەم و قسانەی پشت سەری ئەوترا ئەیبیستەوە، لە شاعر و ڕووناکبیر و کرێکار و عەوام و مەلاوە بگرە هەر یەکە و لە ڕوانگەی خۆیەوە دەستیان بە ڕووخانی ئەکرد، مرۆڤەکان لە هەر ڕەنگ و تیرە و باوەڕێک بن هەموویان سەر و بنی قوماشێکن. زۆرینەی ئەوانەی پشت سەری ئەوترا و ئەو دژایەتییانەی کە ئەکرا بۆ ئەوە بوو کە لەم تەنگانەیەدا بە هانایەوە نەچن، هۆکارێکیان بووبێت بۆ یارمەتی نەدانی، هۆکاریان بۆ

ئەهێنایەوە، مەلاکان لە حەدیس و قورعانەوە، ڕووناکبیرەکان لە فەلسەفە و ئارمانەکانیانەوە، کرێکارەکان بە ئاومالّی و قینە کۆنەکانیانەوە، تەنانەت بگرە لە نێوانی بنەماڵەکەشیا پەراوێز خرابوو، ئەوانیش زۆر لە خەڵکی باشتر بۆیان نەئەڕوانی، هێشتا کاریان پێی بوو. بە ڕوونی ئەو جیاوازییەی لە ڕوانینەکانیانا هەست پیَ ئەکرد، ئەو جیاوازییەی لە هەڵسوکەوتی دایکیا لە بەینی خۆی و خوشک و براکانیا هەست پیَ ئەکرد، ئەو فەرق و جیاوازی دانانەی بە ئێسک و خوێن هەست پیَ ئەکرد. بە تایبەت لە ماوە و کاتگەلێکی دیاریکراو و تایبەتدا کە ئەم خەریک خوێندن بوو و کارێکی ئەوتۆ یا لانی کەم لە چەن وەرزێکا بێکار بوو، یا زیاتر ئەو لەویَ نەبوو کە وەک ئەوان ئەو هەموو دەرد و نەهامەتییە لە نزیکەوە بچێژێت و تێی بچەقێت، لەو کاتانەدا ئیتر زۆر بە ڕوونی ئەو شتە ئەبینرا. لە تەمەن و ماوەیەکدا ئەوە تا ئەوپەڕی بێزاری و ڕسوایی ئەیبرد، تەنانەت خەڵکی ئەوەیان پیَ ئەوت کە تۆ کوا چاوت لەو منالانەی ترتان ڕەشتترە کە بە دوای خوێندنا ئەچی ئەفەنی، زوڵم لەوان ئەکەیت، ئەمەیان ئەوت تا فەرق و جیاوازی و ڕەق و قین بخەنە بەینمانەوە و خوشک و

براکـــانم ئەو ڕوانینەیـــان لە ســــــەرم ببێــت. بە هەموو واتایەکییەوە زۆڵ بوو زۆڵ.

تەنیا ڕەنج و ئازاری بۆ مابووەوە، ڕەنجی هەتاهەتایی و هیچی تر. دێرە، هەمیشـــە دێرە بۆ گەڕانەوە، بۆ ژیان، هەر کاتێک دەســـــت پێ بکەیت بەشـــێکیت دۆڕاندووە، ژیان هەمیشە شتێکی کەمە، کەم. گەڕانەوە بۆ ژیان کە هەمیشە دڵێکی ئەویســـت وەکوو بەرد، نەیئەتوانی پشـــت بکات لە هەموو ئەو کەس و شـــــتانەی لە دەرەوەی ژیـانن، ئەو شـــــتانەی کە هەســـــتیان پێ ئەکەیت و هەن و بوونێکی بەرچاو و زینوویان نییە، ســـێبەرێکن کە بە مل تاریکیی ژیاندا کەوتوون، هەن و نابینرێن، نابینرێت و چاو و گوێ و هەموو ئەنـدامەکـانـت هەســـتی پێ ئەکەن، وەهـایە هەستکردن بە حەقێقەت و ژیان وەک هەستکردن بە ترس. جێهێشتنی هەموو ئەمانە بێبەزەییانە بوو بۆی.

بڕێ جـاریش ئەگەڕایەوە دنیـای خۆی و بەزەیی بەو خەڵکەدا ئەهاتەوە، لە ناخەوە ئەیوت وێڵکە با دڵخۆش بن، بە هەر شـێوەیەک بێت. دوودڵ بوو کە ئایا خەڵکی ئاگادار بکاتەوە لەو نەخۆشـــــی و مەینەتی و دەرد و ئازارانەیان؟

ئەترسا کە ئەگەر خەڵکی ئاگادار بن لە تەواوی شکستەکانی ناخ و ژیانیان لەوانەیە خراپتر لەمەش ڕوو بدات. دواتریش لە دڵەوە ئەیوت کە تۆ بەزەییت بە خۆتدا بێتەوە، تۆ کە هیچ سەرکەر و ئاسۆ و ئارەزوویەکت نەماوە. ئەوان منداڵەکانیان هەس کە پێی دڵخۆش بن، برا و خوشکەکانیان، دواتر قەوم و خێڵ و تایەفەکانیان، بڕوانامەکانیان، دواتر خاک و نەتەوەکەیان، دین و ئیمانەکانیان، خوایان هەیە، پشت و پەنا هەمیشەییەکەیان. کار و پیشە و پێگەیان هەیە کە پێی دڵخۆش بن.

بڕێ جار ئەم خۆی نە، کێشە و گرفت و سەرلێشێواییەکانی ناو ژیان و بنەماڵە دەسی کۆتا ئەکردنەوە لە سەرکوتکردن و خواردنی ئەم، ژیان ئەوانیشی کولۆکوت کردبوو هەر وەکوو ئەم، ژیان بێبەزەییە و تەڕ و وشک پێکەوە ئەسووتێنێ، کافر و موسڵمان، خاس و خراپ. بەڵام ئەم خۆی لە گێژی ئەدا عەیب و عارەکانیانی بە ڕوویاندا نەئەهێنایەوە، لە دڵەوە ئەیوت شایەت ئەگەر بزانن کە من بەم هەموو کەموکوڕی و سەرلێشێواییەیانم زانیوە لەوانەیە بشمکوژن.

نەیئەزانی؟ بەڕاســـتی نەیئەزانی بەزەیی پیایاندا بێتەوە یا ڕقی لێیان بێت؟ برێ جار وێڕای ئەم هەموو ناســـین و قســـەکردنە لەســـەر ئەم خەڵکە لە دڵەوە ئەیوت بەڕاســـتی نازانم ئەم خەڵکە کێن؟ چۆنن؟ بەڕاســـتی نەیئەزانی. تەنیا پێویســـتە دۆخ و دەرفەتێکی تازەیان بۆ هەڵبکەوێت، ئەبینی چۆن ئەبنە کەســـی ئەو دۆخە. تەنیا پێویســـتە ئەو دۆخە تازە هێزی هەبێت، هێزی بەڕێز.

هەر کاتێک لە لای ئەگەڕایەوە هەستی بە وەڕزییەکی زۆر ئەکرد، لە خۆی بێزار بوو، حەزی ئەکرد ئیتر چاوی بە چاوی نەکەوێتەوە، لە دڵەوە بڕیاری ئەدا کە ئیتر ئەم کارە ناکاتەوە و بەیانی ئەڕواتەوە سەر مەیدانەکە و بە دوای کارێکی تردا ئەگەڕێ، بەڵام نەئەچوو هێزێک ئەیگێڕایەوە. وردە وردە ئەشترسا کە خووی بەم کەسە گرتبێت، ئەو کە تا ڕادەیەک ئەو شتەی تیابوو ئەوەی کە بە شێوەیەکی زۆر خراو خووی بە دەوروبەری و کەسە نزیکەکانی ئەگرت و، ئەیشاردەوە لێیان کە چەندە گرێدراویانە، بە چکۆلەترین قسە و جووڵەیان ئەڕەنجا و تووڕە ئەبوو و، لە ناخەوە خۆی ئەخواردەوە، تەواوی کاتە بەتاڵەکانی بە بیرکردنەوە لەو کەسانە بەسەر ئەبرد. نەیئەزانی کە بۆ ئەوەندە کەسێکی گرێدراو و وابەستەیە،

وەها کە بیری ئەکردەوە بە خۆیشی ئەوت کە ئەو کەسانە ئاگایان لەم هەســـــتەی ئەو نییە و بۆیان گرنگ نییە، ئەم بیرکردنەوە و لێکدانەوانە لە جێدا هێندەی تر تووڕە و بێئۆقرە و بێتاقەتی ئەکرد، جۆرێک کە عەرز بە خۆیەوەی نەئەگرت. نەیئەزانی کە لەگەڵ خۆی چی بکات کاتێک کە زەنگی بۆ لێ ئەدا وڵامی نەئەدایەوە، کـاتێکیش خەبەری نەبووایە و نەیپرسیایە هێندەی تر بێتاقەت و تووڕە ئەبوو، گووشـــــییەکەی هەڵئەگرت کە پەیوەنـدیی پێوە بگرێت و نەیئەگرت و دای ئەنـایەوە، کـاتێـک ئەم داڵغە و بیرانە دایگرتبوو، بیری کەوتبووەوە کە چەندین سـاڵ پێش ئێستا لەو کاتانەدا کە خوێندکار بووە لە بەشــــی تەندروســـتیی ڕۆژنامەیەکدا خوێندبوویەوە کە خواردنی ڕۆژانە یەک مۆز ئینســـــان هێور ئەکاتەوە لە ژیاندا، ئەو ڕۆژنامە و وتارەی کە ئەو کات زۆری پێ پێکەنیبوو، بەڵام ئێســـتا ئەیویســـت هەڵێت و بڕوات لە بازاڕدا مۆزێک بســـــێنێت و بیخوات، یەکڕا تەواوی ئەو زانیارییەی لە لا دروســـــت بوو و خۆی ســــەرکۆنە ئەکرد کە بۆ وەها شـــتێکی پەراوێز خســـتووە. بیری ئەکردەوە کە دوایین مۆز کە خواردوویەتی کەی بووە، ســــــەری با ئەدا، ئەهاتەوە بیری و بەرچاوی کە لە

کوێی ئەو شـار و بازاڕە نامۆیەدا مۆزی دیوە و نرخەکەی ئەهـاتەوە پێش چـاوی و ئەیوت نـاکرێت یەک مۆزیش بە تەنیا ئەو هەموو کون و کەلێن و تووڕەییە پڕکاتەوە.

بیری ئەکردەوە ئەگەر بڕۆمە سـەر مەیدانەکە و بەیانی زوو وەک ئەوەڵ بەیـانی بەدوامـدا بێـت و من لەنـاو خەڵکەکەدا بم چی بکەم، دێت، باوەڕکەن دێت، دێت و ئەو کاتە دووبارە لەگەڵی ئەکەومەوە. دەسـەڵگر نییە، ئەبێت بڕۆم، لەم وڵاتە بڕۆم. بیری ئەکردەوە و ئەترسـا و ئەیوت کە ئەو لە کوڕی کاربەدەس و بەرپرسـانی ئەو شـارەیە، کوڕی ئەوانەی کەوا مەیتەر و پاسـەوانیان هەیە، لەوانەی سـەر و سـمێڵیان ڕەش ئەکەن و لە تەلەڤیزیۆنەکاندا قسـە ئەکەن، بە دەم بێژەرەکـانەوە پێئەکەنن و ئەیانەوێت وەک کەسانێکی ڕووخۆش خۆیان نیشان بدەن، بەڵام بەو شێوە زیـاتر گرژ و مۆن و ڕەزاگران و زایە ئەبن. لەوانە زیـاتر کەسـی تر نەبوو، لەوانەی کە باوکیان شـۆڕشـگێڕ و دەوڵەمەند و پیاوکوژ و سیاسی و کاربەدەس و دڵسۆز و خائین و هەموو شـتێکی ئەو وڵاتەیە. شـایەت ئەمیش وەکوو بـاوکی هەمەکـارەی ئەو شـارە بووبێـت و بە

زیادیشـەوە سـمێڵیشـی نابێتە بانی تەواوی ئەم پیشـانەوە، ئەویش زۆڵی ئەو شـۆڕش و خەباتە بوو، ئەو شـۆڕشـەی کە بە دزییەوە لە داگیرکەر و دوژمنـانی کوردەوە کەڵی گرتبوو، بەڵام دواتر بە ئاشکرا زابوو، ئەو شـارە هەمووی زۆڵ بوو، زۆڵی کەوتووی شــــۆڕش، ئەو خـاکە زۆڵی کەوتووی ئەو خاکەی پێش خۆی بوو، ئەو شـار و وڵاتەی کە کۆسی کەوتووی من بوو، کۆسی کەوتووی ئارەزوو و خەیاڵاتی من، ئەو شــارە و ئەو شــۆڕشــە و ئەو وڵاتە بە تەواوی ئاڵا شــــەکاوەکانەوە تیـایـا، بە تەواوی بێژەری تەلەڤیزیۆنەکانیانەوە، کاســب و ئاســایش و ڕۆشــنبیر و بیرمەنـدەکـانییەوە، هەموو ئەو شــــارە بە تێکڕا لە ســـەیتەریەکدا پەســـاپۆرت و ناســـنامەکەیان لە دەس من دەرهێنابوو و تووڕی دابووە ســــەر شــــەقامێکەوە، وەک ئەوەی تەواوی دڵخۆشــــی ئـاوات و ئـارەزووەکـانمی دەرهێنابێت تووڕی دابێتە سـەر ئەو شـەقامەوە، لە دەسـی هەموو کوردی ڕۆژهەڵاتیـان دەرهێنـابوو، دەســـتی من نوێنەر و دەسـتی هەموو رۆژهەڵات بوو، لە دەس تەواوی کرێکارەکانی دنیایان دەرهێنابوو، دەســـتی من نوێنەر و دەســـتی تەواوی کرێکارانی دنیا بوو، تەواوی ناســنامە و

پەسـاپۆرتەکانی دنیایان توورِ دابوو، ئەو وڵاتەی کە بووبووە وڵاتێک نەمئەناسییەوە، ئەو شۆڕشەی کە بووبووە شۆڕشێک، من نەمئەناسییەوە، سلێمانی هەموو خەونەکانی منی کردبووە بڵقی سەر ئاو، هەموو هێماکانی شۆڕش، هەموو ئەو حەقیقەت و واتا و بەهایانە لە دەروونی هەر کوردێکدا بوو بە دەم ئاویەوە دابوو، سلێمانی زۆڵی کەوتووی هەموو شارەکانی کوردستان بوو، و هەموو شتێکی لە دەستمدا دەرهێنابوو توورِی دابووە سەر شەقامێک، سلێمانی بووبووە دارەمەیتێک و سووکایەتی بە تەرمی بێگیانی من ئەکرد، و ئەیوت رِۆژهەڵاتی لە برسا مردوو و حیز، هەمووتان لە پشیلەی برسی ئەچن، هەموو رِۆژهەڵات حیز و پشیلەی برسییە. ئەو شارەم نەئەناسییەوە وەک کەسێک کە ساڵەها بێت نەمدیبێت گۆرِانێکی زۆری بە سەردا هاتبێت، وەک کەسێک کە تاریفێکی زۆرت بیستبێت و کاتێک بیناسیت وەها نەبێت، وەها نەبوو هیچی لە خۆی نەئەچوو. پێشتر لە دوورەوە هەستم بەو نامۆیە نەئەکرد لەگەڵی، پێم وابوو سلێمانی باوەشێکی ئاوەڵایە، هیچ کات تا ئەو ئەندازەیە بێزار و نامۆ و خۆم بە دوور نەزانیبوو لەو خەڵکە، لەوێ

بوو بیرم کەوتەوە من لە کویم و ئەم خەڵک و شـۆڕش و حەقیقەت و واتا و بەهایانە تا کوێ چوون، ئەو حەقیقەت و بەهایانە کە ئەوانیش حەزیان لە سەفەر و گەڕانە.

بیری ئەکردەوە پێش تەواوبوونی ماوەی پەسـاپۆرتەکە بڕواتەوە چی بە ماڵەوە بڵێ، ماڵەوەی لە کارەکەی دڵنیا کردبووەوە، تەنانەت پووڵەکەشیان حەسێو کردبوو و ماتڵ بوون بە ئەوەندە پارەوە بگەڕێتەوە، خۆیشـی بیری لە خوشکەکەی و نەخۆشین و پێویستی پووڵەکە ئەکردەوە و نەیئەزانی چی بکات و چ بڕیارێک بدات. لەو کاتانەدا کە لە ماشـینەکەدا لە لای دانیشـتبوو ویسـتبووی بە شـێوەیەک باسـی ڕابردوو و ژیانی خۆیی بۆ بکات، باسـی ئەوەی بۆ بکات کە ئەم پووڵەی بۆ چی گەرەک تا شایەت بەم شێوە لەگەڵ کەسێک ڕاوێژی کردبێت و ئەم گوناحی باسنەکردنە تۆزێک سـووک بووبێت لە سـەر شـانی. بڕێ جاریش لە بیری خۆیدا ئامادە بووبوو کە باسـی هەموو شـتێکی بۆ بکات. شـایەت بە قسـە و دەردەدڵەکانی درگایەکی بۆ چوونە ناو ژیانی ئەو کردبێتەوە و سـەری لە زۆر شـت دەربهێنایە کە بۆ ئەم نەزانراو و سەرنجڕاکێش بوو، بەڵام

بۆی نەئەوترا و لەو ماشـــینەدا تەنیایی ئەوەنـدەی تر ئەیگووشی و بێدەنگی ئەکرد و ناخی خۆیی ئەخواردۆ.

دەســـهەڵگری نەبوو هەر کە لە لای ئەگەڕایەوە وەک ئەوەی هەست بە بیر و وەڕزییەکانی ئەم بکات بەوەی کە بڕیاری داوە نەچێتەوە بۆ لای، دەستی بە زەنگ لێدان بۆی ئەکرد، نە زەنگێـک و نە دوان، گووشـــییەکەی لـێ ئەکوژاندەوە و وەک هەمیشـــە لە ســـەر تەختەکەی پاڵ ئەکەوت، لەو کاتانەدا ڕوانین و هەڵســـوکەوتەکانی ئەو ئەهاتنەوە بەرچاوی، ڕوانینە ســـووک و میهرەبانەکانی، ڕوانینە بێغەل و غەشـــەکەی کە لە ڕوانینی حەیوانێـک ئەچوو، حەیوانێک کە چاوەکانی نە ترس لە نەخۆشـــین و ژیـان و مەرگی تیـایە، چـاوەکـانی هیچی تیـا نەبوو، ڕوانینەکانی تەنیا بە دوای چێژێکدا وێڵ بوو و هیچی تر. بەزەیی پێیدا ئەهاتەوە و لە دڵەوە ئەیوت ئەو هیچ تاوانێکی نییە، منیش هیچ تاوانێکم نییە، بەڵام دوو بێتاوان خەریکی کردنی تاوانێکی گەورە بوون.

بیری ئەکردەوە و ئەیوت ناکرێت ئەم ڕوانینە ســـووک و ساکارە کە ئەو ڕادەیە دڵی ئینسـان ئەبات کوڕی کەسێکی

وەها بێت، نابێت ئەو وەکوو ئەو خەڵک و ئاســـــایش و سیاسی و ڕۆشنبیرانە چاو لێ بکات. ناکرێت ئاگری بوغز و قینەکانی ڕابردووت، ئاگری هەژاری و کەموکووڕییەکانی ژیان، تانە و تەشــــەرەکان جۆرێکت لێ بکات کە تەڕ و وشــــک پێکەوە بســـووتێنیت، ئەبێ جیاوازییەک دابنێیت و هەمووان وەکوو یەک ســـەیر نەکەیت. لە دەروونی خۆیدا ئەیقیڕاند ئایا جیاوازییەک لەم بەینەدا هەیە؟ لە بەینی ئینســـاندا بە تەواوی ســـەردەمەکانییەوە، وڵامێکی نزم و پتەو و ماندووی بە خۆیی ئەدایەوە کە نە، نییە. بڕواکردن بەو جیاوازییە واتای مەرگی بیر و ڕابردوو و ژیانی بوو.

بەڵام لە زماندا لە لای خەڵکی پێش هەرکەســێ ئەیوت ئەم قامکانە چوونیەک نین. کاتێکیش ئەو کارەی لەگەڵی ئەکرد و دواتر ئەگەڕایەوە بیری ئەوە بە مێشـــــکیدا ئەهات کە گوایە بەم کارە جۆرێک تۆڵەی لەم کەســـــانە کردۆتۆ، لە دەوڵەمەندەکان. بەڵام خێرا هەســـــتێکی بەهێزی دەروونی دڵنیای ئەکردەوە کە نە تەنیا هەســـــتی تۆڵەکردنەوەی لەو کارەدا نییە بەڵکوو زیاتر ئەو کەسەی وەک هاوڕێ ئەبینی و بگرە بەزەیشــــــی پێیدا ئەهاتەوە. ئەیوت ئەگەر

تۆڵەکردنەوەس بۆ بە جێگای ئەوە کە هەســـــت بە هێز و ڕەحات بوون بکەم بۆ هەســــت بە لاوازی و بێزاری و سەرلێشێوای زیاتر ئەکەم.

بڕێ جاریش وەها کە لەســـــەر تەختەکە کەوتبوو، لە ڕوانین و ڕەفتارەکانیا جۆرێک سـووکایەتی بە خۆی ئەدی و ئەوەنـدەی تر خۆی ئەخواردەوە، ئەو ڕوانینە بێترس و ســـــاویلکانەی ئەو کە هیچ دەرد و ڕەنج و خەفەتێکی تیا نەبوو شــێتی ئەکرد، پێی وابوو کە ئەو بۆتە کۆیلەی پیاوە دەوڵەمەندێک و نە تەنیا کرێکار بگرە قەحبەشە.

بیری ئەکردەوە و بەزەیی پێیدا ئەهاتەوە، ئەو کەســـانە کە وەهان تەنیان، تەنیا. بەزەیی پێیدا ئەهاتەوە و شـــەیتان و گونـاح لە ڕێگەی بەزەییەوە بە ســـــەریدا زاڵ ئەبوون، شەیتانی مەزڵووم. هەر لە دوای جاری ئەوەڵ کە پەشیمان بووبوو لە کـارەکە و بڕیـاری دابوو نەگەڕێتەوە بۆ لای بەزەیی گێڕابوویەوە، بەزەیی کە جۆرێک حەزە بۆ ئەوەی کەســــی جێگەی بەزەیی وەها ببینی، جۆرێک حەز کە تا ئاخری تێبگەی، تا ئاخری زەبوونی ببینی، بە دەستی بهێنی هەموو نهێنییەکانی ژیانی ئەو کەســە، هەر کەسـێک تا ئەو

کاتە سـەرنجڕاکێش و خۆشـەویسـت و هاوڕێ و جێگای بەزەییە تـا لە هەموو شــتێکی تێئەگەی، هیچ شــتێکی شــاریاوەی لەلا نامێنێت و ســەر لە هەموو شــتێکی دەریەنیت، ئەو کات وەک شۆڕوشێک وەهایە کە بە سەریدا زاڵ بووبێتی و سـەرکوتت کردبێت و بە دەسـتت هێنابێت، ئەو کات بگرە لە بەرچاویشـتدا سـووک ئەبێت و دووری لێ ئەگری، خاڵی بەهێزی هەر کەسـێک حەشـاردانی بیر و هزر و پلانەکانی داهاتوویەتی بۆ ژیان، کەسـێک کە کەمتر ســەری لێ دەربهێنن لە کۆمەڵگـادا بەڕێزتر و بەهێزتر چـاوی لێ ئەکرێـت. هەر چیم ئەکرد نەمئەتوانی ســەر دەربهێنم و تێبگەم و مەبەسـتی ئەو کەسـە بزانم. جۆرێک چێژ و حەز بوو کە نەیویستبوو بە تەنیا جێی بهێڵێت.

تەنیایی وەهایە دوو جۆر مرۆڤ دروست ئەکات، یەکێکیان زۆر بەهێز و خۆڕاگرە و سەر بۆ هیچ گشتیبوونێک نەوی ناکات، ئەو جۆرەکەیان مرۆڤێکی بێتاقەت و لاواز کە پەنا ئەباتە هەموو مەترسییەکانی ژیان جگە لە چۆڵەوانییەکانی ناخی خۆی، تەنیایە و ئەترسـێت و لە خۆی هەڵدێت و بە کەس ناگات.

تەنیایی وەهایە بە هیچ شــتێک پڕ نابێتەوە، تا هەوڵ بدەی پڕی کەیتەوە، گەورەتری ئەکەیـت. ئەبێـت بێســـیـت، لە بەرامبەریدا بێسیت، بەهیز بیت و ڕێگەی هیچ جووڵەیەکی نەدەیتێ.

جۆرێــک بوو کــاتێــک ئەیویســــــت ڕابردووی خۆی بگێڕیتەوە لەم قسەوە ئەپەڕییە ئەو قسە، هیچ قسەیەکی بە کۆتا نەئەگەیاند، وەک ئەوەی لەناو ئەم کێشەدا کێشەیەکی تر ڕوو بدا، لاڵ ئەبوو لە گێڕانەوە بە دەســــت بە چاو بە گوێ ئەیگێڕایەوە و بۆی نەئەگێڕایەوە، ژیــان خەونێکی ئاڵۆزە و ناگێڕیەتەوە. لەو کەســــانە بوو کە کاتێک خۆی ئەگێڕایەوە خۆی لە بەرچاوی گوێگرەکەی ئەخست، مرۆڤ هەرکات شــــتێک بە تاســــەوە بگێڕێتەوە لە گێڕانەوە و ڕووداوەکە کەم ئەکــاتەوە و لە بەرچــاوی گوێگرەکەی ئەخات. هەر کاتێک زۆر بە حەز و تاســــەوە هاوڕێیەتی کەســــێک بکەیت لە چەمکی هاوڕێیەتیت کەم کردۆتەوە و خۆت لە بەرچاوی ئەخەی. لەو کەســــانە بوو کە بە هۆی حەز و دلســـۆزی زۆر بۆ هەر هەســـتێک دواتر بە خۆیدا

ئەشــکایەوە و هەســتی بە هەڵە و تاوان بەرامبەر بە خۆی ئەکرد.

وەها بوو هەر کاتیش لە لای کەســـێک خۆی ئەگێڕایەوە، باســـی ڕابردووی ئەکرد دەس بەجێ پەشـــیمان ئەبوو لە گێڕانەوەکەی، هەمیشــــە لەگەڵ خۆی بڕیـاری دابوو کە تێکەڵی هیچ قســـە و باسـێک نەبێت، کاتێک تێکەڵ ئەبوو و قســــەی ئەکرد دواتر پەشـــیمان ئەبوو لە کارەکەی. بە جۆرێک کە تا ماوەیەک لە ئەلف تا بێ، لە پێویســــتترین وشــــەکانی ژیانی ڕۆژانەیش بە دەمیدا نەئەهات، جۆرێک سزای خۆی ئەدا و بە هیچ شێوەیەک حەزی نەئەکرد ئەو کەسـە ببینێتەوە کە لەگەڵی قسـەی کردووە، بیری نەمابوو کە چی گێڕاوەتەوە لەو کاتانەدا وەک ئەوەی کە مەسـت و سـەرخۆش بێت، سـەرخۆشـی گێڕانەوە، دواتر نەیئەزانی چی وتووە، وەک ئەو کـاتـانەی کە ئەینووســـــی و لەبەر سـەرخۆشـیی نووســین نەیئەزانی چی نووسـیوە. وەک کەسێک کە بە قسە هێرش بکرێتە سەری و بۆ بەرگری لە خۆی نەزانێـت کە چی ئەڵێـت و چۆن بەرگری لە خۆی ئەکات، هەر لە خۆیەوە شــتانێک بڵێت کە خۆیشــی حەزی

لێیان نییە و باوەڕی پێیان نییە. نەیئەزانی، هیچ شـــتێکی نەئەزانی، واتای ئەو وشـــانەی نەئەزانی کە ڕابردووی پێ ئەگێڕایەوە، ژیان درۆیەک بوو کە بوون لەگەڵی کردبووی، درۆیەک کە هەر تاوە و بە جۆرێک ئەیگێڕایەوە.

پەشـیمانی، پەشـیمانی و خۆ بە کەم و تاوانبار زانین و ســـەر شـــۆڕی، هەموو کەســـێک لە خۆت بە زیاتر و سەرکەوتووتر زانین، تەنانەت ئەو کرێکارە زیرگن و چڵکن و بۆگەنانەی ناو هوتێلە کۆنەکەش، بیستنی لاف و گەزاف و تانەکانیان، لاف و تەشەری ئەو ترسنۆک و سواڵکەرانە، ترس، تەنانەت ترس لەو ترســنۆکانەش. ئەوانە کە ناتوانن ڕیپۆقی قوونی چاوەکانیشـیان بشـۆن، کرێکارە دەمبۆگەن و دیانڕزیوەکان، قیزەون و کۆنەدڕەکان، پاژنە قڵیشاوەکان، ئەوانەی پشتدەس و سەرپێیان گەمڕەی کردووە و لەسەر پشتی کیسەڵی کۆن ئەچن. کاتێک ئەتەوێت کارێک یا باسی شـــتێک بکەیت ئەوانە بەرت پێ ئەگرن، تەنانەت بتەوێت کارێک بۆ خۆشـــیان بکەی یا داوای مافەکانیان بکەی گـاڵتەت پێئەکەن و بە دەرفەتێکی ئەزانن خۆیـان بە دەوڵەمەند و دەســـەڵاتدارەکاندا هەڵبواســـن، ئەوەندەی کە

ئەوان لەگەڵت سـەخت ئەیگرن، سـاحێبەکانیان نەرمترن، ئەوانە هەمیشـە کاسـەی لە ئاش گەرمترن، ئەوانە کە بۆ بە فازڵاوی سـەرەشـۆرگەی یەکدییۆ ئەکەن، دەرپێی ژنەکانی یەکتر ئەدزن، ئەوانە کە هیچ شـتێکیان بۆ دۆڕاندن نییە، هیچ شتێک لە دەروونیانا نەماوەتۆ تا بیدۆڕێنن و بیکوژن.

بیرکردنەوە لە وازهێنان و گەڕانەوە، بە دەسـتەوەدانی ئەو شـتە نهێنییەی بە نهێنی دوای کەوتووی، بە دەسـتەوەدانی ئەو شـتەی بە دەسـتەوە نییە. ئەو دۆخەی کە خۆت تێیدای دروست نییە و ئەوانەیش ئەوان ئەیکەن هەڵەیە، ئەوەی کە ناتوانی بە ئاشکرا بڵێی چیم ئەوێ و خویشت نەزانی چیت ئەوێ.

خۆکوشتن و جێهێشتنی هەموو شتێک، تا لە شوێنێکەوە بەرت بە ڕوودانی گرتبێت تـا ببیتە پینەیەک لە پینەکـانی مەرگ و ژیـان، خۆکوشـتن کە درووومـانی جـارێکی تری ژیان و مەرگە، خوکوشـتن، ناوبژیوانیکردنی نێوانی مەرگ و ژیان.

چەندین جار بڕیاری خۆکوشـتنی دابوو، شـوێنی و جۆری بۆ هەڵبژاردبوو، بڕێ جار کاغزیشـی نووسـیبوو، کاتێک

ئەگەشـــتەوە ئەو شـــوێنانە و ئەو کاغزانە بەپەلە لێی هەڵدەهاتن، ڕوانینی لە ســـەری هەڵدەگرت، هەوڵی ئەدا لەگەڵ کەس نەڕواتە ئەو شوێنانەوە، تەرمی ئەوی لێ بوو، لە هەر شـــوێنێک و چەندین جار چووبووەوە ســـەر تەرمەکانی خۆی، کە دەســـتی ئەدا کاغزەکان لە یەک دوو ڕســـتە زیاتری بۆ نەئەخوێنیایەوە، تووڕی ئەدا و لە خۆی تەریق ئەبووەوە، ئەگەر خۆم بکوشـــتایە گاڵتە بە هۆکاری خۆکوشـتنەکەم ئەکرا، هیچ کاتێک نەیئەتوانی هۆکارێک بۆ خۆکوشـتنەکەی بنووسـێت، مرۆڤ خۆیشـی نازانێت بە چ هۆکـارێـک خۆی ئەکوژێـت. بە هەر هۆکـارێـک خۆی بکوشـــتایە گوندییەکان گاڵتەیان پێ ئەکرد، ئەیزانی کە ئەوان چۆن بیر لە خۆکوشـــتنەکەی ئەکەنەوە، تەواوی هەوڵی ئەوە بوو کە ئەو ڕایەیـان بگۆڕێـت کە من بەو هۆکارانە خۆم نەکوشـــتووە، بە تەنیا هۆکارێک کە خۆی نەکوشـــتبوو ئەو هۆکارانە بوو کە ئەیانهێنایەوە لەســـەر خۆکوشـــتنەکەی، بۆ هیچ هۆکـارێکی تـایبەت خۆی نەئەکوشـــت، نـاتوانی خەڵکی تێبگەیەنیت کە لەبەر هیچ شتێک ئەو کارەت نەکردووە، ماندوو بووی، تەنیا ماندوو.

هیچ چارەیەکی نەبوو چ کوشتنی خۆی چ کوشتنی دەوروبەرییەکانی، بیری لە کوشتنی ئەوانیش کردبوۆ، پێی وابوو ئەبێت کارێکی وەها بکات تا باوەڕ بە بوونی بکەن، تا ئەوەندە نەوێرن سەرشاخ و بەربینی بگرن، گاڵتە بە جەستە لەڕ و لاواز و مەچەکە باریکەکانی بکەن. ئەیویست بێتە دەرەوە و هاوار بکات هاوار. بە هەموو هەڵسوکەوتەکانیان عاجز بوو، باوەڕی بە هیچ شتێکیان نەمابوو، کاتێک ئەبوونە جێگای باوەڕی کەسێکیش قینی لەو کەسەش هەڵئەگرت. هیچ غیرت و ورە و ئیرادەیەکی نەمابوو، کەوتبووە داوەوە، بۆسەیان بۆ دانابوو، ژیان بۆسەی بۆ دانابوو، بە وشە و ئاوات و ئامانج و واتاکان بۆسەی بۆ دانابوو، کەوتبووە داوی وشە و واتا و ئامانج و ئارەزوو و خەونەکانەوە، گیرابوو، دیل بوو دیل. نە توانای کوشتنی دەوروبەرییەکانی هەبوو نە کوشتنی خۆی، بووبووە داهۆڵێک، داهۆڵێک بۆ کردنی کارەکانی ڕۆژانەی ماڵەوەیان، کارەکان بە جۆرێک بووبوونە سڕکەر و دەرمانێک بۆی، خۆی پێوە سەرقاڵ ئەکردن و کات تێئەپەڕی، شەوانەش لە تاوی ماندوویێتی زوو خەو ئەیبردەوە. تەواوی هەوڵی ئەوە بوو کە کارکردن تاوێک

له بیرکردنەوه بیپارێزێت و لەبیری بچێتەوه و کای کۆنەی خۆی به "با" نەکات، بەڵام نەبوو هیچ کار و پیشـــه و ئارەزوو و داهاتوو و دڵخۆشـــییەک نەبوو تا له دەســـتی بیرکردنەوه ڕزگاری بکات. برێ جاریش خۆی به پاڵەوانی ژیانی خۆی ئەزانی و ئەیوت له چییەوه خۆم کرد به چ بوونەوەرێک، ئەوانەی گاڵتەیان پێ ئەکرد هیچ کامیان نەیانتوانیبوو وەک ئەم خۆڕاگر بێت، شـــایەت بەو گاڵتەکردنه ویســـتبێتیان بیشـــکێنن و له شـــوێنێک دەس هەڵبگرێت، ئەوەی ئەو کردبووی به ئەوان نەئەکرا، ئەوانەش که نەیکردبوو به هیچ کەس نەئەکرا، برێ جاریش که له کێشـــەیەکی قووڵ ڕزگاری ئەبوو ئەوێســـا، وەک ئەوەی گەشـــتبێته ســـەر لووتکەی شـــاخ و تەپۆڵکەیەک، ئەوێســـا و چاوێکی خێرای به ڕابردوو و کێشـــەکه و شـــاخەکەدا ئەگێڕا و لێی ورد ئەبووەوه و بیری ئەکردەوه بەو کاتانەی ڕابردوو وەک ئەوه بوو که به ناو ئەشکەوتێکی تاریک و پێچا و پێچا هاتبێت و هیچ شـــتێک نەیەتەوه بەرچاوی و بیری نەیەتەوه، ترس و هەســـتی نامۆیی به نســـبەتی ئەو ڕابردووه داگیری ئەکرد. لەوێ ئەیدی که ئەوەندەش ســـەرلێشـــێواو و داڕما و ڕووخاو نییه که

توانیویەتی ئەم دۆخە تێپەڕێنێت، لەوێ کە ئەویسا ئەیبینی کە دەســــهەڵگری هیچ شـــتێک نەبووە، نە ئـارەزوو و ئامانجەکانی خۆی نە کیشـــەکانی بنەماڵە و ژیان. بەڵام سەرەڕای هەموو ئەمانەش هەستی داڕمان خێرا بەسەریدا زاڵ ئەبوو و هەسـتی بە هەزار لاوازی لە دەروونی خۆیدا ئەکرد.

لەبەر چاوی هەموو کەسـێکدا ئێسـکقورس و ڕەزاگران بوو، تەنانەت ئەو کەســـانەش کە ئەم تۆزێک دڵی پێیان ئەکرایەوە و ئەیتوانی تۆزێک لەگەڵیان کێشـــەکانی ژیان و بنەماڵە و مێشکە ئاڵۆزەکەی خۆی لەبیر بکات، ئەوانەی کە تۆزێک لە خۆی بە نزیکی ئەزانین، ئەوانیش ئەمیان ڕەت ئەکردەوە، دەســتیان لە ڕووییەوە ئەنا، دەســتی نهێنییان، ئەو کەســـــانەیـان هەڵــئەبــژارد کە بە تەواوی دژی بیرکردنەوەکانیان بوون، ئەو کەســـانەیان هەڵئەبژارد کە ئیســتعداد و حەزی کۆیلە بوونیان بوو. نەیئەزانی چۆنیان تێبگەیەنێـت، نەیئەتوانی دەس بە ڕووخـانی ئەم هەموو خەڵک بیر و باوەڕ و هەڵوێســـتە بکات و ڕەخنە بگرێت، شـــی بکـاتەوە کە ئەوانە چەنـدە لە نـاوەوە و ژیـان و

ڕابردووییاندا کۆیلە و جاش و بەرژەوەندیخوازن، بەڵام لە ڕواڵەتدا و لە جێگەی گەرمدا چەندە دەمیان گەرم ئەبوو و چەندەیان باس و باتەتی باشیان ئەسووتان و بە لاڕێیاندا ئەبرد، ئەوانەی باش ئەناسـی؛ پێشـمەرگەکانی شـەراب، کومونیسـتەکانی ناوگەڵان، شـۆڕشـگێڕانی مەسـتی، شـەهیدەکانی کونیاک. بۆ دەرکەوتنی ئەم کەسـانە تەنیا زەبر و زەنگ و ژیانێکی سەختتر پێویستە تا دەربکەوێت قولی ڕەش و سپی لە بوارا. لەم کاتانەدا ئەبێت بپاڕێیتەوە کە ئەو دۆخی زەبر و زەنگە درێژە بکێشێت تا ئەم کەسانە دەربکەون و پێویسـت بە وتن و باسـکردنی تۆ نەکات. ئەوانیش درۆ بوون، هەموو کەسـێک درۆیە. ئەیزانی کە دەوروبەری و هاوڕێکانی هەمیشـە بە نهێنی بەشـێک لە قسـە و باسـەکانیان لێ ئەدزییەوە و ئەیانبوارد لە بەشـێک لە دانیشتن و بە یەک گەشتنەکانا. ئەو بڕوا تەواوەیان پێی نەبوو کە کەسـێک بەم پێگە و کەسـایەتییەوە بتوانێت کارێکی جیددی بکات و بنووسـێت. بە خۆیان ئەوت کە قسـە و نووسـراوەکانی لە خۆی ناچن و بڕواپێکردنی ئەسـتەمە، ئەمیان ئەیوت کە ئەم قسـانە لە فڵان کەس و مەجلیسـەوە فێر بووە، ئەویان ئەیوت کە ئەم قسـە و

نووســـراوەنە لە فڵان نووســـەری دزیوە. ئەمە لە حاڵێکدا بوو کە هیچ مەجلیس و هـاوڕێ و نووســــەر و خـاس خوایەک نەبوو کە ئەم ئەوەنە جیدی ببینێت کە دەردەدڵێک، باســـێکی جیدی، یا نووســـراوە و شـــێعرێکی خۆیانی بۆ بخوێننەوە، هەموو کەســـێک لە خۆی بە خوارتری ئەزانی بە خۆیدا ئەپەرمایەوە وەکوو شــــاگرد و بەردەســــت و ســــەگی خۆی چاوی لێ بکات. هەموو بیر و ئـامـانجێک درۆیە، ئەوەی خۆیشـــــی درۆیەک بوو، ئەمـانە بوو کە خستبوویە گومان لە خۆیشییەوە.

هەمیشە وەهابوو چ لە کاتی ڕۆشتن و سەفەرا چ لە کاتی گەڕانەوەیا شەوانە خەو نەیئەبردەوە و تا دەمەوبەیان دڵەڕاوکێ و خەم و خەیاڵ و خۆشی و هەموو شتێ پێکەوە و ئاوێتە داگیری ئەکرد، هەر تاوە و بیر و خەیاڵێک ئەیبرد، هیچ داڵغە و خەیاڵێک وەک ئەوانەی ناو جێگە و خەو زڕاوی تۆقێنەر و دوور و درێژ و نامۆ نین و ناتوانی بەری پێ بگری. ئەتباتە ترسناکترین جێگەکانی ژیان، لەو کاتانەدا زۆر تەنیای ئیتر خەویش لە خۆی ئەتکاتە دەر، بیر لە تەواوی کەموکووڕییەکانت ئەکەیتۆ و لەو کاتەدا یەنەوە ناو بیرت، بڕێ جار زەمان بە ئەنقەست سووکت ئەکات، ئەو کاتانە چ زەجرێکی نامۆ و ئەبەدییە. بەبێ ئەوەی بزانێ خەو ئەیبردەوە بەڵام خەوی ئەو کات و شەوانە سووکە و قووڵ نابێتەوە و تێیدا ناحەسێیتەوە، کورت و کاتییە. تەنیا چاوەڕێی کاتێکی تێپەڕێ، ئەو جۆرە چاوەڕوانییانە گەشتێکە بە ناو کاتدا، کات لە خۆیدا

ئەتهێڵێتەوە، تێیدا ئەبەسـیت، نە ئەتوانی پاڵی پێوە بنێیت نە ئەتوانی ڕایبکێشـی، چاوەڕوانییەکە لەنێو خودی کاتدا، کات ئەو شار و وڵاتەس کە معمار و میرزا و ئەندازیار و بەنای هەر خۆت بوویـت، لەوێـدا لە دەســـــکـاری تەنگەبەر و شارەکەی خۆت ئەترسیت. لە ئەشکەوتی خۆت.

ئەمە تـایبەتمەنـدیی هەموو کرێکـارەکـانە لە ســـڵاو و مـاڵاوایی و خواحـافیزیـدا زۆر لەگەڵتا گەرم ئەیگرن، بەڵام لە پێکەوەبوون لە گەڵیاندا جگە لە ســەرباری هیچی تریان نییە.

زەختی ئەو چاوەڕوانییە زۆرەی بۆ ڕۆشتن، ئەو بێقەرارییە وای لێ ئەکات نییەی هیچ نەبات و هەسـت بە تێری بکات. هەر لە کــاتی ئەو ڕۆژانەی پێشـــــوودا کە زوو لەگەڵ کرێکارەکان هەڵئەســـا، ئەمڕۆیش هەر لەو کاتەدا خەبەری بووبووەوە، ئەو ڕووداوە چووبووە ناو ڕۆح و جەســتە و خەو و هەموو جێگایەکییەوە و دایئەچڵەکاند، خەوی شـپرز و هەستێکی نەناسراو دایئەگرت کە هەر سەعاتە و جارێک لە خەو ڕائەچەنی، ئیتر ئەو قورســـایە ســـواری بووبوو، وەک دەردی گولی لە کۆڵی نەئەکەوت، پەلەی ئەکرد کە زوو بڕوات شـــــایەت بەو شـــێوە لە ملی ببێتەوە و ئیتر

خۆیشــی کەمتر بیری لێبکاتۆ. هەڵســانەکەی تەنیا پەلەیەک بوو بۆ زوو دەرباز بوون، ئیتر ئەبووا بچووایە، ماوەکەی تەواو بووبوو، ئەبووا بچووایە ئیتر، تەواو، پازدە ڕۆژەکە تەواو بووبوو، کەم نییە پـازدە ڕۆژ، زۆریش نییە، تەواو بوو ئیتر ئەبووا بچێت.

خۆی کۆ ئەکـاتەوە چـاوێـک بە دەور و بەر و تەختەکەدا ئەگێڕێت، دەســتێک لە گیرفانەکانی ئەدا، چاوێک لە جانتاکە ئەکا، چاوێک ئەگێڕێت بەوانا کە لەوێن، لەو ڕوانینانەی کە بەدواداچوون بۆ بارودۆخی خۆی و هەمووان ئەکرد، وەک ئەوەی هەســت بکا بەشــێک لە خۆی لەوێدا جێهێشــتووە و نــاتوانێ بیبینێتەوە و بە دوایــدا بگەڕێ، یەک دوو خول ئەخوات و بە دەم ڕۆشتنەوە بەپەلە خواحافیزی ئەکات.

ئەو فێنکی و ســــووکییەی هەوای دەم و بەیــانییە، ئەو شـــــارەی هێشـــــتا خۆر و گەرما و هەڵپەی کار و بازاڕ نەیشــێواندووە خۆشــییەکی چکۆلە ئەخەنە دڵی مرۆڤەوە، تۆزێک سـاق ئەبیتەوە و هەسـت بە سـەرخۆ بوون ئەکەی، شـــتێکی تـازەس، بینینی خۆر هەڵاتن هەمیشـــە تـازە و نـاوازەیە، لەو کـاتـانەدا مرۆڤ زیـاتر تەحەموڵ ئەکرێت و ئەتوانی قەبووڵی یەکدی بکەن، لەو کـاتـانەدا دڵت نەرمتر

ئەبێت و زۆر خۆت بە نزیکتر ئەبینیت لەگەڵیان تا کاتەکانی تر، لە سروشت و بوون و هەموو شتێ.

لەو کات و ساتانەدا ئەکەویتە ناو ئەو ساوێرەوە کەوا ئەو ڕێگـا و بیرکردنەوە و دەمەوبەیـانی و شـــوێنە تـازە و خۆرهەڵاتن و چۆنێتیی مرۆڤ لە تەواوی حاڵەتەکانیا بە تایبەت لە دەمەوبەیانیدا، کاتێک تەنیایە و پەیوەندی تەک کەســا نییە جگە لە خۆی، ئەو هەوا تازەیەی هەڵی ئەمژی و بەڕێدا ئەڕۆی، واهەســـتەکەی تەواوی ئەمـانە ڕێگـای ڕاســـتەقینەی دۆزینەوەی حەقێقەت و ژیـانە و تۆ تەنیـا کەسـی ئەمەت هەسـت پێکردووە و ئەزموونت کردووە، تۆ خۆت ئەمەت دۆزیوەتۆ و بە سرِی خوا و بوونت زانیوە لە کـاتی خۆرهەڵاتن و ڕۆژ بوونەوە، بەڵام هەموو ئەمـانە لە بیرێکی پڕ و پووچ زیــاتر هیچی تر نییە و بە هیچــت نــاگەیەنێ، مـرۆڤ بەردەوام پێـی وایە زۆر ڕووداو لە حەقێقەت نزیکی کردۆتۆ و لە هەموو شـتێ تێگەشـتووە و پوختە بووە، بەڵام هەر ئەو کەســانەن کە خۆیان بە نزیک ئەزانن لە حەقێقەت و ژیان و ڕاسـتی و زۆر شـتیان دیوە، هەر ئەوانەن زۆرترین هەڵە ئەکەن و هەموو شـتێ کەتمان ئەکەن، مرۆڤ زۆرینەی ئەوانەی بیریـان پێئەکـاتەوە و

ئەیانبینیٚ و ئەیان کات لە چەن ڕووداو و بیرۆکە و شــتی پووچ زیاتر هیچی تر نین و بە هیچت ناگەیەنن.

بەپەلە خۆی ئەگەیەنێتە ئەو پاسانەی کە بەرەو سنوور سوار ئەکەن یا باشترە بڵێم بەرەو شارانی سەر سنوور ســـوار ئەکەن، ئەو شـــۆفیر و کەس و شـــوێنانەی کە نەشـــتدیبێتن بەبیٚ هیچ هێما و ئاماژە و تابلۆیەکا ئەتوانی بیاندۆزیتەوە و بیانناســـیتەوە. نەک ئەوانەوا هەســـتەکرد هەموو خەڵکی ئەو شارەشی دیوە و ئەیانناسێت و پێشتر لە جێگایەک بینیونی. لە لای ئەو یەکێک لە تایبەتمەندیاکانی دەســـەڵات ئەوەیە کە ســـڕوتڕی خۆی بشـــارێتەوە و سڕوتڕی ئەم خەڵکە لە یەکدی ئاشکرا بکات. سڕوتڕی ئەو خەڵکە ئاشکرا کرابوو، ئەو خەڵکە کە ئیتر وات هەستەکرد ئیتر هیچ شـــتێکیان نییە کە شـــاریاوە بێت، کاتێک کۆمەڵگا هیچ شـــتێکی شـــاریاوەی نامێنێت و ڕوون ئەبێتەوە هێزی خۆی لە دەس ئەدات، وەهم و ترســـی نامێنێت، تا زەمانێک زیندووە کە ئەوەندە ڕوون نەبێت و هەر ئەگەرێکی لیٚ چاوەڕوان بکرێت. کۆمەڵگایەکی مردوو، کۆمەڵگایەکە وەک

ئەو چەپاڵە دەســـــە وایە و لە خاس و خراپ پێئەکەنێ و ئاوێتەی هەموو شت و قسەیە ئەبێ.

تـا زیـاتر پێ هەڵئەگرێت دەنگێکیش زیـاتر بەرەو پیری ئەوەوە دێــت و لێی نزیــک ئەبێتەوە دەنگێــک کە لە چایخانەیەکەوە دێتەدەر، دەنگێک کە ئەو هەستەت پێ بدات وەک ئەوەی کە تۆ لە شــــەڕدا بوویێتی یـا لە جێگەیەک هێنــدە لەم ژیــانە دوور کەوتبیتەوە، کە ئەو گۆرانییە بتگێڕێتەوە ناو چەقی ژیان، بیرت بخاتەوە مەرگ و ژیان، ئەویش ئەو دەنگەی تـایەر تۆفیق کە لە ئـارامیـدا بەرەو مەرگ پەلکێشـــت ئەکات و لە شـــەڕ و پرتووکانی ڕۆح و کـات و ژیـانـدا ئەتگێڕنەوە نـاو چەقی تەمەن و ژیـانی ڕاستەقینە، ئەتگێڕنەوە ناو سەنگەری خۆت.

بەبێ ئەوەی هێشـتا هیچ مسـافرێکی تر هەبێت بە تەنیا لەنێو ماشـــینەکەدا دائەنیشـــێ و چاوەڕێ ئەکات و ئەو دەنگەی تــایەر تۆفیق لێی نــابێتەوە. خۆی لە دەنگەکە ئەدزییەوە وای هەسـتە کرد بەو کارەی کردوویەتی پابەند نەبووە بەو دەنگ و بیر و کەســـانە، بەو ڕەســـەنایەتییە، مرۆڤ لە گێژاودا ڕەســـەن و ڕەگەزی خۆی لە بیر ئەکات و بۆی گرنگ نامێنێت، هیچ لەوانەی کە پێتەوە ئەتناسـن بە

خۆتەوە ناهێڵی، بێ ئەوەی بە دەم بیڵێی حاشات لە هەموو شـــتێ کردووە. ئیتر ئەو لای دابوو، وای هەســـتەکرد لای داوە و ڕووی نەبوو و شەرمەزار خۆی بە شایستەی ئەوە نەئەزانی جارێکی تر گوێی بۆ بگرێتەوە.

تووڕە بوو، لەو کاتانەدا تووڕەی کە تۆ هەموو شــــتێ لە ناخی خۆتا بڕووخێنی و نەیهێڵی و لێی دوور بکەویتەوە، ئەو واتا و مۆرک و ڕەســــەنایەتییە هەر ئەمێنێت و پێت ئەگەنەوە، لە گۆرانییەکدا بێت، لە ڕووداوێکدا بێت، لەو شــــوێنەی کە تۆ هیچ چاوەڕوان نیت لەوێدا یەخەت پێ ئەگرنەوە و زیندوو ئەبنەوە، لەو کاتانەدا پێت خۆشــــە کە تەواوی ژێرخانی ئەو واتا و ڕەســــەنایەتی و حەقێقەت و بیر و باوەڕانە بفرۆشیت و نەمێنێت بۆ هەمیشە.

مســـافرەکانی تریش دێن، ماشـــینەکە پڕ ئەبێت و بەڕێ ئەکەون، باســـــەکان گەرم ئەکەن، لەو باســـــانەی کە بەو قەنـــاعەتەو ئەگەیەنن مرۆڤی ئەم ســـــەردەمە مرۆڤێکی هۆشیارە و وەک ئەوانەی پێش خۆیان نین تا ڕەشوسپی لە یەکـدی جیـا نەکەنەوە، خۆیـان بە خۆیـان ئەڵێن کە هۆشـــیارن، ئەمیان بەویان ئەڵێت، مرۆڤی ئەم ســـەردەمە

تەنیا شـــەڕیان لەگەڵ یەکتری لەســـەر زانیاری زیاترە لە بەرابەری یەکدا. وەک ئەوەی زانیـاریی زیـاتر پەیوەنـدی ببێت بە ســـوودی زیاتر و دەســـکەوتی زیاتر و پێگەی زیاترەوە.

لەنێو ئەم باسانەدا ئەو نادیارە دێت و هەڵی ئەلووشێت و ونی ئەکات و ئەیباتەوە ئەو دنیا نهێنییەی خۆی و لە ناخەوە ئەڵێت ئەمەیە ئەو شـــار و هەرێمە ئـازادە، کوا ئـازادی؟ کـامەیە؟ چۆن چـاو ئەکرێ بـا چـاوی کەم و بیگێڕمەوە، ئەبێت بە چیدا وڵاتێکی ئـازاد و داگیرکراو لە یەکدی جیا بکەیتەوە، مرۆڤی کۆمەڵگای ئازاد چۆنن و بە چییەوە ســەرقاڵن و قســە و باســیان کامەیە، جیاوازییان لەگەڵ مرۆڤ و کۆمەڵگـای تواوە و داگیرکراو کـامەیە. مرۆڤی ئازاد چۆن و بە چی بیر ئەکاتەوە.

گریمان دوو کەس یەک دەرد و خەمی هاوبەشـــیان بوو، خـۆ یەک بەرژەوەنـدیـی هـاوبەشـــیـان نـیـیە و بەرژەوەندییەکانیان جیایە. گریمان دوو کەس یەک زمان و خاک و ماڵ و گوند و شـاری هاوبەشیان بوو، خۆ یەک بیرکردنەوەی هاوبەشـیان نییە. داینێین کێشـەکان یەک بن

خۆ هەوڵەکان جیان، ڕێگاچارەکان جیان، لێکدانەوە و هەڵوێست و بۆچوونەکان جیان.

قسەکردن و دەردەدڵ و بۆچوونەکانی نە تەنیا لای خەڵکی تەنانەت بە لای خۆیشیەوە جۆرێک بای سک دەرکردن بوو و هیچی تر. ڕاست وتراوە قسە تا نەکراوە گەوهەرە زێڕە، کە کرا زێڕی دەمگێڕە، تەنانەت زۆر بیرکردنەوە بە زۆر شت لە بایەخی کەم ئەکاتەوە، کێشەیەک کە ببێتە کێشەی گشتی و هەمووان دەرکی پێ بکەن، قسە و گرفتێک کە بکەوێتە دەمی هەمووان و تێکڕا بیکەن، باسی بکەن چارەنووس و چارەسەری ئەو کێشەیە ئەخاتە ناڕوونی و تاریکییەوە. کێشەکانی ئەم سەردەمە زۆر باسکردن و لێکدانەوەیان ئاسایی کردوونەتۆ و ڕاهاتنی تەکیاندا سانا کردۆتەوە. مرۆڤ تا زیاتر لە خۆی بڵێ زیاتر خۆی شی ئەکاتەوە، خۆی شل ئەکاتەوە و هەموو دەستێکی تێ ئەچێت.

چما قسەکانم بۆ خۆیشم بای سک دەرکردنە، مەگەر ئەوانە حەقیقەت و ڕاستی نین، مەگەر هەر بۆ خۆم ڕوویان نەداوە، تا سەر ئێسک نەیان ژاکاندووم، ئەگەر ئەمانە

نەگێڕیەتەوە ئەبێت چ شـــتێک باس بکرێت و بگێڕیەتەوە، چۆنە کە بۆ خۆیشـــم بێبایەخ بوون، ئەوانەی خەڵک ئەیان گێڕێتەوە گەلێک لەوانەی من کەمترن بۆ بە دەمی ئەوان خۆشە و بایەخدار، بۆ ڕابردوو و ڕووداوی ئەوان ئەکرێتە دەرس و ئەزموون و تەنانەت خەڵکی دیکەش ئەیانگێڕێتەوە، بۆ لە بزن عادەتە و لە مەڕ عیبرەتە.

ئەو قســە و گێڕانەوانەی من ناڕاســتەوخۆ کێ و کویا ئەکاتە ئامانج، کێی پێ تاوانبار ئەبێت، چ شـــتێک ئەخاتە مەترســـییەوە کە خۆم پێی نازانم، چما ئێش بە ناخ خەڵک ئەگەیەنێت، من کە لە دەردی خۆم ئەڵێم جگە لە کەموکووڕی و دەردی خۆم کەموکووڕی و دەردی چ کەسێکم خستۆتە ڕوو. ئەو تەقە هەواییە بێسەر بەرانە کە ڕووەو ئاســـمان ئەیانکەم لە کام بەڕ و بەحری نادیارادا ئەکەوێتەوە، لە کام مەبەستا، کە ئەو قسانە هیچ بیستنێک قەرزار نییە و هەموو چۆڵەوانییەکی مەبەستە.

کاتێک چاو ئەکاتەوە بیرکردنەوە وەک گولەیەکی وێڵ تووڕی داوەتە سەر سنوورەوە، سەرسنوور کە بەبێ هیچ هۆیەک لێدانی دڵت خێرا ئەکاتەوە، هیچ تاوانێکت نەکردبێ

هەر تاوانباری و ترسێکت هەیە کە ئەتوانن گیر بە عەرز و عاســــمانت بدەن و تۆ باش نەتوانی بەرگری لە خۆت بکەیت، ســەرســنوور کە بەرزەخی نێوانی دوو وڵاتە، دوو خەڵک، دوو بەرژەوەندیی جیا، دوو شــەریک، سـنوور ئەو ناشـــوێنەس کە گوڵە وێڵەکان لەوێ ئەنیشـــنەوە، لەوێ ئەتپشـــکنن، لەوێ کە دوو خاک و وڵات ئاوێتەی یەکدی ئەبن کە ئەمبەری بێ ئەوبەری هەڵ نــاکــات و بوونی نـامێنێت، لەوێ هەموو جمگەیەکت ترســـی تێ ئەزێ و چاوت زەرد ئەبێ و هەنگاوت شـــل و لە بەســـتەزمانێک زیاتر هیچت لێ نامێنێتەوە، ســـنوورەکان بێدەســـەڵاتت ئەکەن و لە هەموو شتێ دات ئەماڵن وەک ئەوەی بفڕێت و بە سەر زەویدا نەچێت.

هەنگاوی گواسـتۆتەوە، بێکێشـە سـنووری تێپەڕاندووە، هیچ ســەرپێچییەکی یاسـای نەکردووە، گەشـتۆتەوە خاکی خۆی، گەشـــتۆتەوە وڵاتی خۆی گەر یەک هەنگاویش بێت ئیتر جیاوازی نییە تێی پەڕاندووە و تەواو، تێی پەڕاندووە، بێ کێشـــە ڕەت بوویت بەڵام هەر ترســـێکت لە دڵدایە، هاتوویتەتەوە وڵاتی خۆت، بەڵام هەســتەکەی هێشــتا جیا

نەبوویتەتەوە و خاک و وڵاتێکی ترت ئاوێتەس، سنوور ئاوێتەبوون و ڕامووسانە، هاتوویتەتەوە، بەڵام هێشتا سێبەری وڵاتێکی ترت بە سەرەوەیە و هەستی پێ ئەکەی.

کاتێک ئەو هەیبەت و ترس و نامۆییە ئاوێتەی بووبوو و دەوریان دابوو و ونیان کردبوو بە زەنگی گووشییەکەیدا دائەچڵەکێتەوە و ئەکەوێتەوە سەر عەرز، چاوی لێ ئەکات هەر ئەوە، ژمارەکەی ئەوە، وڵام ناداتەوە و بێدەنگی ئەکات و لە گیرفانی ئەنێتەوە، بە بێدەنگ کراویش هەر هەستی پێ ئەکات کە تا کەی زەنگ ئەخوات، بێدەنگی ئەکات، وەک ئەوەی بیەوێت هەموو شتێک بیر باتەوە و بە ژێر لچیەوە بکاتەوە.

جانتاکەی هەڵ ئەگرێت، چاوێک لە دەوروبەری ئەکات. ژیان ئاساییە و خەڵکی ڕاهاتوون بە سنوورەکان، نە بۆیان نامۆیە و نە ترسی تیایە و نە هەیبەتی بۆیان هەیە، زۆر ئاسایی دێن و دەڕۆن و دەنگ هەڵئەبڕن و هەر کەسە و کاری خۆی ئەکات. هێواش جانتاکە هەڵئەگرێ و مل شۆڕ ئەکاتەوە و بەرەو ماڵ و زێدی خۆی بەڕێ ئەکەوێ.